

**Unia Europejska
Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego**

Sąsiedzi w działaniu

WSPÓLNA STRATEGIA ROZWOJU KREATYWNOŚCI PRZEMYSŁOWEJ NA POGRANICZU POLSKO-LITEWSKIM

Projekt nr LT-PL/081

“Kreatywność przemysłowa a możliwość zrównoważonego rozwoju regionów
przygranicznych Polski i Litwy”
w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Litwa-Polska 2007-2013

Olita – Suwałki, 2011r.

Spis treści:

Nr i nazwa rozdziału	Strona
1 Wstęp	3
2 Analiza otoczenia przemysłu kreatywnego	6
2.1 Pojęcie i sektory przemysłu kreatywnego i ich wzajemne relacje	6
2.2 Stan istniejący i tendencje zmian w sektorach przemysłu kreatywnego – problemy funkcjonowania i rozwoju	11
2.3 Rola i miejsce przemysłu kreatywnego w dokumentach planistycznych europejskich i krajowych oraz w programach rozwojowych obszaru pogranicza polsko – litewskiego	23
2.4 Analiza SWOT przedsiębiorczości kreatywnej na pograniczu polsko – litewskim	29
3 Priorytety, cele i zadania rozwoju przemysłu kreatywnego	37
3.1 Wizja i misja rozwoju przedsiębiorczości kreatywnej na obszarze pogranicza polsko – litewskiego	37
3.2 Priorytety i cele rozwoju	38
3.3 Zadania do realizacji	41
4 Plan rozwoju przedsiębiorczości kreatywnej na pograniczu	47
4.1 Plan wdrażania strategii rozwoju przedsiębiorczości kreatywnej	48
4.2 Źródła finansowania przedsiębiorczości kreatywnej	53
4.3 Pozabudżetowe instrumenty wsparcia przedsiębiorczości kreatywnej	55
4.4 Promocja przedsiębiorczości kreatywnej	59
4.5 Wskaźniki realizacji celów i monitoring strategii	62
5 Podsumowanie	65
Wykaz literatury	67
Wykaz tabel i załączników	68

1 . Wstęp

Wspólna strategia rozwoju kreatywności przemysłowej na pograniczu polsko-litewskim (dalej zwana Strategią) została przygotowana na zamówienie samorządów gmin Olita, Kalwaria, Krasnopol, Łódzkie i Puńsk w ramach projektu „Kreatywność przemysłowa a możliwość zrównoważonego rozwoju regionów przygranicznych Polski i Litwy” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Polska – Litwa 2007-2013.

Niniejsza Strategia określa warunki rozwoju przemysłu kreatywnego, wykorzystania potencjału twórczego mieszkańców terenów objętych strategią, wkładu kreatywnych branż w gospodarkę, zwiększenia konkurencyjności produkcji przemysłu kreatywnego na rynkach lokalnych i zewnętrznych a tym samym poprawy poziomu życia mieszkańców

Dlaczego kreatywna przedsiębiorczość jest ważna?

Odpowiedzi na to pytanie należy szukać w dwóch obszarach: społecznym i ekonomicznym. W aspekcie społecznym kreatywna przedsiębiorczość:

- otwiera dostęp do zasobów lokalnych – wiedza jest siłą,
 - otwiera dostęp do użytkowników – widzowie, konsumenci, mieszkańcy, społeczności lokalne, oraz
 - stwarza powszechne możliwości udziału – nie tylko profesjonalni artyści,
- ale każdy kto ma zdolności i chce je uruchomić.

W aspekcie ekonomicznym przemysł kreatywny wyróżnia to, że jest to nowy, szybko rosnący sektor, który może przyczynić się do rewitalizacji obszarów zagrożonych, daje łatwy dostęp do rynków globalnych i stanowi część gospodarki opartej na wiedzy.

W kontekście obszaru objętego oddziaływaniem niniejszej strategii szczególnego znaczenia nabierają możliwości oddziaływania przemysłu kreatywnego na rewitalizację ośrodków lokalnych:

- kreatywna przedsiębiorczość może pomóc miastom, regionom w określeniu i przekazaniu ich tożsamości, odrębności,
- działalność kulturalna buduje zaufanie obywatelskie,
- udział w działalności kulturalnej, kreatywnej motywuje i wzmacnia ludzi,
- działalność kulturalna daje możliwość nowego podejścia do rozwiązywania narastających problemów wyobcowania, narkotyków, mniejszości, przeciwdziałania wykluczeniu.

.....
Działalność w obszarze przemysłu kreatywnego nie jest wyłącznie domeną przedsiębiorstw prywatnych. W odróżnieniu od innych gałęzi gospodarki aktywność w tej branży przejawiają podmioty sektora publicznego – instytucje państwowe i samorządowe oraz podmioty sektora organizacji pozarządowych (NGO) działające na polu szeroko rozumianej kultury.

Sektor kreatywnego przemysłu charakteryzuje się stałym i szybkim wzrostem odgrywając coraz ważniejszą rolę w gospodarce światowej:

- wzrost sektora następował w tempie 5-20% w krajach UE, podczas gdy średni wzrost PKB wynosił ok. 2,8%,
- następował przyrost nowych, trwałych miejsc pracy w tempie 9% rocznie,
- większość pracowników sektora kreatywnej przedsiębiorczości posiada wyższe wykształcenie¹,
- Kto odgrywał najważniejsze role w gospodarce:
 - 1930 – przemysł ciężki - transport kolejowy - Krupp, Thyssen,
 - 1950 – przemysł przetwórczy – samochody, paliwa - Ford, Standard Oil
 - 2000 – media - AOL Time Warner, Microsoft, Disney, Bertelsmann.

Według danych Instytutu Badań Strukturalnych² w 2008 roku Produkt Krajowy Brutto (PKB) w przemysłach kultury w Polsce wyniósł ok. 17,6 miliardów złotych. Wartość dodana szerzej definiowanych przemysłów kreatywnych była o 54 proc. większa i przekroczyła 27,5 miliardów złotych. Zatrudnionych było tam ponad 260 tysięcy osób, natomiast w przemysłach kreatywnych niemal 375 tysięcy. Wielkości te przekładają się na udział w produkcie krajowym brutto rzędu 1,6 proc. dla sektora kultury oraz 2,5 proc. dla przemysłów kreatywnych.

Znaczenie gospodarcze zarówno sektora kultury, jak i przemysłów kreatywnych³ największe było w najwyżej rozwiniętych regionach⁴ – województwach mazowieckim, pomorskim, dolnośląskim i śląskim, gdzie udział sektorów był wyraźnie wyższy niż przeciętnie w kraju. W pierwszych trzech udział sektora kultury w zatrudnieniu sięgał 2,5 procent, a w wartości dodanej – przekraczał 2 procent. Udział przemysłów kreatywnych

¹ Eurostat

² Znaczenie gospodarcze sektora kultury, wstęp do analizy problemu, Raport końcowy, Instytut Badań Strukturalnych, Warszawa 2010

³ Załącznik nr 1 - Zestawienie proponowanego obszaru przemysłów kreatywnych z zawodami i specjalnościami (za Instytutem Badań Strukturalnych), źródło jak wyżej,

⁴ Załącznik nr 2 - Zatrudnienie i wytwarzana wartość dodana w branżach kreatywnego przemysłu w województwach Polsce w 2008 r.

.....
sięgał w nich 3 procent zatrudnienia i podobnie dla wartości dodanej, w województwie mazowieckim było to niemal 4 procent.

Ponieważ w wyżej rozwiniętych województwach znaczenie gospodarcze sektora kultury i przemysłów kreatywnych jest znacznie większe niż w pozostałych wniosek jest prosty: o znaczeniu przemysłów kultury i kreatywnych dla regionu decyduje w znacznym stopniu stan urbanizacji terenu.

Nie istnieje uniwersalne podejście dostosowane do wszystkich miast i regionów pragnących rozwijać sektor kreatywny na swoim terytorium. **Każdy region musi odkryć swoją kulturę i twórczą „szczegółność”**, która wyeksponuje jego zasoby i wzmocni potencjał twórczy na rzecz rozwoju gospodarki i poprawy bytu mieszkańców.

Niniejsza strategia obejmuje głównie tereny wiejskie polsko-litewskiego pogranicza, charakteryzujące się wybitnymi walorami przyrodniczymi, pięknem krajobrazu, bogatymi zasobami dóbr kultury, bogatą historią oraz wielokulturowymi tradycjami. Zespół autorski biorąc powyższe pod uwagę opisuje w niej nie tylko typowe, znajdujące odbicie w oficjalnych statystykach, obszary przemysłów kultury ale także wszystkie inne działalności wykorzystujące zasoby intelektualne mieszkańców pogranicza.

Dokument Strategii wykonał zespół autorski Parku Naukowo-Technologicznego Polska – Wschód Sp. z o.o. w Suwałkach w składzie:

- Cieślukowski Cezary,
- Kojak Agnieszka,
- Ścigliński Algimanta,
- Szypiłło Marian.

Przygotowując dokument strategii uwzględniono doświadczenia w tej dziedzinie Krajów Członkowskich Unii Europejskiej, w szczególności – Wielkiej Brytanii, Austrii oraz Finlandii, jak również wykonane na zlecenie Komisji Europejskiej raporty „Ekonomia kultury w Europie” z 2006 roku i “Wpływ kultury na kreatywność” z lipca 2009 roku. Wykorzystywano także zapisy dokumentów strategicznych gminy rejonu Łódzkie i gminy Kalwaria oraz gmin Puńsk i Krasnopol.

2. Analiza otoczenia przemysłu kreatywnego

2.1. Pojęcie i sektory przemysłu kreatywnego i ich wzajemne relacje

„Kreatywność” jest to twórcza postawa dzięki której każdy może rozwiązać swoje problemy. Kreatywność przejawia się w gotowości do tworzenia nowych pomysłów i wynajdywania oryginalnych rozwiązań.

„Kreatywny przemysł” (creative industry) lub zamiennie używane pojęcie „Kreatywna przedsiębiorczość” to takie działania, których źródłem jest indywidualna kreatywność, umiejętności i talent, a które mają potencjał do wzrostu i tworzenia nowych miejsc pracy poprzez generowanie i wykorzystanie własności intelektualnej. Definicja ta została opracowana przez Departament ds. kultury, mediów i sportu (DCMS) w Rządzie Wielkiej Brytanii, który w 1997 r. zapoczątkował prace nad wyodrębnieniem kreatywnej przedsiębiorczości spośród innych sektorów gospodarki.

DCMS wyodrębnił 13 gałęzi kreatywnego przemysłu, do których zaliczamy:

- Reklama
- Architektura
- Rzemiosło
- Projektowanie mebli
- Projektowanie odzieży
- Produkcja filmowa i video
- Projektowanie graficzne
- Oprogramowanie komputerowe
- Twórczość muzyczna
- Wykonywanie i nagrywanie muzyki
- Twórczość teatralna
- Radio, telewizja i internet
- Fotografia
- Przestrzenna twórczość artystyczna
- Pisanie i publikowanie.

Powyższa systematyka kreatywnego przemysłu obowiązuje także na terytorium Litwy.

Firma ECORYS, w raporcie wykonanym na zlecenie Ministerstwa Gospodarki proponuje wyróżnienie przedsiębiorstw kreatywnych zgodnie z podziałem na sekcje, klasy i podklasy Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD), przedstawione w tabeli nr 1.

Tabela nr 1.: Kreatywna przedsiębiorczość – propozycja według ECORYS

Lp.	Klasyfikacja	Opis działalności
Sekcja G		
1	47.78.Z	Sprzedaż detaliczna pozostałych nowych wyrobów prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach
Sekcja J		
2	58.11.Z	Wydawanie książek
3	58.13.Z	Wydawanie gazet
4	58.14.Z	Wydawanie czasopism i pozostałych periodyków
5	58.19.Z	Pozostała działalność wydawnicza
6	58.21.Z	Działalność wydawnicza w zakresie gier komputerowych
7	59.11.Z	Działalność związana z produkcją filmów, nagrań wideo i programów telewizyjnych
8	59.13.Z	Działalność związana z dystrybucją filmów, nagrań wideo i programów telewizyjnych
9	59.14.Z	Działalność związana z projekcją filmów
10	59.20.Z	Działalność w zakresie nagrań dźwiękowych i muzycznych
11	60.10.Z	Nadawanie programów radiofonicznych
12	60.20.Z	Nadawanie programów telewizyjnych ogólnodostępnych i abonamentowych
Sekcja M		
13	71.11.Z	Działalność w zakresie architektury
14	73.11.Z	Działalność agencji reklamowych
15	73.12.A	Pośrednictwo w sprzedaży czasu i miejsca na cele reklamowe w radio i telewizji
16	73.12.B	Pośrednictwo w sprzedaży miejsca na cele reklamowe w mediach drukowanych
17	73.12.C	Pośrednictwo w sprzedaży miejsca na cele reklamowe w mediach elektronicznych (Internet)
18	73.12.D	Pośrednictwo w sprzedaży miejsca na cele reklamowe w pozostałych mediach
19	74.10.Z	Działalność w zakresie specjalistycznego projektowania
20	74.20.Z	Działalność fotograficzna
Sekcja R		
21	90.01.Z	Działalność związana z wystawianiem przedstawień artystycznych
22	90.02.Z	Działalność wspomagająca wystawianie przedstawień artystycznych
23	90.03.Z	Artystyczna i literacka działalność twórcza
24	90.04.Z	Działalność obiektów kulturalnych
25	91.01.A	Działalność bibliotek
26	91.01.B	Działalność archiwów
27	91.02.Z	Działalność muzeów

Źródło: Analiza potrzeb i rozwoju przemysłów kreatywnych, Raport końcowy, ECORYS na zlecenie Ministerstwa Gospodarki, Warszawa listopad 2009

.....

Jak wynika z przeglądu kreatywnych sektorów przedsiębiorczości łączy je wspólny mianownik, a mianowicie związek z szeroko rozumianą działalnością w sferze kultury. Cechuje je otwartość na innowacje a wartość dodana powstaje dzięki zaangażowaniu przede wszystkim kapitału ludzkiego, człowieka z jego talentem, zdolnościami, umiejętnościami i organizacją. Za innowację, według powszechnie stosowanej metodologii Oslo, uważa się wprowadzenie na rynek nowego lub ulepszonego produktu lub zastosowanie ulepszonego procesu w produkcji, przy czym powinno to być obiektywne udoskonalenie właściwości produktu lub procesu, wpływające na poprawę efektywności. Rozróżnia się innowacje produktowe i procesowe (Podręcznik Oslo, 1999).

W przypadku przemysłów kreatywnych rozumienie terminu innowacji intuicyjnie jest nieco inne – obejmuje bardziej **nowe formy wyrazu i nowe wartości estetyczne** niż ulepszone produkty. Termin innowacja zawiera transformację pomysłu w rynkowy produkt lub usługę, nowy albo poprawiony proces wytwarzania lub dystrybucji, nową formę usług. Obejmuje zarówno społeczne, instytucjonalne jak i organizacyjne zmiany o takim charakterze, jest odnoszony zarówno do procesu jak i do jego rezultatu (Green Paper on Innovation, 1995).

Przedsiębiorczość kreatywną wyróżniają następujące cechy:

- oparta jest na indywidualnościach posiadających umiejętności twórcze, talent,
- oparta jest na połączeniu wysiłków menedżerów i technologów,
- tworzy produkty rynkowe,
- wartość dodana twórczości wynika z własności intelektualnej.

Jednocześnie celem kreatywnego przemysłu jest urynkowanie wytworów artystycznej wyobraźni i talentu co wymaga skutecznego połączenia etapów rozwoju produktu kreatywnego „od pomysłu do konsumenta”. Łańcuch wytwarzania produktów kreatywnego przemysłu obejmuje:

- **nowatorstwo** – stworzenie koncepcji, kreowanie nowych idei i pomysłów,
- **produkcję** – przekładanie idei na produkty rynkowe, znalezienie niszy rynkowej, rozwinięcie produktu, rozwinięcie marki,
- **dystrybucję** – zbudowanie grupy konsumentów produktu, dotarcie bezpośrednio do nich z ofertą, oferta franszyzy lub licencji dla innych dystrybutorów, wykorzystanie nowoczesnych technologii informacyjnych do wsparcia sprzedaży,
- **konsumpcję** – zużycie przez konsumenta, końcowego odbiorcę produktu.

W tym kontekście **nowatorstwo** rozumiemy jako:

- *mierzalne zdarzenia artystyczne* – projekty, piosenki, zdjęcia, powieści, ubrania, dekoracje, tańce, programy i gry komputerowe,
- *niemierzalne zdarzenia artystyczne* – idee takie, jak: style, trendy, mody, opinie, modele, kroje, role filmowe, teatralne, marki.

Produkcja obejmuje:

- przetworzenie surowego dzieła artystycznego w produkt rynkowy,
- powielanie i reprodukcja: książki, płyty, kasety, zdjęcia, cd, ubrania,
- udostępnienie klientom możliwości dostępu do przedstawień, obiektów architektury, stron internetowych, programów telewizyjnych.

W skład procesu **dystrybucji** kreatywnych produktów wchodzi:

- dostarczenie produktu kulturalnego do miejsca zapoznania się z nim konsumenta,
- dystrybucja filmów,
- nadawanie programów telewizyjnych i radiowych,
- sprzedaż cd, książek, gier, programów komputerowych,
- wystawianie i sprzedaż dzieł sztuki,
- wydarzenia kulturalne na żywo.

Wreszcie **konsumpcja** polega na stworzeniu klientom możliwości zapoznania się z produktami kreatywnej przedsiębiorczości:

- kina, teatry, biblioteki, kluby, galerie, sklepy,
- wydarzenia artystyczne: koncerty, festiwale, programy tv, wystawy,
- sprzęt osobisty: telewizor, komputer, radio, odtwarzacz cd, mp3.

Jak łatwo zauważyć cytowana propozycja firmy ECORYS zawęży rozumienie kreatywnej przedsiębiorczości do sfery wytwarzania i dystrybucji dóbr kultury, sfer działalności charakterystycznych dla obszarów miejskich. Przyjęta nomenklatura nie uwzględnia (lub w małym stopniu uwzględnia) takich sfer działalności specyficznych dla terenów wiejskich jak:

- twórczość ludowa – koronkarstwo, hafciarstwo, malowanie pisanek itp.,
- rzemiosło – kowalstwo, stolarstwo (zdobnictwo tradycyjnego budownictwa drewnianego), krawiectwo, kamieniarsstwo, itp.,
- twórczość przestrzenna – przewodnictwo turystyczne, organizacja gier terenowych i podobne,
- obrzędy ludowe i imprezy okołoturystyczne – dożynki, kuligi itp.

.....

Także i przedstawiona przez DCMS, a przyjęta w Republice Litewskiej struktura kreatywnego przemysłu wyodrębniająca 13 gałęzi nie obejmuje wszystkich sfer działalności. Wydaje się konieczne, aby do sfer kreatywnej przedsiębiorczości także zaliczyć promocję i reklamę, organizatorów imprez i pośrednictwo biznesowe w kulturze, turystyce, sporcie oraz każdą niesklasyfikowaną inicjatywę i działalność, której realizacja może przynosić korzyści mieszkańcom.

Dla celów niniejszego opracowania zespół autorski na bazie „Klasyfikacji zawodów i specjalności”⁵ sporządził odrębny wykaz zawodów i specjalności w obszarze kreatywnej przedsiębiorczości, zawierający 410 haseł. Proponowany wykaz nie obejmuje zawodów i specjalności w zakresie przetwórstwa spożywczego i gastronomii. Innowacyjność w przemyśle spożywczym ograniczona jest wieloma przepisami, głównie sanitarnymi, stąd pominięcie branż spożywczych wydaje się uzasadnione.

Ponieważ jednak na opisywanych w strategii terenach wiejskich ta sfera działalności ma duże tradycje oraz istotne znaczenie kulturowe i gospodarcze, krzewienie tradycyjnej kultury kulinarnej winno być także przedmiotem zainteresowania decydentów, a zwłaszcza przedstawicieli samorządów. Przedmiotem zainteresowania winny być przy tym nie zawody i specjalności (kucharz), a imprezy o charakterze kulinarnym (święto kindziuka) i promowane lokalne gastronomiczne specjały (mrówkowiec, czenaki itp.).

⁵ Załącznik nr 3 – Proponowany wykaz zawodów i specjalności Kreatywnej Przedsiębiorczości dla celów strategii na bazie rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 kwietnia 2010 r.

2.2. Stan istniejący i tendencje zmian w sektorach przemysłu kreatywnego – problemy funkcjonowania i rozwoju.

Niniejsza strategia obejmuje teren pogranicza polsko-litewskiego, położony w regionie fizycznogeograficznym Pojezierza Wschodniobałtyckiego. Opisywany teren obejmuje gminy polskie: Krasnopol i Puńsk oraz litewską: Kalwaria i litewskie rejony: Olita i Łódzkie. Występująca tu urozmaicona rzeźba terenu i liczne wody powierzchniowe - jeziora i rzeki oraz czyste środowisko naturalne tworzą niepowtarzalny krajobraz stanowiący istotne walory turystyczne regionu. Obszar charakteryzuje się wybitnymi walorami przyrodniczymi i pięknem krajobrazu oraz bogatymi zasobami dóbr kultury, bogatą historią oraz wielokulturowymi tradycjami.

- **Uwarunkowania geograficzno-przyrodnicze**

Na obszarze działania strategii, obejmującym powierzchnię 3 459 km² znajdują się 293 jeziora, a lasy stanowią około 25,5 % powierzchni (tabela nr 2). Ludność obszaru zamieszkuje 11 miast i miasteczek oraz ponad tysiąc miejscowości wiejskich.

Tabela nr 2.: Podział terytorialny obszaru.

Lp.	Wyszczególnienie	Gmina					Razem
		Krasnopol	Puńsk	Rejon olicki	Rejon łódzkiejski	Kalwaria	
1	Powierzchnia (ha)	17 152	13 859	140 400	130 399	44 100	345 910
2	Liczba miast	0	0	2	8	1	11
3	Liczba miejscowości wiejskich	41	33	437	364	176	1051
4	Powierzchnia lasów (ha)	3 863,6	1 549,9	32 100, 0	44 954, 0	5 745,4	88 212,9
5	Liczba jezior	26	13	70	152	32	293
6	Powierzchnia obszarów prawnie chronionych (ha)	14 084,5	3 550,0	26 487,0	31 206,0	498,7	75 826,2
7	- w tym parki narodowe i rezerваты (ha)	1 434,5	0	20 640, 0	201,0	0	22 275,5
8	Pomniki przyrody (sztuk)	16	11	14	21	5	67

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS i Departament Statystyczny przy Rządzie Republiki Litewskiej.

• **Uwarunkowania społeczno-gospodarcze**

❖ **Rozmieszczenie i gęstość zaludnienia**

Na obszarze objętym strategią według stanu w dniu 31 grudnia 2009 r. zameldowanych było 76 333 osób. Obszar charakteryzuje niskie zaludnienie – średnio 22,1 osoby na 1 km². Szczegółowe dane na temat stanu zaludnienia oraz liczby ludności w grupach wiekowych ilustrują tabele nr 3 i 4.

Tabela nr 3. Zaludnienie obszaru

Gmina	Liczba mieszkańców			Gęstość zaludnienia na 1 km ²
	ogólna	w tym:		
		mężczyźni	kobiety	
1	2	3	4	5
Krasnopol	3 878	1 975	1 903	22,5
Puńsk	4 356	2 162	2 194	31,3
rejonowa Olita	30 691	15 046	15 645	21,9
rejonowa Łódzkieje	24 246	11 576	12 670	18,6
Kalwaria	13 162	6 331	6 831	29,8
Razem	76 333	37 090	39 243	22,1

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS i Departament Statystyczny przy Rządzie Republiki Litewskiej.

Tabela nr 4. Ludność obszaru wg poszczególnych grup wiekowych

Gmina	Wiek przed-produkcyjny (do 17 lat)	Wiek produkcyjny	Wiek poprodukcyjny	Udział ludności w wieku produkcyjnym (%)
1	2	3	4	5
Krasnopol	819	2 291	768	59,1
Puńsk	859	2 695	802	61,9
rejonowa Olita	5 314	19 530	5 847	63,6
rejonowa Łódzkieje	4 526	15 104	4 616	62,3
Kalwaria	2 813	6 297	4 052	47,8
Razem	14 331	45 917	16 085	60,2

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS i Departament Statystyczny przy Rządzie Republiki Litewskiej.

❖ **Rynek pracy, podmioty gospodarcze**

Przeważającą część obszaru stanowią tereny wiejskie, gdzie rynek pracy ograniczony jest głównie do własnego warsztatu pracy, zwłaszcza własnego gospodarstwa rolnego.

Większość pozostałych stanowisk pracy stanowią stanowiska utworzone przez osoby fizyczne, które rejestrują swoją indywidualną działalność usługową.

Jednoosobowa działalność gospodarcza stanowi 48,8% ogółu zarejestrowanych podmiotów oraz 65,4% funkcjonujących przedsiębiorstw (tabela nr 5). Ponad 80% podmiotów stanowią instytucje zatrudniające do 9 pracowników (tabela nr 6). Liczbę podmiotów gospodarczych według form prawnych prezentuje załącznik nr 4.

Tabela nr 5. Podmioty gospodarki narodowej w 2009 r.

Gmina	Podmioty gospodarki narodowej ogółem		
	ogółem	w tym liczba przedsiębiorstw:	
		ogółem	w tym osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą
1	2	3	4
Krasnopol	176	165	148
Puńsk	217	197	149
rejonowa Olita	342	236	121
rejonowa Łódzkieje	261	165	97
Kalwaria	144	89	42
Razem	1 140	852	557

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS i Departament Statystyczny przy Rządzie Republiki Litewskiej.

Tabela nr 6. Liczba podmiotów gospodarczych wg wielkości w 2009 r.

Gmina	Liczba zatrudnionych		
	0-9	10-49	50-249
1	2	3	4
Krasnopol	171	4	1
Puńsk	205	12	0
rejonowa Olita	254	70	18
rejonowa Łódzkieje	183	53	25

Kalwaria	105	30	9
Razem	918	169	53

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS i Departament Statystyczny przy Rządzie Republiki Litewskiej.

Na opisywanym obszarze przeważają małe podmioty, a ich branżowa różnorodność jest duża (tabela nr 7). Na terenie opisywanych gmin dominują następujące branże: handel i naprawy (327 podmiotów), pozostała działalność usługowa (170 podmiotów), edukacja, zdrowie i opieka społeczna (118 podmiotów) oraz przetwórstwo przemysłowe (106 podmiotów).

Tabela nr 7. Podmioty gospodarki narodowej wg rodzaju działalności w 2009 r.

L.p.	Podmioty według klasyfikacji działalności	Gmina					Razem
		Krasnopol	Puńsk	Olita	Łódzkie	Kalwaria	
1	Rolnictwo, leśnictwo i rybołówstwo	11	16	17	11	3	58
2	Górnictwo i kopalnictwo	1	0	0	1	0	2
3	Przetwórstwo przemysłowe	19	15	44	20	8	106
4	Dostawa energii elektrycznej, gazu, wody i gospodarowania odpadami	1	1	0	3	1	6
5	Budownictwo	34	18	22	7	2	83
6	Handel hurtowy i detaliczny naprawa pojazdów samochodowych i motocykli	41	79	97	65	45	327
7	Transport i gospodarka magazynowa	11	13	22	27	16	89
8	Zakwaterowanie i placówki gastronomiczne	7	9	7	8	2	33
9	Informacja i komunikacja	1	2	0	3	1	7
10	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	5	9	2	2	0	18
11	Obsługa nieruchomości, wynajem i inne rodzaje działalności gospodarczej	8	5	32	28	14	87
12	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	7	16	0	0	0	23
13	Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenia	2	2	0	6	3	13

	społeczne						
14	Edukacja, zdrowie i opieka społeczna i inne służby społecznej	17	17	31	32	21	118
15	Pozostała działalność usługowa	11	15	68	48	28	170
Razem		176	217	342	261	144	1 140

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS i Departament Statystyczny przy Rządzie Republiki Litewskiej.

❖ **Zatrudnienie i bezrobocie**

Na terenie gmin objętych strategią zatrudnienie w administracji i sektorach pozarolniczych w 2009 r. znalazło 5 719 osób, co stanowiło 12,5% ludności w wieku produkcyjnym. Szacowane zatrudnienie w indywidualnych gospodarstwach rolnych wynosi 25,4 tys. osób, co stanowi 55,2 % osób w wieku produkcyjnym.

Tabela nr 8. Zatrudnienie i bezrobocie w 2009 r.

L.p.	Zatrudnienie i bezrobocie	Gmina					Razem
		Krasnopol	Puńsk	Olita	Łódzkieje	Kalwaria	
1	Liczba osób w wieku produkcyjnym	2 291	2 695	19 530	15 104	6 297	45 017
2	Liczba osób zatrudnionych ⁶	164	321	2 375	1 929	930	5 719
3	Szacowane zatrudnienie w rolnictwie indywidualnym ⁷	1 530	1 024	12 099	8 130	2 571	25 354

⁶ Ewidencja statystyczna bez zatrudnionych w indywidualnych gospodarstwach rolnych oraz zatrudnionych w jednostkach do 9 osób.

⁷ Przyjęto 1.5 osoby /1 gospodarstwo

4	Szacowane zatrudnienie w podmiotach gospodarczych o zatrudnieniu do 9 osób ⁸	217	317	520	355	231	1 640
5	Zatrudnienie ogółem	1 911	1 662	14 994	10 414	3 732	32 713
6	Bezrobotni zarejestrowani	290	278	3 400	2 727	1 131	7 826
7	Stopa bezrobocia rejestrowego(%)	12,7	10,3	17,4	18,1	18,0	17,0
8	Pozostałe osoby w wieku produkcyjnym ⁹	liczba	90	755	1 136	1 963	4 478
9		%	około 10 %				

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS i Departament Statystyczny przy Rządzie Republiki Litewskiej.

W końcu 2009 r. w urzędach pracy zarejestrowane były 7 826 osoby bezrobotne, co stanowiło 17% ludności w wieku produkcyjnym. Przyjmując znaczną liczbę osób nieaktywnych zawodowo, pracujących czasowo za granicą oraz bezrobocie utajone w rolnictwie liczbę tą można znacznie zwiększyć i przyjąć że ¼ populacji na obszarze objętym strategią nie posiada stałego zatrudnienia.

- **Branże kreatywnej przedsiębiorczości**

Opisywane tereny wiejskie z wysokim bezrobociem rejestrowanym, a także znacznym bezrobociem utajonym są środowiskiem kultywującym obyczaje ludowe, a także miejscem zachowania tradycji branż rzemiosła i sztuki ludowej.

Kultura i sztuka

Zgodnie z definicją Edwarda Tyłora¹⁰ „kultura, czyli cywilizacja, jest to złożona całość, która obejmuje wiedzę, wierzenia, sztukę, moralność, prawa, obyczaje oraz inne zdolności i nawyki nabyte przez ludzi jako członków społeczeństwa”.

Wspólna historia Polski i Litwy sprawiła, że przez wieki współtworzyliśmy naszą kulturę. Sąsiedztwo wpływało pozytywnie na wymianę doświadczeń twórców ludowych jak i przenikanie elementów kultury, zwłaszcza kulinarnej. Okresy współtworzenia dzieliły okresy zaznaczania swojej odrębności poprzez tworzenie własnej, oryginalnej i różnorodnej

⁸ Przyjęto liczbę osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą powiększoną o liczbę podmiotów o zatrudnieniu 2-9 osób zatrudniających przeciętnie po 3 osoby.

⁹ Nieaktywni zawodowo, bezrobocie utajone (członkowie rodzin rolników), osoby pracujące czasowo za granicą, szara strefa itp.

¹⁰ Wikipedia - Sir Edward Burnett Tylor (ur. 2 października 1832, zm. 2 stycznia 1917) – angielski archeolog, antropolog i etnolog, od 1871 członek Royal Society, w latach 1896-1909 profesor antropologii społecznej Balliol College w Oksfordzie. Tylor zajmował się przede wszystkim genezą kultury -podał jedną z pierwszych jej definicji.

.....
kultury. Zarówno Polacy mieszkający na Litwie jak i Litwini mieszkający w Polsce dbają o to, by do dziś zachowane zwyczaje i obyczaje, wierzenia, podania, legendy, elementy folkloru i języka oraz zabytki ruchome (dzieła sztuki ludowej, narzędzia pracy oraz wyposażenie domów) i nieruchome (dwory, pałace, kościoły, klasztory, chaty, kanały), a także dokumenty, zapisy i nazwy miejscowości były nadal ekspozowane i kultywowane.

Wejście w 2004 r. Polski i Litwy w skład Unii Europejskiej nałożyło na nasze kraje kolejne obowiązki. Jednymi z zadań, jakie stawia Unia Europejska przed krajami członkowskimi i narodami jest działanie na rzecz współpracy we wszelkich dziedzinach życia, a także kształtowanie tolerancji i poczucia wspólnoty, a więc wychowanie przyszłych obywateli Unii Europejskiej, ale także zachowanie dziedzictwa kulturowego.

Obecnie dziedzictwo kulturowe na terenie opisywanych gmin tworzą m.in. zabytki architektury, budownictwa ludowego i techniki oraz tradycyjne zawody związane z eksploatacją miejscowych zasobów, w tym liczne rzemiosła, jak: kowalstwo, rzeźba ludowa, tkactwo, plecionkarstwo, oraz plastyka obrzędowa.

Na obszarze objętym strategią działalność prowadzi 137 artystów, rzemieślników i artystów ludowych, w tym w gminie Krasnopol – 21, Puńsk – 26, Kalwaria – 12, rejonowej Łódzkieje – 44, rejonowej Olita – 34. Przeważająca część artystów zajmuje się rzeźbą w drewnie, kowalstwem, tkactwem oraz wyszywaniem i dzierganiem. Wykaz artystów ludowych w poszczególnych gminach prezentuje załącznik nr 5.

Zachowanie tradycji i rozwój kultury staje się utrudnione bez dobrego zaplecza infrastrukturalnego. Istotnym zadaniem państw jak i samorządów powinna być ciągła dbałość i rozwijanie infrastruktury społecznej w tym infrastruktury kultury. Infrastrukturę oraz warunki dostępności kultury w tym dotyczące bibliotek, muzeów, obiektów działalności scenicznej i wystawienniczej przedstawiają tabele nr 9 - 11.

Tabela nr 9: Placówki biblioteczne w 2009 r.

Gmina	Biblioteki i filie	Pracownicy bibliotek	Księgozbiór	Czytelnicy w ciągu roku
1	2	3	4	5
Krasnopol	1	4	15 519	319
Puńsk	2	2	26 896	503
rejonowa Olita	34	49	412 208	15 145
rejonowa Łódzkieje	28	51	282 890	8 001
Kalwaria	12	21	111 922	4 165
Razem	77	127	849 435	28 133

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS i Departament Statystyczny przy Rządzie Republiki Litewskiej.

Tabela nr 10: Liczba muzeów i odwiedzających 2009 r.

Gmina	Muzea łącznie z oddziałami	Zwiedzający muzea i oddziały	Imprezy oświatowe w muzeach
1	2	3	4
Krasnopol	0	0	0
Puńsk	1	1 040	8
rejonowa Olita	1	2 000	5
rejonowa Łódzkieje	5	3 313	17
Kalwaria	2	1 450	15
Razem	9	7 803	45

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS i Departament Statystyczny przy Rządzie Republiki Litewskiej.

Tabela nr 11: Obiekty działalności scenicznej i wystawienniczej w 2009 r.

Gmina	Obiekty działalności wystawienniczej			Teatry i instytucje muzyczne
	liczba obiektów	liczba wystaw	liczba zwiedzających	liczba obiektów
1	2	3	4	5
Krasnopol	1	5	500	0
Puńsk	0	0	0	0
rejonowa Olita ¹¹	36	36	3 855	0
rejonowa Łódzkieje	0	0	0	0
Kalwaria	1	20	2 150	1
Razem	38	61	6 505	0

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS i Departament Statystyczny przy Rządzie Republiki Litewskiej.

Istotną rolę w życiu mieszkańców odgrywają funkcjonujące na opisywanym obszarze objętym strategią domy i ośrodki kultury (tabele nr 12-14). Stanowią one główne skupisko licznych zespołów artystycznych, obejmując nad nimi pieczę. Aktywnie współpracują z działaczami społecznymi skupionymi w stowarzyszeniach, koordynują znaczną część imprez świątecznych, organizują liczne wystawy i konkursy.

Tabela nr 12: Działalność domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic.

Gmina	Liczba	Liczba	Preselekcje	Imprezy
-------	--------	--------	-------------	---------

¹¹ Liczba obiektów wystawienniczych łącznie ze świetlicami

	instytucji	imprez	wystaw	występów zespołów i artystów	spotkania wykłady	turystyczne i sportowo rekreacyjne
1	2	3	4	5	6	7
Krasnopol	1	14	2	4	0	4
Puńsk	2	57	11	39	1	5
rejonowa Olita	16	392	36	10	30	14
rejonowa Łódzkieje	1	52	19	18	2	7
Kalwaria	1	46	0	35	0	20
Razem	21	561	68	106	33	50

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS i Departament Statystyczny przy Rządzie Republiki Litewskiej.

Tabela nr 13: Uczestnicy imprez organizowanych przez domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice.

Gmina	Imprezy	Wystawy	Występy zespołów i artystów	Preselekcje spotkania wykłady	Imprezy turystyczne i sportowo rekreacyjne
1	2	3	4	5	6
Krasnopol	286	56	70	0	120
Puńsk	10 780	1 700	6 030	70	2 560
rejonowa Olita	18 932	3 855	3 021	2 628	2 800
rejonowa Łódzkieje	8 310	1 020	2 110	80	4 500
Kalwaria	11 304	0	5 466	0	1 200
Razem	49 612	6 631	16 697	2 778	11 180

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS i Departament Statystyczny przy Rządzie Republiki Litewskiej.

Tabela nr 14: Zespoły artystyczne skupione w domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach.

Lp.	Zespoły artystyczne	Gmina					Razem
		Krasnopol	Puńsk	rejonowa Olita	rejonowa Łódzkie	Kalwaria	
1	Liczba zespołów artystycznych	3	10	34	58	5	110
2	w						
3	teatralne	2	2	6	9	2	21
4	wokalne i chóry	0	1	21	15	5	42
5	tym: folklorystyczne	1	5	20	25	2	53
6	taneczne	0	2	6	9	2	19
7	Członkowie zespołów artystycznych	49	363	328	344	245	1 329
8	w						
9	teatralne	27	31	54	66	29	207
10	wokalne i chóry	0	29	124	112	70	335
11	tym: folklorystyczne	22	125	214	89	42	492
12	taneczne	0	178	80	62	50	370

Zródło: Bank Danych Lokalnych GUS i Departament Statystyczny przy Rządzie Republiki Litewskiej.

Na terenie opisywanych gmin prowadzą także działalność zespoły nie związane z ośrodkami kultury. Dobrym przykładem działalności zespołów artystycznych jest gmina Puńsk w której poza tymi działającymi przy domach i ośrodkach kultury funkcjonuje jeszcze 15 zespołów. W załączniku nr 6 przedstawiono wykaz zespołów artystycznych prowadzących działalność w poszczególnych gminach. Zespoły propagują między innymi tańce ludowe, pieśni i obrzędy. Biorą udział w różnych uroczystościach, przeglądach, konkursach i festiwalach.

Na obszarze strategii uroczyscie obchodzone są święta. Mimo, że obecnie nie obchodzi się wielu obrzędów związanych z tymi świętami, tradycje i obrzędy są pielęgnowane i chronione od zapomnienia w szkołach, stowarzyszeniach, muzeach, ośrodkach i domach kultury. Na opisywanym obszarze odbywa się corocznie około 100 stałych imprez kulturalnych. Cześć tych imprez prezentuje załącznik nr 7.

Na obszarze objętym strategią znajduje się 879 zabytków objętych ochroną państwa (załącznik nr 8), w tym w gminach: Krasnopol – 16, Puńsk – 33, Olita – 478, Łódzkie – 275, Kalwaria – 77. Ponadto w gminie rejonowej Olita znajduje się dodatkowo 105 zabytków nieobjętych ochroną państwową.

❖ Turystyka

Obszar objęty strategią jest cennym pod względem przyrodniczym oraz atrakcyjnym pod względem turystycznym. Atutami tej ziemi są przepiękny, pojezierny, krajobraz oraz interesujące pomniki dziedzictwa kulturowego, będące potencjalnym zapleczem turystyki zarówno pobytowej, jak i aktywnej. Duże znaczenie dla wartości turystycznej terenu posiadają walory kulturowe – zasoby materialne kultury oraz tradycje – zwłaszcza kulinarne i związane ze sztuką ludową. Walory historyczno-kulturowe przesądzają o przydatności terenu dla turystyki kulturowej.

W ostatnim okresie, działalność związana z obsługą ruchu turystycznego wyraźnie się rozwija, w szczególności na terenach wiejskich. Świadczy o tym rosnąca liczba kwater agroturystycznych, wypożyczalni sprzętu, ofert wycieczek, wyżywienia itp. Obecnie na obszarze strategii funkcjonują 102 obiekty agroturystyczne (załącznik nr 9), z czego: w gminie Krasnopol – 24, gminie Puńsk - 10, gminie rejonowej Olita – 27, gminie rejonowej Łódzkieje – 37, gminie Kalwaria – 4. Ponadto w rejonie tych pięciu gmin działa 10 obiektów noclegowych o łącznej ilości 204 miejsc noclegowych. Dane na temat obiektów turystycznych i ich wykorzystania w poszczególnych gminach prezentuje tabela nr 15.

Tabela nr 15: Obiekty turystyczne i ich wykorzystanie w 2009 r.

Gmina	Obiekty noclegowe	Miejsca noclegowe	Korzystający z noclegów ogółem	Udzielone noclegi
1	2	3	4	5
Krasnopol	2	45	385	525
Puńsk	0	0	0	0
rejonowa Olita	3	77	2 772	4 926
rejonowa Łódzkieje	4	62	2 039	4 966
Kalwaria	1	20	1 140	7 490
Razem	10	204	6 336	17 907

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS i Departament Statystyczny przy Rządzie Republiki Litewskiej.

.....

2.3. Rola i miejsce przemysłu kreatywnego w dokumentach planistycznych europejskich i krajowych oraz w programach rozwojowych obszaru pogranicza polsko-litewskiego

- **Unia Europejska**

Organy Unii Europejskiej - Parlament Europejski, Rada Europejska i Rada Unii Europejskiej rozumiejąc potrzebę rozwijania zdolności kreatywnych i innowacyjnych ze względów ekonomicznych i społecznych wielokrotnie dawały wyraz konieczności rozwijania gospodarki opartej na wiedzy.

„Innowacyjność wiąże się ściśle z kreatywnością rozumianą jako cecha indywidualna i aby w pełni ją wykorzystać, musi być ona szeroko rozpowszechniana wśród ludzi. Wymaga to podejścia opartego na uczeniu się przez całe życie. Systemy kształcenia i szkoleń powinny w wystarczającym stopniu i na wszystkich poziomach skupiać się na rozwijaniu kluczowych kompetencji stanowiących podstawę kreatywności i innowacyjności, służącej wypracowywaniu innowacyjnych i oryginalnych rozwiązań w życiu osobistym, zawodowym i społecznym”¹².

a/ Na posiedzeniu Rady Europejskiej w Lizbonie w 2000 r. ustalono, że „konieczne jest sformułowanie europejskich ram określających nowe umiejętności podstawowe, rozwijane w toku uczenia się przez całe życie”, które powinny być głównym elementem działania Europy w obliczu „globalizacji oraz przejścia do modelu gospodarki opartej na wiedzy”; podkreślono również, że „ludzie są głównym zasobem Europy”.

b/ W komunikacie Komisji z dnia 21 listopada 2001 r., zatytułowanym „Urzeczywistnianie europejskiego obszaru uczenia się przez całe życie” oraz w przyjętej następnie rezolucji Rady z 27 czerwca 2002 r. w sprawie uczenia się przez całe życie uznano kształcenie „nowych umiejętności podstawowych” za priorytet oraz podkreślono, że uczenie się przez całe życie musi obejmować okres od wieku przedszkolnego do wieku emerytalnego.

c/ W zaleceniu Parlamentu Europejskiego i Rady 2006/962/WE z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie wskazano różne kompetencje kluczowe, w szczególności „kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne”, „umiejętność uczenia się”, „kompetencje informatyczne”,

¹² Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej przyjęta w Strasburgu 16 grudnia 2008 r.

„inicjatywność i przedsiębiorczość”, „świadomość i ekspresję kulturalną” oraz „kompetencje społeczne i obywatelskie”.

d/ Rada Europejska w Brukseli stwierdziła podczas posiedzenia w dniach 8 i 9 marca 2007 r., że kształcenie i szkolenie są niezbędnymi warunkami wstępnymi dobrego funkcjonowania trójkąta wiedzy (edukacja, badania, innowacja) i odgrywają kluczową rolę w pobudzaniu wzrostu gospodarczego i tworzeniu miejsc pracy. Wezwała ona również do zwrócenia szczególnej uwagi na stymulowanie potencjału małych i średnich przedsiębiorstw, w tym działających w sektorach kultury i kreatywności, zważywszy na ich rolę w pobudzaniu wzrostu gospodarczego, tworzenia miejsc pracy i innowacji.

e/ Decyzją Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej przyjętą w Strasburgu 16 grudnia 2008 r. ogłoszono rok 2009 Europejskim Rokiem Kreatywności i Innowacji. Decyzja ta może skutecznie pomóc w sprostaniu wyzwaniom stojącym przed Europą poprzez zwiększenie świadomości obywateli, rozpowszechnianie informacji o dobrych praktycznych wzorcach oraz stymulowanie badań i dyskusji na temat polityki. Stworzenie środowiska sprzyjającego jednoczesnemu dążeniu do tych celów na szczeblach europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym może przynieść w efekcie większą synergię i masę krytyczną niż działania podejmowane osobno na poszczególnych poziomach. Celem Europejskiego Roku Kreatywności i Innowacji jest zaakcentowanie czynników, mogących przyczynić się do promowania kreatywności i innowacyjności:

- ❖ stworzenie warunków sprzyjających innowacji i łatwości dostosowywania się; uwzględniane są wszystkie formy innowacji, również w wymiarze społecznym i związanym z przedsiębiorczością,
- ❖ uwydatnianie otwartości na różnorodność kulturową i propagowanie bliższych związków między różnymi gałęziami sztuki, jak również ze szkołami i uczelniami,
- ❖ pobudzanie wrażliwości estetycznej, rozwoju emocjonalnego, kreatywnego myślenia i intuicji u wszystkich dzieci od najmłodszych faz rozwoju,
- ❖ zwiększanie świadomości tego, jak istotna jest kreatywność, innowacyjność i przedsiębiorczość dla rozwoju osobistego, a także dla wzrostu gospodarczego i zatrudnienia; sprzyjanie nastawieniu na przedsiębiorczość, szczególnie u młodych ludzi, poprzez współpracę ze światem biznesu,
- ❖ promowanie kształcenia zdolności matematycznych, technicznych i w zakresie nauk ścisłych, które sprzyjają innowacjom technologicznym,
- ❖ kształtowanie otwartości na zmiany, kreatywności i umiejętności rozwiązywania problemów jako kompetencji, które sprzyjają innowacji,

- ❖ upowszechnianie dostępności rozmaitych kreatywnych form autoekspresji zarówno poprzez edukację formalną, jak i pozaformalne i nieformalne zajęcia dla młodzieży,
- ❖ upowszechnianie wśród ludzi świadomości faktu, że w okresie gwałtownych zmian technologicznych i globalnej integracji kreatywność, wiedza i elastyczność są istotne dla dostatniego i satysfakcjonującego życia,
- ❖ promowanie projektowania jako działalności kreatywnej przyczyniającej się znacznie do innowacji, a także rozwijanie umiejętności w zakresie zarządzania innowacją i kierowania pracami projektowymi, w tym upowszechnianie podstawowych pojęć dotyczących ochrony własności intelektualnej,
- ❖ rozwijanie kreatywności i innowacyjności w organizacjach prywatnych i publicznych poprzez szkolenia oraz motywowanie ich do lepszego wykorzystywania potencjału twórczego zarówno pracowników, jak i klientów.

Strategiczne Wytyczne Wspólnoty, 2007-2013 – aktualny strategiczny dokument wspólnotowy, przyjęty przez Radę UE w dniu 6 października 2006 r., zawierający wytyczne dla działań na rzecz spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej UE oraz określający indykatywne ramy interwencji funduszy europejskich z uwzględnieniem dążenia do realizacji priorytetów odnowionej Strategii Lizbońskiej oraz polityk Wspólnoty jako jeden z priorytetów (1.2 SWW) przyjęły „*Poprawa poziomu wiedzy i innowacyjności na rzecz wzrostu*“, a w wytycznej (1.2.2 SWW) „*Ułatwianie innowacji i promowanie przedsiębiorczości*”.

- **Poziom krajowy**

Władze Republiki Litewskiej wyrażają akceptację dla polityki europejskiej prezentowanej w zaleceniach organów Unii Europejskiej. W dokumentach strategicznych rozwoju państwa brak wyraźnie i szczegółowo określonego priorytetu promocji kreatywnego przemysłu oraz potrzeby kompleksowych działań mających na celu rozwój jego branż. Rozwój branż kreatywnego przemysłu akcentowany jest jednak pod następującymi hasłami:

- a) rodzinne środowisko sprzyjające zainteresowaniu i promocji kreatywności,
- b) publiczny i nieformalny system oświaty promujący kreatywność,
- c) kreatywność jako motywacja wyboru i czynnik konkurencyjności w ramach działalności zawodowej,
- d) kultura i sztuka jako czynniki promujące kreatywność we wszelkich sferach życia,
- e) kreatywne spojrzenie na otoczenie życiowe: potrzeba jakości i ekologiczności,

.....
f) kreatywne spojrzenie na rodzinę, wspólnotę oraz stabilność, ciągłość i spójność.

W 2009 r. w wyniku współpracy Ministerstwa Kultury Republiki Litewskiej oraz Ministerstwa Gospodarki Republiki Litewskiej pojęcie „przemysłu kreatywnego“ zostało ujęte w Strategii Republiki Litewskiej wykorzystania funduszy strukturalnych UE w latach 2007-2013 i innych programach rozwoju gospodarki.

Przemysł kreatywny staje się także podstawą do rozwoju współpracy regionalnej. Na konferencji Rady Państw Morza Bałtyckiego Baltijos, która odbyła się w Wilnie w dniach 23-24 lutego 2010 r., Ministerstwo Spraw Zagranicznych i Ministerstwo Kultury Republiki Litewskiej podkreśliły, że należy promować współpracę państw Morza Bałtyckiego w sferze przemysłu kreatywnego.

Polskie dokumenty strategiczne

❖ Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie - Narodowa Strategia Spójności (dokument zaakceptowany decyzją Komisji Europejskiej zatwierdzającą pewne elementy Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia, WARSZAWA, 2007 r.) określa, iż **celem strategicznym Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia dla Polski jest tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości, zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.**

Cele szczegółowe polityki spójności w Polsce zakładają między innymi:

- ✔ budowę i modernizację infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski,
- ✔ podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług,
- ✔ wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej,
- ✔ wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

Realizowane na poziomie regionalnym działania służące wsparciu przedsięwzięć nastawionych na rozwój innowacyjności skoncentrowane będą na wzmocnieniu potencjału inwestycyjnego małych i średnich przedsiębiorstw, ze szczególnym uwzględnieniem

.....
mikroprzedsiębiorstw. Poza pomocą inwestycyjną, doradczą i szkoleniową dla przedsiębiorstw, oferowane będzie kompleksowe wsparcie dla powstawania nowych firm (tzw. start-up), szczególnie w dziedzinach istotnych dla rozwoju danego regionu, a także promowana będzie współpraca między firmami na szczeblu regionalnym (wsparcie tworzenia i rozwoju powiązań kooperacyjnych przedsiębiorców, w tym **klastrów** o zasięgu regionalnym).

Działania podejmowane na szczeblu krajowym, stanowiące uzupełnienie dla działań regionalnych, zostaną skierowane na wspieranie przedsięwzięć innowacyjnych, zarówno produktowych, jak i organizacyjnych. Rozwój konkurencyjnej gospodarki na skalę europejską i światową będzie możliwy dzięki wdrożeniu katalogu uzupełniających się przedsięwzięć służących inicjowaniu działalności innowacyjnej, w głównej mierze w MŚP (m.in. finansowanie prowadzenia prac badawczo-rozwojowych oraz wdrożenia ich wyników, tworzenie powiązań kooperacyjnych, zarządzania prawami autorskimi i własności przemysłowej, itp.)

❖ Strategia Rozwoju Kraju jest wyrazem polityki rozwojowej odpowiadającej na wyzwania stawiane w Europie przez odnowioną Strategię Lizbońską. Polityka ta musi przeciwdziałać pogłębianiu się dysproporcji w poziomie rozwoju poszczególnych województw, tak by uniknąć marginalizacji najsłabiej rozwijających się regionów. Podniesienie poziomu i jakości życia ma umożliwić polityka państwa pozwalająca na szybki, trwały rozwój gospodarczy, oparty na rozwoju kapitału ludzkiego, zwiększaniu innowacyjności i konkurencyjności gospodarki i regionów, oraz na uzyskanie stabilnych warunków ekonomiczno-społecznych i środowiskowych zapewniających europejski poziom i jakość życia obywateli i rodzin w kraju i wspólnotach lokalnych.

Priorytetami strategicznymi Strategii Rozwoju Kraju są między innymi:

1. Wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki,
3. Wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości,
5. Rozwój obszarów wiejskich,
6. Rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej.

❖ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie, 2010 r. Polityka regionalna nakreślona w KSRR przyczynić się winna do budowy tożsamości regionalnej i podnoszenia konkurencyjności wszystkich regionów, koncentrując swoją uwagę na rozwijaniu mechanizmów wzmacniających rozprzestrzenianie impulsów rozwojowych na obszarze całego kraju, a także promując równy dostęp do usług publicznych postrzegany jako czynnik decydujący

.....
o możliwościach pełnego uczestniczenia wszystkich mieszkańców w rozwoju regionów. Działania określone w strategii obejmować będą wykorzystanie potencjału endogenicznego ośrodków subregionalnych, obszarów wiejskich oraz innych obszarów funkcjonalnych o wyraźnej specjalizacji przestrzennej.

- **Dokumenty regionalne i lokalne**

Regionalne i lokalne strategie rozwoju włączyły kulturę do działań promujących innowacje i kreatywność w obszarach takich jak: dziedzictwo kulturowe, rozwój zrównoważonej turystyki, rozwój społeczno-ekonomiczny zakładający tworzenie partnerstwa pomiędzy sektorem rozrywkowym, przemysłem, badaniami i innymi sektorami oraz rewitalizacja lokalnej gospodarki poprzez wzmocnienie infrastruktury kulturalnej i usług.

Litwa - w studium możliwości przemysłu kreatywnego wymienionych gmin zaznaczono, że obecnie nie posiadają one wystarczających możliwości, by zapewnić efektywną współdziałanie instytucji kultury, oświaty i nauki, placówek badawczych oraz biznesu.

Analiza poszczególnych kreatywnych przedsięwzięć wykazała ich związek z innymi branżami, instytucjami państwowymi, instytucjami oświaty itp., jednak badanie wykazują wspólną, szczególnie widoczną dla tej branży, segmentację, brak koordynacji, informacji oraz świadomości przynależności do przemysłu kreatywnego.

Dokumenty strategiczne polskich jednostek samorządu terytorialnego także nie omawiają rozwoju sektora kreatywnego przemysłu jako całości. Wszystkie dokumenty jednak, zarówno szczebla wojewódzkiego jak i lokalnego podejmują tematy wspierania działań proinnowacyjnych, rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw, zachowania tradycji i dóbr kultury oraz promowania turystyki, w tym kulturowej. Dla przykładu Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 roku wymienia cele: 2 – „Rozwój zasobów ludzkich zgodnie z potrzebami rynku pracy” oraz 5 – „Rozwój turystyki z wykorzystaniem walorów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego”, a w priorytecie II przewiduje działanie – „Rozwój kultury i ochrona dziedzictwa kulturowego”.

2.4. Analiza SWOT przedsiębiorczości kreatywnej na pograniczu polsko – litewskim.

Analiza SWOT jest jedną z podstawowych i najczęściej stosowanych metod analizy strategicznej, może być także wykorzystywana w działalności doradczej (consulting) jako technika diagnozy organizacji. Można ją stosować w poszczególnych działach funkcjonowania firmy, np. w marketingu, finansach, produkcji. Metoda stosowana jest również dla analizy obszarów problemowych, diagnozy funkcjonowania jednostek organizacyjnych ze sfery administracji publicznej, czy organizacji pozarządowych. Nazwa metody jest akronimem angielskich słów *strengths* (mocne strony), *weaknesses* (słabe strony), *opportunities* (szanse potencjalne lub zaistniałe w otoczeniu), *threats* (zagrożenia prawdopodobne lub istniejące w otoczeniu).

Przeprowadzając analizę trzeba dokonać diagnozy - określić silne i słabe strony firmy oraz prognozy - opisać szanse i zagrożenia.

- **MOCNE STRONY** (czynniki wewnętrzne pozytywne) - to walory organizacji (podmiotu), które w sposób pozytywny wyróżniają ją w otoczeniu i spośród konkurencji.
- **SŁABE STRONY** organizacji (czynniki wewnętrzne negatywne) - są konsekwencją ograniczeń zasobów i niedostatecznych kwalifikacji. Każda organizacja posiada aspekty funkcjonowania, które ograniczają jej sprawność, ale szybkie i obiektywne rozpoznanie oraz zdefiniowanie może łatwo ograniczyć ich negatywny wpływ.
- **SZANSE** (czynniki zewnętrzne pozytywne) - to zjawiska i tendencje w otoczeniu, które odpowiednio wykorzystane staną się impulsem do rozwoju oraz osłabią zagrożenia.
- **ZAGROŻENIA** (czynniki zewnętrzne negatywne) - to wszystkie czynniki zewnętrzne, które postrzegamy jako bariery dla rozwoju firmy, utrudnienia i dodatkowe koszty działania.

W efekcie analizy otrzymujemy cztery listy: silnych stron organizacji (które należy wzmocnić), słabych stron (które trzeba niwelować), szans (które należy wykorzystywać), oraz zagrożeń (których należy unikać).

Analiza SWOT poszczególnych dziedzin problemowych daje obraz mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń istotnych dla funkcjonowania i rozwoju przemysłu kreatywnego obszaru pogranicza polsko – litewskiego (Puńsk, Krasnopol, Kalwaria, Łódzkie, Olita) jako całości.

Poniżej prezentujemy zestawienie głównych czynników mających wpływ na rozwój obszaru.

Tabela nr 16: Analiza SWOT

Lp.	Czynniki	Mocne strony	Wskaźniki
1	Wolne zasoby siły roboczej, zwłaszcza na terenach wiejskich	a/ bezrobocie – 17%	
2	Interesujące zasoby przyrodniczo-krajobrazowe oraz kulturowe	b/ bezrobocie utajone na wsi – ponad 10 % a/ powierzchnia prawnie chroniona 22 %, b/ stopień zalesienia obszaru ponad 25 %, c/ duża liczba zbiorników wodnych - 293 jeziora, d/ tradycyjny charakter zabudowy wiejskiej na znacznej części obszaru	
3	Bogate dziedzictwo historyczne i kulturowe, wysoka rozpoznawalność obszaru wśród mieszkańców obu krajów, bogate i kultywowane tradycje kultury ludowej	a/ Puńsk, Regionalny Park Krajobrazowy Metelii – markowe produkty obszaru, b/ Mała Litwa – obszar pogranicza zamieszkały przez ludność narodowości litewskiej bardzo chętnie odwiedzany przez turystów wypoczywających na Suwalszczyźnie, c/ liczne miejsca kultu religijnego z bogatą historią, liczne miejsca pamięci walk powstańczych i niepodległościowych, d/ duża ilość imprez ludowych	
4	Otwartość, gościnność i serdeczność mieszkańców wynikająca z tradycji, historii i przygranicznego położenia	a/ wielokulturowość wyznaniowa i etniczna mieszkańców obszaru, b/ pielęgnowanie folkloru i kultury kraju pochodzenia, kontynuowana twórczość ludowa i tradycyjne rzemiosło, c/ zachowane bogate tradycje kuchni regionalnej,	

Lp.	Czynniki	Mocne strony c.d.	Wskaźniki
------------	-----------------	--------------------------	------------------

5	Korzystne warunki dla rozwoju turystyki i rekreacji przyjaznej dla środowiska oraz rozwoju rolnictwa ekologicznego	<p>a/ wysokie walory czystego środowiska naturalnego,</p> <p>b/ otwarta granica pomiędzy Polską i Litwą w wyniku realizacji umowy z Schengen,</p> <p>c/ liczne akweny i szlaki wodne atrakcyjne dla uprawiania żeglarstwa, kajakarstwa, wędkarstwa i innych sportów wodnych,</p> <p>d/ bogata i urozmaicona sieć szlaków rowerowych, pieszych, wodnych, konnych, narciarskich,</p> <p>e/ mnogość atrakcyjnie położonych gospodarstw rolnych predestynowanych do prowadzenia agroturystyki,</p>
---	--	--

Lp.	Czynniki	Słabe strony	Wskaźniki
1	Niska gęstość zaludnienia i niskie kwalifikacje mieszkańców terenów wiejskich	<p>a/ liczba mieszkańców na 1km²= 22,1,</p> <p>b/ mała liczba mieszkańców z wyższym wykształceniem,</p> <p>c/ niedobory wykształcenia biznesowego</p>	<p>a/ niedoinwestowania infrastruktura techniczna,</p> <p>b/ słaby dostęp do szerokopasmowego Internetu,</p> <p>c/ zły stan techniczny dróg lokalnych,</p> <p>d/ dekapitalizacja majątku trwałego gospodarstw rolnych i sprzętu rolniczego,</p>
2	Niski poziom rozwoju społeczno – gospodarczego obszaru SRKP	<p>e/ wysokie bezrobocie,</p> <p>f/ niski poziom wykształcenia mieszkańców wsi, brak kwalifikacji do prowadzenia działalności gospodarczej,</p> <p>g/ niewystarczający rozwój infrastruktury turystycznej</p>	

Lp.	Czynniki	Słabe strony c.d.	Wskaźniki
3	Niedorozwój infrastruktury otoczenia kreatywnej	niewystarczające systemowo stosowane środki	wsparcia MŚP w branżach kreatywnej

		 przedsiębiorczości (fundusze, kredyty na ulgowych zasadach, ulgi podatkowe, , wsparcie w zakresie biznesplanów, konsultacji, informowania, przygotowywania projektów) a/ mała ilość organizacji pozarządowych na obszarze SRKP, b/ niewielka ilość inicjatyw społecznych, brak wydarzeń integrujących społeczności lokalne i promujących walory obszaru, c/ znikoma współpraca i brak wspólnych inicjatyw sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego, d/ słabe wyposażenie miejsc spotkań mieszkańców obszarów wiejskich (świetlice, boiska), e/ mała ilość podmiotów gospodarczych na wsi, znikoma ilość podmiotów przetwarzających surowce lokalne, mało wypromowanych produktów lokalnych, f/ niewielka ilość gospodarstw zajmujących się dodatkowo inną działalnością poza rolnictwem. g/ brak koncepcji rozwoju kreatywnej przedsiębiorczości, h/ brak wdrażanych sieciowo projektów kreatywnej przedsiębiorczości, i/ niewystarczająca promocja walorów, dziedzictwa, kultury i atrakcyjności turystycznej i gospodarczej obszaru
4	przedsiębiorczości	Niewystarczająca aktywność społeczno-gospodarcza mieszkańców obszaru, brak powiązań sieciowych (w branżach i międzybranżowych) podmiotów kreatywnej przedsiębiorczości	

Lp.	Czynniki	Szanse	Wskaźniki
-----	----------	--------	-----------

1	Partnerska współpraca różnych środowisk na rzecz rozwoju lokalnego, utworzenie powiązań sieciowych w branżach kreatywnej przedsiębiorczości oraz międzybranżowych	A/ wspólne zaangażowanie partnerów z sektora publicznego, społecznego i gospodarczego w inicjatywy rozwijające i promujące Region oraz zwiększające aktywność mieszkańców, b/ utworzenie klastra kreatywnej przedsiębiorczości c/ ustanowienie koordynatora i zasad prowadzenia działalności klastra
2	Wzrost zainteresowania w kraju i za granicą aktywnymi formami wypoczynku i rekreacji do uprawiania których na obszarze SRKP są dogodne warunki, wzrost popytu na zdrową żywność, wzrost zainteresowania turystów odwiedzających Region usługami kreatywnej przedsiębiorczości	a/ zmiana modelu spędzania wolnego czasu, b/ obszar pogranicza polsko - litewskiego promujący wśród mieszkańców kraju i za granicą wyjątkowe walory kulturowe i przyrodnicze obszaru, c/ rosnąca moda na „zdrową żywność”, d/ powrót do tradycyjnych technologii i receptur, e/ dobra opinia o polskiej i litewskiej żywności w Europie, f/ utworzenie kanałów dystrybucji na poziomie lokalnym,
3	Dostępność funduszy unijnych i krajowych na realizację zadań służących rozwojowi obszaru i pozytywne doświadczenia rozwoju obszarów wiejskich związane z wdrażaniem programu LEADER w Unii Europejskiej.	dostępne fundusze UE: fundusz spójności oraz fundusze strukturalne: fundusz społeczny (EFS) fundusz rozwoju regionalnego (ERDF) fundusz rolny (ERDF) fundusz rybacki
4	Rozwój telekomunikacji w tym łączności internetowej	Wymiana doświadczeń oraz promocja i handel produktami i usługami kreatywnej przedsiębiorczości za pośrednictwem internetu
5	Przygraniczne położenie	Rozwój współpracy z Rosją i Białorusią

Lp.	Czynniki	Zagrożenia	Wskaźniki
1	Zmniejszenie popytu na usługi lokalne	a/ duża i stale rosnąca konkurencja innych regionów w dziedzinie turystyki, b/ ogólnoswiatowy kryzys gospodarczy skutkujący	

	spadkiem popytu na dobra i usługi oferowane przez nasz obszar	
	a/ konflikty pomiędzy gospodarczym wykorzystaniem potencjału obszaru a wymogami	
2	Ekobariery rozwoju lokalnego	ekologii,
		b/ ciągle jeszcze niska świadomość ekologiczna mieszkańców
3	Peryferyjne położenie	położenie determinujące marginalizację potrzeb i oczekiwań w odbiorze krajowym i regionalnym
		a/ niskie wykształcenie ludności i zalew kultury masowej jest zagrożeniem dla rozwoju kultury rodzimej,
4	Obniżenie jakości produktów kreatywnej przedsiębiorczości w warunkach małej konkurencji na terenach wiejskich	b/ niski popyt na specjalistyczne usługi nie zapewni źródła utrzymania dla kreatywnych przedsiębiorców i zmusi ich do wielobranżowości i obniżenia stopnia specjalizacji
		brak sprzyjających dla PK warunków spowoduje odpływ wykształconych osób z terenu opisywanego i
5	Stagnacja w rozwoju warunków i zaplecza dla przedsiębiorczości kreatywnej	brak możliwości realizowania kreatywnych usług dla ludności przez miejscowych intelektualistów

- **Wnioski z analizy SWOT**

Analiza głównych czynników decydujących o rozwoju obszaru objętego strategią wskazuje jednoznacznie na możliwość rozwoju kreatywnej przedsiębiorczości na tym obszarze. Atutem tych terenów są wybitne walory przyrodniczo-krajobrazowe, bogate dziedzictwo kulturowe a także korzystne warunki do atrakcyjnego wypoczynku

.....
i uprawiania różnych form turystyki. Walory te należy wykorzystać w rozwoju i promocji obszaru objętego strategią.

Wraz z mało zmienionym działalnością człowieka i czystym środowiskiem naturalnym oraz rosnącym zapotrzebowaniem na naturalną żywność, jest to idealne miejsce na inwestowanie w wytwarzanie **zdrowej i ekologicznie czystej żywności**. Rolnictwo i leśnictwo, obok turystyki, są znaczącymi gałęziami w rozwoju obszaru. Jest to możliwe dzięki dużemu udziałowi obszarów leśnych, wysokiemu arealowi użytków rolnych w przeliczeniu na jednego mieszkańca oraz dużemu udziałowi trwałych użytków zielonych, stanowiących bazę paszową dla rozwoju hodowli bydła.

Największym problemem, jest **słabość ekonomiczna i niski potencjał inwestycyjny** obszaru. Są to problemy dotyczące nie tylko obszaru objętego strategią, lecz całego Regionu. Ma to swoje podłoże w wieloletnich zapóźnieniach w rozwoju infrastruktury technicznej, szczególnie w dostępności komunikacyjnej i nowoczesnych mediów. Są to typowe efekty peryferyjnego traktowania Regionu w przeszłości we wszystkich dziedzinach życia.

Niska gęstość zaludnienia obszaru jest następstwem niedoinwestowania tego rolniczego terenu i stanowi barierę rozwojową niektórych branż kreatywnego przemysłu, ograniczając popyt na specjalistyczne usługi kultury.

Słabą stroną obszaru SRKP jest również stosunkowo **niska aktywność społeczna mieszkańców**. Przejawia się to małej ilości inicjatyw i małej liczbie organizacji pozarządowych działających na tym terenie. Również niska jest aktywność w sferze przedsiębiorczości. Głównymi miejscami pracy mieszkańców obszaru poza rolnictwem są placówki oświatowe i urzędy. Funkcjonujące na rynku podmioty gospodarcze charakteryzują się niską kondycją finansową. Nie mogą intensywnie inwestować w rozwój i ograniczają zatrudnienie.

Niekorzystna struktura wykształcenia mieszkańców wsi stanowi barierę dla przemian, nie sprzyja rozwojowi i racjonalizacji produkcji, przeobrażeniu i przystosowaniu gospodarstw rolnych do warunków gospodarki rynkowej, jak również utrudnia reorientację zawodową i podejmowanie nowych inicjatyw gospodarczych. Bezrobotni to grupa o najczęściej niskich kwalifikacjach, co przy niskiej mobilności przestrzennej tej grupy, stanowi barierę w poszukiwaniu pracy. Zjawisko to prowadzi do pauperyzacji ludności wiejskiej.

Szansą na poprawę sytuacji w tym zakresie jest wsparcie finansowe działań zarówno na szczeblu krajowym jak i lokalnym ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

.....
i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w oparciu o Sektorowe Programy Operacyjne i Narodowy Plan Rozwoju.

Najpoważniejszym zagrożeniem w rozwoju obszaru SRKP jest **brak środków finansowych do przygotowania i realizacji inwestycji**, w tym głównie inwestycji infrastrukturalnych i turystycznych. Jeżeli w tym zakresie nie nastąpią radykalne zmiany opisywany obszar pozostanie obszarem peryferyjnym, którym nie zainteresuje się ani inwestor, ani turysta, a młodzi i wykształceni mieszkańcy będą, jak dotąd, poszukiwali swego miejsca w centrum kraju bądź poza jego granicami.

.....
3. Priorytety, cele i zadania rozwoju przemysłu kreatywnego

3.1. Wizja i misja rozwoju przedsiębiorczości kreatywnej na obszarze pogranicza polsko – litewskiego.

Wizję obszaru objętego niniejszą strategią sformułowano w sposób następujący:

„Pogranicze polsko-litewskie Regionem wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich i miejskich oraz wysokiego poziomu życia jego mieszkańców”

Wizją rozwoju przedsiębiorczości kreatywnej na obszarze objętym strategią będzie:

„Kreatywna przedsiębiorczość na pograniczu polsko-litewskim istotnym czynnikiem rozwoju społeczno-gospodarczego, decydującym o marce Regionu”

- Misja rozwoju kreatywnej przedsiębiorczości na pograniczu została sformułowana w sposób następujący:

„Potencjał intelektualny i kulturowy mieszkańców pogranicza w wysokim stopniu wykorzystany dla poprawy jakości i poziomu życia ludności”

Niniejsza strategia zaktywizuje podmioty sektora publicznego, społecznego i gospodarczego do realizacji zadań związanych z wykorzystaniem wewnętrznym i zewnętrznym potencjału kulturowego Regionu i intelektualnego jego mieszkańców.

3.2. Priorytety i cele rozwoju.

- Priorytetem realizacji strategii jest wzrost znaczenia kreatywnej przedsiębiorczości, jako perspektywicznej i innowacyjnej sfery, która może stać się ważnym i strategicznym elementem rozwoju gospodarczego i społecznego Regionu pogranicza polsko-litewskiego, której produkty i usługi będą konkurencyjne na rynku lokalnym i międzynarodowym.

• Cele ogólne i szczegółowe

Cele ogólne i szczegółowe niniejszej strategii sformułowane zostały po przeprowadzeniu konsultacji z przedstawicielami samorządów oraz po dokonaniu analizy silnych i słabych stron, szans i zagrożeń rozwoju obszaru objętego strategią. Przy wyborze celów kierowano się zakresem potrzeb zgłaszanych przez poszczególne samorządy oraz zainteresowane podmioty, w powiązaniu z ustalonym zakresem branż i sfer działalności przewidzianych do analizy w ramach przedsiębiorczości kreatywnej.

Zdefiniowane cele są w pełni zgodne i sprzyjać będą realizacji lokalnych i regionalnych strategii rozwoju oraz planów rozwoju lokalnego, przyjętych przez samorządy objęte niniejszą strategią.

Układ celów dla Wspólnej Strategii Rozwoju Przemysłu Kreatywnego na Pograniczu Polsko-Litewskim przedstawia się następująco:

• Cele ogólne:

Utrzymanie i rozwój zasobów kulturowych polsko-litewskiego pogranicza

II. Właściwe wykorzystanie potencjału intelektualnego mieszkańców Regionu

II. Poprawa warunków życia mieszkańców polsko-litewskiego pogranicza

• Cele szczegółowe:

Tabela nr 17: Cele ogólne i szczegółowe strategii

Cel I. Utrzymanie i rozwój zasobów kulturowych	1. Ochrona zasobów przyrodniczych i kulturowych
	2. Rewitalizacja miejscowości i obiektów zabytkowych
	3. Zachowanie i restytucja tradycji rękodzieła i sztuki lokalnej
	4. Utworzenie marki turystyczno-kulturowej Regionu
Cel II. Właściwe wykorzystanie potencjału intelektualnego	1. Poprawa warunków kształcenia, rozwój edukacji pozaszkolnej
	2. Promocja młodych talentów w kulturze oraz uzdolnionych animatorów życia społeczno-gospodarczego
	3. Podnoszenie wartości produktów i usług kreatywnej przedsiębiorczości
	4. Utworzenie klastra ¹³ kreatywnej przedsiębiorczości
Cel III. Poprawa warunków życia mieszkańców	1. Rozwój infrastruktury kultury, turystycznej i komunikacyjnej
	2. Restrukturyzacja i reorientacja działalności gospodarczej, dywersyfikacja zatrudnienia i rozwój usług
	3. Promocja produktów i usług kreatywnej przedsiębiorczości oraz obszaru kulturowego

- **Wykazanie związku i spójności przyjętych w strategii celów z wnioskami wynikającymi z analizy SWOT**

¹³ Klaster (od. ang. *cluster*) lub używany w niektórych zastosowaniach polski odpowiednik – **zgęstek**, to zgrupowanie przestrzenne lub powiązanie systemowe mniejszych obiektów w jeden większy (wikipedia).

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 2 grudnia 2006 r. w sprawie udzielania przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości pomocy finansowej niezwiązanej z programami operacyjnym, pod pojęciem klastra rozumie się przestrzenną i sektorową koncentrację podmiotów działających na rzecz rozwoju gospodarczego lub innowacyjności oraz co najmniej dziesięciu przedsiębiorców, wykonujących działalność gospodarczą na terenie jednego lub kilku sąsiednich województw, konkurujących i współpracujących w tych samych lub pokrewnych branżach oraz powiązanych rozbudowaną siecią relacji o formalnym i nieformalnym charakterze, przy czym co najmniej połowę podmiotów funkcjonujących w ramach klastra stanowią przedsiębiorcy.” Koordynatorem klastra może być fundacja, stowarzyszenie zarejestrowane, spółka akcyjna lub z o.o. albo organizacja przedsiębiorców działająca na podstawie ustaw: o rzemiośle, o samorządzie zawodowym niektórych przedsiębiorców, lub o izbach gospodarczych - których podstawowym przedmiotem działalności jest realizacja przedsięwzięć na rzecz przedsiębiorców oraz na rzecz współpracy przedsiębiorców z jednostkami naukowymi, szkołami lub organami administracji samorządowej.

Zgodnie z prawodawstwem litewskim klaster tworzy co najmniej pięć podmiotów gospodarczych.

Przyjęte w Strategii cele ogólne i szczegółowe są zgodne i spójne z opisanymi powyżej wnioskami wynikającymi z opisu obszaru i analizy SWOT.

Tabela nr 18: Adekwatność celów strategii z analizą SWOT.

Cele ogólne i szczegółowe strategii		Wyniki analizy SWOT			
		S	W	O	T
CO I	Utrzymanie i rozwój zasobów kulturowych				
CS I.1	Ochrona zasobów przyrodniczych i kulturowych	S2,S3, S5	W2	O3	T1,T3
CS I.2	Rewitalizacja miejscowości i obiektów zabytkowych	S2,S3	W2	O2,O3, O5	T3
CS I.3	Zachowanie i restytucja tradycji rękodzieła i sztuki lokalnej	S4		O3	T4
CS I.4	Utworzenie marki turystyczno-kulturowej Regionu	S2,S3, S4,S5	W4	O2,O5	T1,T3, T4,T5
CO II	Właściwe wykorzystanie potencjału intelektualnego				
CS II.1	Poprawa warunków kształcenia, rozwój edukacji pozaszkolnej		W1	O1,O3	T3,T4
CS II.2	Promocja młodych talentów w kulturze oraz uzdolnionych animatorów życia społeczno-gospodarczego	S1	W1,W2, W4	O1,O3	T1,T3
CS II.3	Podnoszenie wartości produktów i usług kreatywnej przedsiębiorczości		W1,W2, W3,W4	O1	T1,T3, T4,T5
CS II.4	Utworzenie klastra kreatywnej przedsiębiorczości		W3,W4	O1	
CO III	Poprawa warunków życia mieszkańców				
CS III.1	Rozwój infrastruktury kultury, turystycznej i komunikacyjnej		W2,W3	O4	T1,T2, T3
CS III.2	Restrukturyzacja i reorientacja działalności gospodarczej, dywersyfikacja zatrudnienia i rozwój usług	S1	W1,W2	O1,O3	T1,T3
CS III.3	Promocja produktów i usług kreatywnej przedsiębiorczości oraz obszaru kulturowego	S2,S3, S4,S5	W3,W4	O2,O3, O5	T1,T3

3.3. Zadania do realizacji

Cel szczegółowy I.1:

.....
„Ochrona zasobów przyrodniczych i kulturowych”

realizowany będzie poprzez m.in. następujące działania:

1. inwestycje związane z eliminacją zagrożeń dla przyrody na obszarach objętych szczególnymi formami ochrony, w szczególności wchodzącymi w skład europejskiej sieci Natura 2000,
2. zabezpieczenie i oznakowanie pomników przyrody, wraz z elementami zagospodarowania edukacyjnego, związanego z tymi pomnikami,
3. dostosowanie obiektów dziedzictwa kulturowego do funkcji edukacyjnej, krzewienia wiedzy historycznej, wiedzy o sztuce, kulturze na sesjach wyjazdowych i w ramach stałej działalności edukacyjnej,
4. remonty, odbudowę lub przebudowę obiektów wpisanych do rejestru zabytków lub objętych państwową ewidencją zabytków,
5. powszechną edukację ekologiczną i historyczną, propagowanie patriotyzmu lokalnego i wzorców postaw identyfikujących się z Regionem.

Cel szczegółowy I.2:

„Rewitalizacja miejscowości i obiektów zabytkowych”

realizowany będzie poprzez m.in. następujące działania:

1. realizacja projektów w miejscowościach zabytkowych lub w sąsiedztwie obiektów zabytkowych polegających na remoncie chodników, parkingów, placów, ścieżek rowerowych, terenów zielonych, parków, budynków i obiektów publicznych pełniących funkcje społeczno-kulturalne, sportowe, rekreacyjne lub ich wyposażaniu i doposażeniu,
2. przygotowywanie i realizacja projektów dotyczących budowy infrastruktury Parku Miejskiego w Łódziejach (dokumentacja techniczna),
3. Przygotowanie zaleceń dla rad gmin w zakresie rozwoju infrastruktury przemysłu kreatywnego z uwzględnieniem lokalnego rozwoju urbanistycznego i społecznego.

Cel szczegółowy I.3:

„Zachowanie i restytucja tradycji rękodziela i sztuki lokalnej”

realizowany będzie m.in. poprzez następujące działania:

-
1. zakładanie kół zainteresowań, wspieranie organizacyjne i materialne powstających i istniejących kół zainteresowań,
 2. organizowanie wystaw, promocji i konkursów dla twórców i artystów ludowych,
 3. tworzenie muzeów, izb regionalnych, izb pamięci lub skansenów mających na celu prezentowanie lokalnego rzemiosła, sztuki i obyczajów, tworzenie centrów aktywności etnicznej (połączenie sztuki i przedsiębiorczości) jako lokalnych atrakcji turystycznych.

Cel szczegółowy I.4.

„Utworzenie marki turystyczno-kulturowej Regionu”

realizowany będzie poprzez następujące działania:

1. eksponowanie charakterystycznych dla terenu wartości i produktów świadczących o odmiennych cechach przestrzeni turystyczno-kulturowej Regionu,
2. wybór w drodze konkursu hasła i loga promocyjnego (symbolu graficznego i logotypu) charakteryzujących Region pogranicza polsko-litewskiego i gmin biorących udział w projekcie,
3. konsekwentne działania na rzecz utrzymania wizerunku i ducha Regionu: piękna krajobrazu, czystej przyrody, śladów wielokulturowej przeszłości oraz tradycyjnej gościnności mieszkańców pogranicza,
4. kategoryzacja (standaryzacja) produktów i usług kreatywnej przedsiębiorczości, turystyki oraz lokalnych twórców kultury.

.....
Cel szczegółowy II.1:

„Poprawa warunków kształcenia, rozwój edukacji pozaszkolnej”

realizowany będzie poprzez:

1. przystosowanie opuszczonych obiektów publicznych (szkoły, obiekty powojenne) do tworzenia inkubatorów przedsiębiorczości przystosowanych do realizacji zadań edukacyjnych w zakresie kultury i kreatywnej przedsiębiorczości,
2. przygotowanie i wdrożenie długoterminowych kompleksowych programów kształcenia twórców i odbiorców produktów kreatywnej przedsiębiorczości,
3. wprowadzenie do programów nauczania szkół artystycznych, technicznych i rzemiosł Regionu problematyki wykorzystania gospodarczego uzdolnień twórczych uczniów i studentów, przygotowywanie wyspecjalizowanych programów szkoleniowych szkolących animatorów kreatywnej przedsiębiorczości i artystów z zakresem wiedzy z dziedziny zarządzania,
4. organizacja spotkań, szkoleń, konferencji i wyjazdów studyjnych mających na celu nawiązywanie współpracy, zdobywanie wiedzy, wymianę informacji i doświadczeń lub realizację wspólnych przedsięwzięć.

Cel szczegółowy II.2:

„Promocja młodych talentów w kulturze

oraz uzdolnionych animatorów życia społeczno-gospodarczego”

realizowany będzie poprzez następujące działania:

1. tworzenie centrów informacji i twórczości dla młodzieży i rodzin, adaptacja i wyposażenie miejsc, w których będą świadczone usługi dostępu do internetu,
2. organizowanie kół zainteresowań dla dzieci i młodzieży, tworzenie i rozwijanie inkubatorów sztuki,
3. wspieranie realizacji dziecięcych i młodzieżowych projektów z zakresu kultury i kreatywnej przedsiębiorczości
4. wspieranie materialne młodych – rozpoczynających działalność gospodarczą twórców i kreatywnych przedsiębiorców poprzez: a. utworzenie funduszu dotacji i pożyczek dla kreatywnej przedsiębiorczości (start-up bussines fond), tworzonego w ramach inicjatyw podatkowych (opłaty turystyczne z przeznaczeniem na wsparcie kreatywnej przedsiębiorczości), b. zamówienia publiczne na dzieła artystów, c. promowanie mecenatu prywatnego i gospodarczego, d. ulgi podatkowe.

Cel szczegółowy II.3:

.....
„Podnoszenie wartości produktów i usług kreatywnej przedsiębiorczości”

realizowany będzie poprzez następujące działania:

1. tworzenie infrastruktury dla wybranych branż przemysłu kreatywnego,
2. rozwój powiązań sieciowych w ramach branż kreatywnej przedsiębiorczości, wymiana doświadczeń zawodowych i marketingowych,
3. utrzymywanie i podnoszenie poziomu świadczonych usług i jakości wytwarzanych produktów na pograniczu,
4. tworzenie i rozwój systemów sprzedaży bezpośredniej produktów kreatywnej przedsiębiorczości.

Cel szczegółowy II.4.

„Utworzenie „klastra” kreatywnej przedsiębiorczości”

będzie realizowany poprzez:

1. utworzenie zrzeszonej polsko-litewskiej struktury grupującej przedstawicieli sektora jako narzędzia rozwoju branż kreatywnej przedsiębiorczości na pograniczu, miejsca ich powiązań sieciowych i współpracy,
2. rozwój doradztwa i budowanie sieci współpracy w ramach branż kreatywnej przedsiębiorczości,
3. podejmowanie wspólnych działań mających na celu promocję i sprzedaż produktów i usług kreatywnej przedsiębiorczości i twórców lokalnych w Regionie, udział w targach i imprezach handlowych,
4. gromadzenie i przetwarzanie informacji o twórcach kultury i kreatywnej przedsiębiorczości w Regionie, przygotowanie mapy kreatywnej przedsiębiorczości, wykonanie analizy eksportu produktów kreatywnej przedsiębiorczości, wykonanie studium możliwości, przygotowanie zaleceń mających na celu zwiększenie konkurencyjności przemysłu kreatywnego Regionu pogranicza na rynkach lokalnych, krajowych i zagranicą, przedłożenie dla samorządów rekomendacji o dofinansowanie branż kreatywnej przedsiębiorczości z budżetów gmin w celu zwiększenia jej wydajności oraz promocji,
5. opracowanie i wdrożenie strategii ochrony majątku i własności intelektualnej członków klastra, w tym loga i hasła reklamowego Regionu (Property and Premises Strategies).

Cel szczegółowy III.1:

„Rozwój infrastruktury kultury, turystycznej i komunikacyjnej”

realizowany będzie poprzez:

1. tworzenie poprzez budowę, adaptację lub remonty obiektów infrastruktury kultury: świetlic, centrów aktywności etnicznej, muzeów, skansenów, ośrodków kreatywnej przedsiębiorczości,
2. budowę, remonty lub przebudowę małej infrastruktury turystycznej, w szczególności przystani, kąpielisk, punktów widokowych, miejsc wypoczynkowych i biwakowych, tras turystycznych, punktów informacji turystycznej, łącznie ze ścieżkami i drogami dojazdowymi do miejsc objętych inwestycją,
3. budowę infrastruktury technicznej i komunikacyjnej – w tym informatycznej,
4. dostosowanie obiektów turystycznych i rekreacyjno-sportowych do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Cel szczegółowy III.2:

„Restrukturyzacja i reorientacja działalności gospodarczej, dywersyfikacja zatrudnienia oraz rozwój usług”

realizowany będzie poprzez:

1. budowę, przebudowę lub modernizację obiektów służących do prowadzenia działalności gospodarczej,
2. zagospodarowanie terenu, na którym ma być prowadzona działalność gospodarcza,
3. wyposażanie obiektów służących do prowadzenia działalności gospodarczej w zakresie niezbędnym do prowadzenia tej działalności,
4. udział zainteresowanych w kursach, szkoleniach, studiach, stażach i innych formach kształcenia mających na celu zmianę kwalifikacji zawodowych,
5. podejmowanie i rozwój działalności gospodarczej w zakresie kreatywnej przedsiębiorczości i usług okołoturystycznych.

Cel szczegółowy III.3:

„Promocja produktów i usług kreatywnej przedsiębiorczości oraz obszaru kulturowego”

.....
realizowany będzie poprzez:

1. rozpowszechnianie informacji z wykorzystaniem logotypu o wytwarzanych na terenie objętym strategią produktach twórców kultury, rzemiosła, kuchni regionalnej oraz usługach kreatywnej przedsiębiorczości za pośrednictwem:
 - ✓ materiałów drukowanych – folderów, artykułów prasowych, map i przewodników,
 - ✓ stron internetowych – organizacji pozarządowych, samorządów, przedsiębiorstw, jednostek państwowych i osób prywatnych,
 - ✓ promocji słownej – radiowej, telewizyjnej, filmowej,
2. organizowanie imprez rekreacyjno-kulturalnych dla turystów i zaproszonych gości,
3. udział twórców-artystów i przedstawicieli kreatywnej przedsiębiorczości w wystawach, konkursach i imprezach o charakterze handlowym.

Zadania gmin realizujących Wspólną Strategię nie obejmują pełnego wachlarza zadań opisanego powyżej. Gminy koncentrują się na realizacji zadań inwestycyjnych oraz remontowo-modernizacyjnych i adaptacyjnych istniejących obiektów. Wykazy zadań gminnych na lata 2011-2015 przedstawia załącznik nr 11, a zestawienie zbiorcze tabela nr 19.

Tabela nr 19: Zestawienie zbiorcze zadań gminnych do realizacji w latach 2011-2015

Gmina	Zadania inwestycyjne		Zadania nieinwestycyjne	Zadania ogólne
	kubaturowe	liniowe i inne		
1	2	3	4	5
Krasnopol	4	2	10	6
Puńsk	4	11	2	3
rejonowa Olita	7	4	3	5
rejonowa Łódzkieje	0	8	0	6
Kalwaria	3	2	3	3
Razem	18	27	18	23

Źródło: Informacje samorządów.

4. Plan rozwoju przedsiębiorczości kreatywnej na pograniczu polsko-litewskim

Założenia niniejszej strategii będą wdrażane w życie przez instytucje znajdujące się na terenie gmin pogranicza polsko – litewskiego: Łódzkie, Kalwarii, Krasnopol, Olita i Puńsk. Będą to niewątpliwie administracje samorządów, podmioty gospodarcze i organizacje pozarządowe. Także udział osób prywatnych – zwłaszcza twórców i usługodawców - w działaniach wdrażających jest wskazany, pożądany, a w niektórych przypadkach konieczny.

Duże zróżnicowanie branżowe sektora kreatywnego decyduje, że firmy tego sektora charakteryzują się specyficznymi dla branż cechami. Istnieją jednak aspekty wspólne dla wszystkich, warunkujące ich kreatywność i innowacyjność:

- wykształcenie niekonieczne dla prowadzenia działalności innowacyjnej, jednakże pożądane dla uzyskiwania produktów wysokiej jakości,
- wiedza praktyczna i wymagania klientów decydują o wdrażaniu innowacyjności i sukcesach firmy,
- podstawą biznesu jest innowacyjność i ambicja do tworzenia czegoś wyjątkowego,
- wymagający nabywcy dóbr i usług, a internet głównym narzędziem promocji,
- potrzeba niezależności i niechęć do pracy dla innych,
- wielokierunkowe powiązania z innymi kreatywnymi podmiotami,
- jako barierę innowacyjności wymienia się niekorzystny system podatkowy.

Aby kreatywna przedsiębiorczość stała się ważnym elementem rozwoju społeczno-gospodarczego Regionu pogranicza polsko-litewskiego, produkty i usługi kreatywnej przedsiębiorczości winny być konkurencyjne na rynkach lokalnych, regionalnych, krajowych i międzynarodowych. Konkurencyjność zapewnić tu mogą zarówno ustalona renoma Regionu, wysoka jakość produktów i usług jak i niewygórowana cena.

Rozwijając przemysł kreatywny należy tworzyć w samorządach wspólnoty twórcze, które będą świadome, dla kogo są tworzone określone produkty i usługi, jaki wpływ będą one miały na społeczeństwo, należy również dążyć do stworzenia stowarzyszonych struktur, które zapewnią przepływ pomysłów i pomogą w wymianie doświadczeń, zarówno technicznych jak i biznesowych.

.....
Charakter Regionu opisywanego w strategii, jego niewątpliwe walory przyrodniczo-krajobrazowe oraz wielokulturowe tradycje decydują o tym, że głównym odbiorcą lokalnych produktów i usług będzie turystyka.

4.1. Plan wdrażania strategii rozwoju przedsiębiorczości kreatywnej

Nie ulega wątpliwości, że dobre, atrakcyjne, wysokiej jakości produkty kreatywnej przedsiębiorczości, które będzie można skutecznie promować na krajowych, europejskim i globalnym rynku turystycznym mogą stać się czynnikiem aktywizacji gospodarczej Regionu i zwiększyć udział turystyki w tworzeniu PKB.

Skuteczność działań promocyjnych w turystyce wyraża się liczbą przyjazdów i wielkością uzyskiwanych przychodów. Marketing w turystyce powinien być zatem nakierowany na produkt turystyczny.

To przede wszystkim od stanu produktu zależy jakość i skuteczność działań promocyjnych podejmowanych na rynku krajowym i na rynkach zagranicznych. Istotne jest również, aby produkt turystyczny był skomercjalizowany, a więc wprowadzony do systemu sprzedaży na danym rynku.

Strategia niniejsza, jako jedno z podstawowych zadań przewiduje kreowanie marki turystyczno-kulturowej Regionu, Regionu o wysokich walorach przyrodniczo-kulturowych i rekreacyjnych. Działania w tym zakresie polegać będą na realizacji zadań inwestycyjnych w zakresie infrastruktury i obiektów użyteczności publicznej. Drugim kierunkiem działań będzie wykorzystanie inwencji twórczej mieszkańców i wykorzystaniu ich potencjału do wytwarzania wysokiej jakości produktów i usług jako towarów rynkowych. Oba kierunki działań winny służyć poprawie jakości życia społeczności lokalnej.

Interwencje kierowane do branż kreatywnego sektora, mogą być przedstawione w postaci strumieni wsparcia:

- Kapitału finansowego - wsparcie w zakresie finansowania działalności skazanej niepewnością popytu jest istotnym czynnikiem rozwoju sektora. Specyfiką sektora kreatywnego jest potrzeba rozwijania produktu zanim będzie on mógł być przetestowany na rynku, co oznacza wysokie ryzyko i zarazem wysokie koszty finansowania. Instytucje publiczne mogą wspierać sektory kreatywne w tym zakresie wykorzystując dostępne instrumenty finansowe lub tworząc specjalne, dedykowane dla sektorów kreatywnych działające w obszarach zapewniania finansowania (także przy współpracy z innymi organizacjami) lub zapewniania wsparcia w zakresie

.....
pozyskiwania środków z innych źródeł (instytucji finansowych i środków funduszy strukturalnych).

- Kapitału ludzkiego - osoby posiadające umiejętności i możliwości organizacji są ważnymi postaciami dla rozwoju biznesu kreatywnego i w tym temacie występują znaczne niedobory. Ponieważ produkty kreatywne są wysoce specjalistyczne i zróżnicowane, istotne jest przyciągnięcie do kreatywnych firm uzdolnionych pracowników. Przykładowe interwencje w zakresie umiejętności to finansowanie szkoleń, doradztwo personalne, nowe kierunki kształcenia na uczelniach, wprowadzenie do programów szkolnych zajęć rozwijających kreatywność u dzieci i młodzieży, doradztwo biznesowe, w tym w zakresie możliwości wykorzystania ogólnodostępnych programów pomocowych na potrzeby przedsiębiorstw z sektorów kreatywnych.
- Kapitału fizycznego - ważne jest, aby zapewnić odpowiednie lokalizacje, w których kreatywny biznes może funkcjonować i łączyć się w sieci. Obecność inspirującej infrastruktury kubaturowej, odpowiadającej na zapotrzebowanie sektorów kreatywnych będzie miało istotny wpływ na lokalne otoczenie. Zapewnienie wsparcia lokalowego można realizować poprzez tworzenie: centrów artystycznych (z salami prób, studiami i innymi powiązаныmi urządzeniami), inkubatorów dla firm kreatywnych, parków biznesowych dla sektorów kreatywnych (także cyfrowych), centrów aktywności etnicznej – opartych na programach regeneracji obszarów wiejskich, promujących rękodzieło, kulinaria, tradycje ludowe itp.
- Kapitału intelektualnego (know-how) - dostęp do nowych pomysłów może stanowić bazę tworzącą przewagi komparatywne sektorów kreatywnych, dlatego też współpraca przedsiębiorstw z uniwersytetami i innymi ważnymi źródłami wiedzy jest przydatna dla kreatywności i innowacyjności biznesu. Działania te można realizować poprzez współpracę z ośrodkami akademickimi w zakresie tworzenia nowych kursów edukacyjnych, tworzenie powiązań sieciowych i tp.,
- Kapitału społecznego (rozwój sieci) - sieci współpracy są istotne dla procesu produkcyjnego sektorów kreatywnych. Rozwój sieci obejmuje rozwój komunikacji między jednostkami i organizacjami. Wsparcie dla koordynacji tych sieci może sprawić, że firmy będą bardziej innowacyjne w sposób bardziej efektywny, który spowoduje, że dostępne staną się nowe możliwości biznesowe. Działania tego typu można realizować poprzez: rozwój nowoczesnych technologii (np. szybki internet,

.....
technologie cyfrowe), internetowe platformy współpracy (np. Don't do it yourself), fora wspierające interakcje itp.

• **Zadania samorządów**

Realizacją zadań inwestycyjnych niniejszej strategii zajmą się niewątpliwie jednostki samorządu terytorialnego samodzielnie lub we współpracy dwu- lub wielostronnej z innymi podmiotami.. Zadania te będą polegały na budowie, remoncie, modernizacji i adaptacji obiektów użyteczności publicznej, obiektów zabytkowych oraz służących rekreacji, ujętych w **planach zadań samorządu, będącego załącznikiem do niniejszego dokumentu**. Wskazane będzie przy tym traktowanie priorytetowe dla zadań łączących dbałość o funkcje zabytkowe z wykorzystaniem ich w działalności kulturalnej lub przez podmioty z innych branż kreatywnej przedsiębiorczości.

Samorzady realizować będą, zgodnie z zakresem nałożonych ustawowo obowiązków wobec mieszkańców, zadania inwestycyjne związane z ochroną środowiska, edukacją, komunikacją itp. Dostosowanie elementów infrastruktury do potrzeb kreatywnej przedsiębiorczości wymagać będzie niekiedy przebudowy świadomości mieszkańców, a zwłaszcza decydentów lokalnych. Konieczne jest powszechne uświadomienie mieszkańcom, że branże kreatywnej przedsiębiorczości, kultura, turystyka to nie tylko hobby twórców kultury i usługodawców w branżach paraturystycznych, to przede wszystkim gałąź gospodarki, źródło dochodów mieszkańców, sposób na zmniejszanie skutków bezrobocia i marginalizacji terenów peryferyjnych.

Społeczna akceptacja wspierania kreatywnej przedsiębiorczości w zakresie branż związanych z kulturą na pograniczu polsko-litewskim w zasadzie istnieje, jednakże inwestowanie w niektóre inne branże kreatywnej przedsiębiorczości w sytuacji niedoboru środków finansowych może napotykać opory części mieszkańców i rad samorządów. I tak tworzenie muzeów, izb regionalnych, izb pamięci lub skansenów mających na celu prezentowanie lokalnego rzemiosła, sztuki i obyczajów, tworzenie centrów aktywności etnicznej (połączenie sztuki i przedsiębiorczości) jako lokalnych atrakcji turystycznych może napotykać trudności w finansowaniu. A niewątpliwie na trudności napotkają działania związane ze wspieraniem materialnym młodych osób rozpoczynających działalność gospodarczą.

Młodych twórców i kreatywnych przedsiębiorców wspierać można poprzez: udzielanie dotacji i pożyczek dla rozpoczynanej działalności gospodarczej (start-up business

.....
fund), ulgi podatkowe, wsparcie lokalowe, promowanie mecenatu i zamówienia publiczne. Środki finansowe na ten cel winny się także znaleźć w budżetach gmin, a wspomagać je mogą inicjatywy podatkowe, na przykład opłaty turystyczne z przeznaczeniem na wsparcie kreatywnej przedsiębiorczości.

• **Zadania realizowane wspólnie**

W celu wspomagania rozwoju firm i osobowości w branżach kreatywnej przedsiębiorczości, podnoszenia ich zdolności twórczych oraz w celu podnoszenia wartości wytwarzanych dóbr wskazane jest utworzenie struktury organizacyjnej, zajmującej się wsparciem merytorycznym i biznesowym interesów poszczególnych osób i ich reprezentacją oraz dialogiem z politykami, NGO i strukturami biznesowymi. Organizacją taką mogłoby być na przykład „STOWARZYSZENIE SAMORZĄDÓW POLSKO-LITEWSKIEGO POGRANICZA” albo „JACWIESKI KLASTER KULTUROWO-TURYSTYCZNY” utworzony przez porozumienie podmiotów gospodarczych z terenu objętego niniejszą strategią.

Zakres działalności stowarzyszenia (i, lub klastra) obejmować powinien zadania jak:

- ❖ wybór w drodze konkursu hasła i logo promocyjnego (symbolu graficznego i logotypu) charakteryzujących Region pogranicza polsko-litewskiego i gmin biorących udział w projekcie,
- ❖ działania na rzecz utrzymania wizerunku i ducha Regionu,
- ❖ eksponowanie charakterystycznych dla terenu wartości i produktów,
- ❖ inspirowanie rad gmin w zakresie rozwoju infrastruktury przemysłu kreatywnego,
- ❖ utrzymywanie i podnoszenie poziomu świadczonych usług i jakości wytwarzanych produktów poprzez kategoryzację produktów i usług,
- ❖ powszechną edukację ekologiczną i historyczną,
- ❖ inspirowanie modernizacji programów nauczania,
- ❖ wdrażanie programów kształcenia twórców i odbiorców produktów kreatywnej przedsiębiorczości,
- ❖ inspirowanie zakładania kół zainteresowań, wspierania istniejących kół zainteresowań, tworzenia i rozwijania inkubatorów sztuki,
- ❖ inspirowanie i tworzenie centrów informacji i twórczości dla młodzieży i rodzin,

- ❖ organizowanie wystaw, promocji i konkursów dla twórców i artystów ludowych, organizacja spotkań, szkoleń, konferencji i wyjazdów studyjnych,
- ❖ wspieranie realizacji dziecięcych i młodzieżowych projektów z zakresu kultury i kreatywnej przedsiębiorczości,
- ❖ rozwój powiązań sieciowych w ramach branż kreatywnej przedsiębiorczości, wymiana doświadczeń zawodowych i marketingowych,
- ❖ podejmowanie wspólnych działań mających na celu promocję i sprzedaż produktów i usług kreatywnej przedsiębiorczości i twórców lokalnych w Regionie, udział w targach i imprezach handlowych, tworzenie i rozwój systemów sprzedaży bezpośredniej produktów kreatywnej przedsiębiorczości,
- ❖ opracowanie i wdrożenie strategii ochrony majątku i własności intelektualnej członków klastra, w tym loga i hasła reklamowego Regionu (Property and Premises Strategies),
- ❖ gromadzenie i przetwarzanie informacji o twórcach kultury i kreatywnej przedsiębiorczości w Regionie, rozpowszechnianie informacji z wykorzystaniem logotypu o wytwarzanych na terenie objętym strategią produktach twórców kultury, rzemiosła, kuchni regionalnej oraz usługach kreatywnej przedsiębiorczości za pośrednictwem: materiałów drukowanych, stron internetowych oraz promocji słownej,
- ❖ organizowanie imprez rekreacyjno-kulturalnych dla turystów i zaproszonych gości.

- **Zadania podmiotów gospodarczych z sektora kreatywnej przedsiębiorczości i twórców kultury**

Głównym zadaniem twórców kultury i zatrudnionych w sektorze kreatywnej przedsiębiorczości będą działania na rzecz tworzenia marki Regionu poprzez wysoką jakość wytwarzanych produktów i świadczonych usług. Ważnym zadaniem będzie także utożsamianie się z Regionem poprzez propagowanie wartości przyrodniczo-krajobrazowych i historyczno-kulturowo-obyczajowych Regionu, a także wspieranie doświadczeniem, radą i mecenatem ludzi rozpoczynających działalność w sferze kreatywnej przedsiębiorczości.

Duże znaczenie dla rozwoju tego sektora mieć będzie aktywna postawa uznanych twórców kultury w zakresie kreowania polityki lokalnej i inspirowania władz do

.....
podejmowania działań prorozwojowych. Znakomitym miejscem współpracy twórców kultury i władz samorządowych mógłby być proponowany „JACWIESKI KLASTER KULTUROWO-TURYSTYCZNY”. Na forum tego porozumienia podmioty gospodarcze mogłyby realizować projekty wspólnie z jednostkami samorządów terytorialnych, inspirować władze samorządowe do korekt programów szkolnych, organizacji edukacji pozaszkolnej, w tym ustawicznej oraz sygnalizować obszary niezbędnej interwencji władz lokalnych.

4.2. Źródła finansowania przedsiębiorczości kreatywnej

Podstawowym źródłem finansowania przedsiębiorczości kreatywnej na pograniczu polsko-litewskim będą środki własne twórców i świadczeniodawców usług. Środki te u osób rozpoczynających działalność są zazwyczaj niewystarczające.

Podmioty rozpoczynające działalność wymagają wsparcia finansowego w postaci dotacji i pożyczek na rozpoczęcie działalności. Środki na takie cele zabezpieczone są w budżetach krajowych w postaci funduszy na wsparcie rozwoju małych i średnich oraz mikroprzedsiębiorstw. Wsparcie otrzymać mogą młodzi twórcy i biznesmeni dysponujący realnym pomysłem na biznes, poparty rzetelną analizą finansową (biznesplanem).

Potencjalnym pożyczkodawcą mogą być także pożyczki bankowe, jednak w obliczu braku zabezpieczenia pożyczek przez młodych twórców źródło to pozostanie najczęściej źródłem teoretycznym.

Na terenach wiejskich polsko-litewskiego pogranicza wielu potencjalnych twórców z różnych względów ze środków finansowych na rozpoczęcie, czy też rozwój działalności nie skorzysta. Będą to przede wszystkim twórcy ludowi, osoby w wieku podeszłym lub bez przygotowania ekonomicznego. Osoby te mogą skorzystać z unijnego wsparcia finansowego uczestnicząc w realizacji projektów koordynowanych przez samorzady, organizacje pozarządowe lub podmioty gospodarcze.

Środki na rozpoczęcie działalności i środki wykorzystywane w ramach realizacji projektów są i będą dla większości twórców niewystarczające. Twórcy muszą swoje dzieła i usługi sprzedawać nabywcom: mecenasom lub klientom, którym będzie często lub najczęściej turysta. Stąd konieczność utrzymania marki gościnnego Regionu turystycznego, promocji Regionu i produktów jego kreatywnej przedsiębiorczości.

Środki unijne na rozpoczęcie działalności, środki z projektów oraz środki własne ze sprzedaży nie zabezpieczą w całości potrzeb branż kreatywnej przedsiębiorczości, stąd będzie jeszcze potrzebna pomoc samorządów lokalnych.

Niezbyt bogate gminy pogranicza mogą wspomagać je finansowo uruchamiając inicjatywy podatkowe, na przykład opłaty turystyczne z przeznaczeniem na wsparcie kreatywnej przedsiębiorczości lub umożliwiając nieodpłatne korzystanie z zasobów komunalnej infrastruktury: lokali, sprzętu i materiałów a także świadcząc inne formy pomocy.

Znaczącą formą wsparcia branż kreatywnej przedsiębiorczości mogą stać się zamówienia publiczne. Są one obwarowane przepisami ogólnymi stąd wynika konieczność

.....
dostosowania zamówień do przepisów prawa (przetargi, zapytania o cenę), ale te zapytania o cenę można kierować w pierwszej kolejności do podmiotów z terenu własnej gminy lub Regionu niniejszego Projektu, a wybrany dostawca usług czy twórca kultury będzie miał zbyt na swoje produkty.

Istotną rolę we wspieraniu kreatywnej przedsiębiorczości może odegrać mecenat samorządowy i prywatny. Kreowanie mody na lokalną sztukę ludową, uczestnictwo w imprezach promocyjnych, przekazywanie realizacji niektórych zadań publicznych w ręce organizacji pozarządowych lub prywatne wpłynięcie na wzrost popytu i wzmacnianie poczucia własnej wartości przedstawicieli tego sektora.

4.3. Pozabudżetowe instrumenty wsparcia przedsiębiorczości kreatywnej

.....
Kreatywna przedsiębiorczość na terenach wiejskich reprezentowana jest głównie przez osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – głównie są to tzw. wolne zawody. Na co dzień przedstawiciele tych profesji borykają się wieloma problemami, niedostrzeganymi na terenach miejskich.

❖ Brak poszanowania dla branż i zawodów kreatywnej przedsiębiorczości. W podświadomości znacznej części mieszkańców terenów wiejskich tkwi ciągle jeszcze przekonanie, że wolne zawody nie mogą zapewnić rodzinie źródła utrzymania takiego jak praca w rolnictwie czy też praca najemna na etacie. Często rękodzielnicy i artyści ludowi traktowani są jak nieszkodliwi maniacy, którzy zajmują się swoim hobby dla własnej satysfakcji tworzenia. Brakuje tu „mechanizmu bezpieczeństwa społecznego” dla kreatywnych przedsiębiorców, szczególnie tych niezależnych, działających w sektorze związanym z kreatywnością w kulturze (w sektorze z przewagą zatrudnienia w niepełnym wymiarze czasu pracy i niestabilnymi warunkami pracy).

❖ Niepewność popytu i uzyskiwanych dochodów. Niepewność ta wynika z faktu, że produkty sektorów kreatywnych są w dużej mierze „dobrami doświadczalnymi”, gdzie pochodna satysfakcji jest subiektywna i niematerialna. Atrakcją prowadzenia działalności w tych sektorach jest bardzo znaczna różnorodność produktów, wymagająca skrajnie zróżnicowanych umiejętności. Oznacza to, że rynek ma duży potencjał wzrostu, przy czym jego rozwój nie będzie bazował na standaryzacji i obniżaniu kosztów produkcji, tak jak w tradycyjnych branżach przemysłu, a raczej na zwiększaniu i zaspokajaniu potrzeb kulturalnych konsumentów, którzy posiadają zróżnicowane zainteresowania i oczekiwania co do produktu finalnego.

❖ Praca indywidualna i brak bieżących kontaktów z innymi przedstawicielami zawodu. Indywidualny charakter pracy twórców Regionu przesądzony jest zarówno niskim stopniem urbanizacji terenu jak i faktem, że działalnością kreatywną zajmują się często członkowie rodzin rolników lub rodzin pracowniczych w czasie wolnym od pracy w gospodarstwie domowym. Kontakty zawodowe ograniczają się do nielicznych spotkań w czasie wspólnej prezentacji dorobku na imprezach okolicznościowych. Twórcy są często samoukami, brakuje im wiedzy specjalistycznej, przekazywanej na żywo, jak również często podstawowej wiedzy technicznej.

❖ Brak organizacji zbytu produktów kreatywnej przedsiębiorczości, brak możliwości czerpania korzyści z wykonanej pracy oraz trudności z ochroną własności intelektualnej. Na terenach wiejskich opisywanego Regionu brak infrastruktury i tradycji

.....
obrotu detalicznego lokalnymi produktami kreatywnej przedsiębiorczości. Produkty te sprzedaje się w obrocie indywidualnym u twórców lub na wystawach, albo też wykonuje się je na indywidualne zamówienie. Brak skutecznych kanałów komunikacji między przemysłem związanym z twórczością a sektorem finansowym w celu rozwoju usług konsultacyjnych w dziedzinie zarządzania, doradztwa finansowego, informacji i kształcenia skierowanych do małych przedsiębiorstw, przedsiębiorców i rzemieślników. Brak świadomości wśród konsumentów, w szczególności młodzieży, o konieczności przestrzegania własności intelektualnej. Twórcy nie posiadają dostatecznej wiedzy ogólnej z zakresu prawa i ekonomii (biznesu).

Zarówno ustalenia analizy SWOT jak i powyższe specyficzne uwarunkowania rozwoju kreatywnej przedsiębiorczości na terenach wiejskich udowadniają konieczność wspierania rozwoju tego sektora. Dostarczenie skutecznych impulsów rozwojowych sektorowi kreatywnemu wymaga systemowych działań i bardziej skutecznych instrumentów od stosowanych dotychczas. Podstawowe znaczenie dla branż tego sektora będzie miało pozabudżetowe wsparcie udzielone dla budowy powszechnego poszanowania społecznego dla sektora, podnoszenia poziomu edukacji formalnej i ustawicznej oraz budowa i utrzymanie marki Regionu będącej znakiem firmowym kreatywnej produkcji lokalnej.

❖ Podnoszenie poziomu edukacji formalnej, modernizacja programów nauczania i dostosowanie programów do wymogów współczesności jest pożądanym i koniecznym krokiem w kierunku budowy autorytetów, w tym poszanowania dla autorytetów lokalnych oraz rozbudzania motywacji u ludzi młodych. Reformowane programy nauczania winny uwzględniać nabywanie przez uczniów podstawowych kompetencji, których brak u absolwentów przeważających obecnie w szkolnictwie kierunków ogólnokształcących często był i jest widoczny. Kompetencje te to:

- ◆ zdolność uczenia się,
- ◆ kompetencje matematyczne,
- ◆ kompetencje informatyczne,
- ◆ kompetencje językowe,
- ◆ kompetencje interpersonalne,
- ◆ kompetencje biznesowe,
- ◆ kompetencje społeczne (obywatelskie) – takie jak przywództwo, tolerancja, zdolność łagodzenia sporów.

.....
Edukacja formalna wyposaża młodych adeptów szkół w zasoby wiedzy podstawowej, której uzupełnienie następować powinno w formach pozaszkolnych, w toku kształcenia ustawicznego. Organy samorządu terytorialnego winny rozważać na bieżąco możliwości organizacji różnych form kształcenia ustawicznego, niezbędnego we współczesnej, szybko zmieniającej się rzeczywistości. Rozwojowi edukacji nieformalnej sprzyjać będzie także tworzenie sieci powiązań sektorowych i branżowych w Regionie, sprzyjających wymianie doświadczeń, umacnianiu osobistych i zawodowych ambicji oraz łączeniu interesów.

❖ Budowa autorytetów odbywać się powinna zarówno w szkole, jak i w domu i w miejscach publicznych. Podstawowym działaniem na rzecz budowy autorytetów jest ukazywanie dla przykładu i nagłaśnianie pozytywnych rozwiązań, utalentowanych twórców i cieszących się zaufaniem i szacunkiem osób, a więc organizowanie imprez, wystaw, konkursów i promocji. Konieczna tu jest także konsolidacja całych społeczności i unikanie zbędnych krytyk w życiu publicznym, a zwłaszcza krytykanctwa nie popartego przykładami pozytywnych rozwiązań. Budowane autorytety moralne wspierać będą rozwój motywacji dla podejmowania działalności w branżach kreatywnej przedsiębiorczości przez uzdolnionych ludzi młodych. Rozbudzanie motywacji do podejmowania decyzji o podejmowaniu działalności w sektorze kreatywnym należy rozpoczynać już w wieku najmłodszym poprzez organizowanie konkursów, pokazów i wystaw oraz spotkań z twórcami i przedsiębiorcami. Dalszy rozwój motywacji uzależniony będzie w znacznym stopniu od pomyślności przedstawicieli tego sektora.

❖ Budowa i utrzymanie marki turystyczno-kulturowej Regionu pogranicza wymaga takich działań, jak wymieniona edukacja uzupełniona o elementy techniczne, ekonomiczne

i prawne, poszerzona o różnorodne formy kształcenia ustawicznego oraz tworzenie klimatu poszanowania branż, zawodów i przedstawicieli sektora kreatywnej przedsiębiorczości. Tworzony klimat poszanowania zapobiegać może odpływowi młodzieży do miast i umacniać kadrowo ten sektor, a zasobne kadry w tym sektorze to przewidywany rozwój innowacji w sztuce, estetyce, kulturze obsługi klienta itp.

❖ Pomyślności ekonomicznej przedstawicieli sektora kreatywnego sprzyjać powinny rozwiązania prawne dotyczące ochrony własności intelektualnej przed „piractwem”. Innowacyjne produkty sektora kreatywnego Regionu chronić można poprzez nadanie im oznaczenia geograficznego, związanego z ich miejscem wytwarzania.

.....
Nadana nazwa będzie chroniona prawem polskim¹⁴, litewskim i unijnym, będzie także umacniała markę Regionu. Zadaniem do realizacji dla kadr samorządowych, zwłaszcza dydaktycznych będzie wdrażanie świadomości wśród konsumentów, w szczególności młodzieży,

o konieczności przestrzegania zasad własności intelektualnej, indywidualnego prawa zarówno do patentów jak i pomysłów innowacyjnych w życiu codziennym.

❖ W sferze planowania rozwoju konieczne jest traktowanie Regionu jako specyficznego terenu styku granic i narodów, sztuk i kultur, terenu o bogatej przeszłości historycznej; jako terenu o znakomitych walorach przyrodniczo-krajobrazowych, gdzie w kulturze dominują tematy wiejskie związane głównie z zawodem rolnika; jako przestrzeni publicznej, gdzie mieszkańcy i przyjezdni wchodzi w różnorakie interakcje społeczne. Traktowanie to powinno przekładać się na strategie, polityki, plany i działania rozwojowe oraz planowanie przestrzenne w zakresie lokalizacji funkcji i sposobów zagospodarowania terenu, a także takie formułowanie polityki rozwoju zawierającej cele rozwoju sektora kreatywnego by były akceptowane przez wszystkie zainteresowane strony: władze, środowisko twórców, przedstawiciele innych branż oraz mieszkańców. Pożądane jest także wpisanie problemów rozwoju sektora kreatywnego w programy rewitalizacji miast i osiedli Regionu.

4.4 Promocja przedsiębiorczości kreatywnej

¹⁴ Oznaczeniem geograficznym jest oznaczenie słowne, odnoszące się bezpośrednio lub pośrednio do nazwy miejsca, miejscowości, regionu lub kraju (terenu), które identyfikuje towar jako stamtąd pochodzący; osoba, której towary spełniają warunki korzystania z oznaczenia geograficznego, ma prawo używania go w obrocie.

Podstawa prawna:

* Polska: Art. 174–195 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej (Dz. U. z 2003 r. nr 119, poz. 1117),

* Litwa: Rozporządzenie Ministra Rolnictwa z dnia 20 grudnia 2002 r. - Zasady ochrony oznaczeń geograficznych miejsca pochodzenia (Dz. U. z 2003 r. Nr. 1-12, 2004, nr. 65-2316, 2007, nr. 27 do 998),

* UE: Rozporządzenie Rady 2081/92/EWG z dnia 14 lipca 1992 r. w sprawie ochrony oznaczeń geograficznych dla produktów rolnych i żywnościowych, których cechy szczególne i właściwości związane są z miejscem pochodzenia i wytwarzania (Dz. Urz. z 1992 r. nr L 208/1).

.....

Jednym z podstawowych problemów sektora kreatywnej przedsiębiorczości zwłaszcza na terenach wiejskich jest niepewność popytu na wytwarzane dobra oraz brak organizacji zbytu wytwarzanych dóbr. Podstawowym nabywcą dóbr jest tu turysta, do którego należy dotrzeć z aktualną informacją, i którego należy do nabywania tych dóbr zachęcać. Nabywcę znajdzie niewątpliwie szybciej produkt wysokiej jakości, trafiający w aktualne zapotrzebowania klienta. Wykreowany produkt (lub usługa) muszą być utrzymywane na odpowiednim wysokim poziomie jakościowym. Niezależnie od działań stymulujących tworzenie profesjonalnych produktów, należy podejmować działania mające na celu dbałość o jakość produktów i usług kreatywnej przedsiębiorczości. W tym celu należy przewidzieć wprowadzenie systemów rekomendacji produktów, usług, obiektów i atrakcji turystycznych (standaryzacja, kategoryzacja, konkursy), którego celem jest promocja Regionu, jego atrakcji i produktów turystycznych, a jednocześnie ułatwienie dostępu do nich.

Promocją Regionu pogranicza polsko-litewskiego winna się zająć organizacja (stowarzyszenie lub klaster) utworzona dla koordynacji poczynań wspólnych w zakresie kreatywnej przedsiębiorczości. Organy samorządu terytorialnego, instytucje państwowe i samorządowe oraz organizacje pozarządowe z Regionu powinny włączyć się aktywnie we wspieranie działań promocyjnych Regionu wykorzystując we własnych materiałach promocyjnych logo i hasło promocyjne Regionu.

Formy promocji mogą być wielorakie:

- Strona internetowa - dobra, czytelna i stale aktualizowana strona internetowa w językach rodzimych oraz angielskim będzie najważniejszą formą przedstawiania informacji o Regionie, jego walorach wypoczynkowych i prozdrowotnych, gościnności ludności pogranicza oraz o atrakcyjnych produktach kreatywnej przedsiębiorczości, zwłaszcza kulinariach, wyrobach artystów ludowych i imprezach okolicznościowych. Strona internetowa z informacjami teleadresowymi jest cennym wsparciem marketingowym dla przedstawicieli omawianego sektora.
- Katalogi i filmy - ważną rolę prezentacyjną w sektorze turystyki spełniają katalogi produktowe i filmy. W planach promocji należy uwzględnić:
 - przygotowanie i wydanie firmowego dwujęzycznego katalogu o Regionie polsko-litewskiego pogranicza zaktualizowanego i wzbogaconego o nowe treści i wersje językowe (docelowo: angielski, niemiecki, francuski, hiszpański i rosyjski),
 - przygotowanie i wydanie katalogów produktów poszczególnych branż kreatywnej przedsiębiorczości: turystyka, folklor, kulinaria, rzemiosło,

.....
- przygotowanie i wydanie katalogów wydawanych przez organy samorządów prezentujących rejony i gminy jako części składowe Regionu pogranicza.

Wszystkie te wydawnictwa powinny być również dostępne na stronach internetowych i na płytach CD. Uzupełnieniem wydawnictw będą filmy o Regionie i branżach kreatywnej przedsiębiorczości.

- Ważną formą promocji Regionu jest promocja słowna za pomocą reportaży, filmów oraz wywiadów radiowych i telewizyjnych. Miejscem prezentowania walorów Regionu może być teren rodzimy lub miejsce wystaw, targów, czy też konkursów o zasięgu krajowym

i międzynarodowym. Walory Regionu prezentujemy zazwyczaj turystom odwiedzającym Region, większe jednak oddziaływanie na potencjalnego klienta będzie miała promocja poprzez środki masowego przekazu i promocję aktywną. Promocję taką można organizować zarówno poprzez seminaria i warsztaty na miejscu w Regionie jak również udział w targach i wystawach krajowych i międzynarodowych.

- ◆ Seminaria, warsztaty oraz imprezy folklorystyczne o charakterze promocyjnym mające charakter prezentacyjny w stosunku do opiniodawczych kręgów i środowisk krajowych i międzynarodowych, powinny być realizowane przez samorządy gmin lub organizację prezentującą Region przy udziale innych organizacji, głównie działających w obsłudze turystyki, z powszechnym udziałem dziennikarzy, w stosownie dobranych miejscach i czasie, z udziałem ważnych osób z Regionu i graniczących krajów. Organizacja przyjazdów na teren Regionu pogranicza osób z organizacji i międzynarodowych korporacji turystycznych oraz dziennikarzy poczytnych periodyków celem zaprezentowania na miejscu walorów turystycznych Regionu będzie jednym z najskuteczniejszych sposobów pozyskiwania zleceń. Przy organizacji tych przedsięwzięć należy uwzględnić następujące zasady:

- planowanie merytoryczne i zabezpieczenie finansowe imprez należy powierzyć miejscowej jednostce organizacyjnej,

- realizacja imprezy należała będzie do podmiotu wyłonionego w drodze konkursu

na program imprezy,

- wybór zaproszonych gości powinien być ustalony z uwzględnieniem doradztwa

i sugestii od strony miejscowych ośrodków Informacji Turystycznej.

-
- ◆ Udział reprezentacji Regionu w targach, wystawach i konkursach może być efektywnym i jednym z podstawowych narzędzi realizacji programu promocji ofert turystyki regionalnej. Zaobserwowany renesans targów turystycznych skłania do wniosku, że będą to imprezy o dużym oddziaływaniu marketingowym. Skoncentrowanie się na udziale w tego typu imprezach powinno uwzględnić następujące elementy:
 - organizowanie dużych stoisk regionalnych z powtarzalnymi i rozpoznawalnymi elementami marki Regionu pogranicza,
 - prezentowanie produktu kreatywnej przedsiębiorczości Regionu w ramach wykreowanej marki.
 - pozyskiwanie znacznego wsparcia finansowego dla podmiotów gospodarczych występujących na stoiskach, z puli środków pozaturystycznych przeznaczonych na promocję eksportu.

4.5 Wskaźniki realizacji celów i monitoring strategii

Realizacja zaplanowanych zadań zmierzać będzie do osiągnięcia celów ogólnych i szczegółowych strategii, a stopień realizacji celów mierzony będzie wskaźnikami prezentowanymi w tabeli nr 20.

Monitorowanie realizacji celów strategii następować będzie na podstawie informacji statystyki publicznej, informacji własnej samorządów oraz niezbędnej sprawozdawczości sektora kreatywnej przedsiębiorczości.

Tabela nr 20: Wskaźniki realizacji celów strategii i monitoring

Cel	Wskaźnik realizacji celu	Źródła informacji
I.1. Ochrona zasobów przyrodniczych i kulturowych	1. utrzymanie i wzrost powierzchni obszarów chronionych, 2. utrzymanie i wzrost liczby pomników przyrody i liczby zabytków kultury	Statystyka publiczna, Informacje samorządów
I.2. Rewitalizacja miejscowości i obiektów zabytkowych	1. liczba i wartość odnowionych obiektów, 2. liczba i wartość zadań inwestycyjnych w zakresie rewitalizacji	Informacje samorządów
I.3. Zachowanie i restytucja tradycji rękodzieła i sztuki lokalnej	1. liczba imprez związanych z prezentacją rękodzieła, 2. liczba kół zainteresowań	Informacje samorządów
I.4. Utworzenie marki turystyczno-kulturowej Regionu	1. wybór hasła promocyjnego i loga Regionu 2. wprowadzenie systemu oceny produktów sektora	Informacje samorządów
II.1. Poprawa warunków kształcenia, rozwój edukacji	1. liczba obiektów adaptowanych na potrzeby sektora,	Źródła informacji Informacje samorządów

pozaszkolnej	2. liczba szkoleń i seminariów dla przedstawicieli sektora, 3. liczba programów szkolnych uwzględniających potrzeby sektora	
II.2. Promocja młodych talentów w kulturze oraz uzdolnionych animatorów życia społeczno-gospodarczego	1. liczba uczniów i studentów korzystających ze stypendiów fundowanych, 2. liczba wspartych projektów młodych twórców	Informacje samorządów
II.3. Podnoszenie wartości produktów i usług PK	1. liczba punktów sprzedaży bezpośredniej	Informacje samorządów
II.4. Utworzenie klastra kreatywnej przedsiębiorczości	1. wybór koordynatora klastra, 2. liczba imprez, wystaw i targów, w których udział brali przedstawiciele klastra	Informacje samorządów
III.1. Rozwój infrastruktury kultury, turystycznej i komunikacyjnej	1. liczba wyremontowanych obiektów 2. liczba zrealizowanych nowych zadań inwestycyjnych, 3. liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych	Informacje samorządów
III.2. Restrukturyzacja i reorientacja działalności gospodarczej, dywersyfikacja zatrudnienia i rozwój usług	1. liczba osób podejmujących działalność pozarolniczą, 2. liczba osób uczestniczących w szkoleniach w celu zmiany kwalifikacji zawodowych	Statystyka publiczna, Informacje samorządów
III.3. Promocja produktów i usług kreatywnej przedsiębiorczości oraz obszaru kulturowego	1. liczba wydawnictw promocyjnych, 2. liczba promocyjnych stron internetowych, 3. liczba imprez promocyjnych	Informacje samorządów

Wskaźnikami realizacji celów strategii będą także:

- zmiany w strukturze zatrudnienia,
- wzrost liczby podmiotów gospodarczych w gminach,
- wzrost liczby turystów i wzrost liczby nabywców produktów kreatywnej przedsiębiorczości,
- wzrost liczby miejsc noclegowych turystyki,

- wzrost liczby kwater agroturystycznych,
- wzrost liczby imprez kulturalnych,
- poprawa standardów usług świadczonych turystom,
- poprawa jakości sprzedawanych produktów,
- struktura dochodów własnych gminy,
- struktura dochodów gospodarstw domowych,
- wzrost poziomu dochodów gospodarstw domowych i poziomu życia ludności.

Ocena wszystkich wymienionych wyżej wskaźników, niedostępnych na co dzień w statystyce publicznej, lecz możliwych do uzyskania w drodze ankietyzacji pozwoli na obiektywną ocenę stopnia realizacji strategii i poziomu samozadowolenia mieszkańców z zamieszkiwania na promowanym terenie.

5. Podsumowanie

Wspieranie innowacyjności i kreatywnych podmiotów gospodarczych to przede wszystkim tworzenie warunków dla ich funkcjonowania. Włączenie przemysłu kreatywnego w układy gospodarcze, na przykład obsługa turystyki, stwarza mu warunki rozwoju w sensie możliwości generowania dochodów i częściowego uniezależnienia się od publicznych środków finansowych, zazwyczaj ograniczonych i zasilających przemysł kreatywny w sposób nieregularny.

- **Generowanie popytu** na produkty sektora kreatywnego odbywa się w różnych sferach życia publicznego. Najważniejsze są tu działania ukierunkowane na rozwój gospodarki opartej na wiedzy, ponieważ dotyczą rozwoju badań, szeroko pojętej edukacji oraz rozwoju i wdrażania nowych technologii. Cele i stosowane instrumenty rozwoju sektora kreatywnego mogą kształtować kierunki jego rozwoju zgodnie z potrzebami gospodarki. Jednocześnie jednak winna być zachowana swoboda działania firm, gdyż funkcjonowanie poprzez reagowanie jedynie na popyt może negatywnie wpływać na innowacyjność sektora, a tym samym stymulowanie innowacyjności w innych sektorach.
- Kreatywna przedsiębiorczość jest świadoma znaczenia innowacji dla dalszego rozwoju firm. Świadoma jest także braku lub niewystarczającego zainteresowania ich odbiorców nowinkami. Należy **rozwijać potrzeby kulturalne** w społeczeństwie od najmłodszego wieku, poprzez system edukacji i szkoleń, wspierając przez to popyt na produkty i usługi kreatywne.
- W działalności gospodarczej **wprowadzanie innowacji** jest zadaniem kosztownym. Szczególnego **wsparcia w tym zakresie** udzielać należy sektorom kreatywnym, ponieważ przedsiębiorstwa tego sektora mają większe trudności z pozyskaniem finansowania zewnętrznego niż przedsiębiorstwa z innych sektorów gospodarki. Trudności te wynikają z dwóch powodów: są to głównie małe przedsiębiorstwa, wymagające kadrowego wsparcia w zakresie ekonomii i finansów, a często posiadany przez te firmy kapitał stanowią głównie prawa niematerialne w postaci pomysłów, które dla instytucji finansujących nie stanowią tak dobrego zabezpieczenia dla kredytu jak np. nieruchomości.
- Wskazane jest w administracji publicznej **zintegrowane podejście do przemysłów kreatywnych** i traktowanie tych przemysłów jak dziedzin gospodarki narodowej, nawiązanie bliskiej współpracy wydziałów/departamentów, które zajmują się kulturą, edukacją, a także gospodarką. Także działania w sektorach związanych z kulturą wymagają pro-biznesowego podejścia. Podejście biznesowe wymuszają obecne

.....
instrumenty finansowania z których korzystają twórcy, instrumenty zorientowane na rezultaty i produkty projektu, zakładaną sprzedaż itp. Środki z funduszy strukturalnych są szansą na aktualizowanie i stworzenie nowych programów szkoleniowych dostosowanych do potrzeb twórców ludowych, które pozwalałyby na poznanie lub wypracowanie nowych modeli ekonomicznych dla branż sektora.

- Analiza rozwoju przemysłów kreatywnych na polsko-litewskim pograniczu jest utrudniona ze względu na brak wiarygodnych i aktualnych danych statystycznych. Dostępne w statystyce publicznej informacje uzupełnione informacjami własnymi samorządów terytorialnych nie dostarczają wszystkich istotnych informacji dotyczących tego sektora. **Formułowanie diagnozy oraz celów strategicznych dla sektora może być więc obarczone pewnym marginesem szacunku.**
- Ważnym elementem wsparcia rozwoju środowisk twórczych jest **rewitalizacja niewykorzystywanych obiektów użyteczności publicznej i ich adaptacja** na centra aktywności etnicznej lub inkubatory kreatywnej przedsiębiorczości. Działania rewitalizacyjne mogą być przeprowadzane przy dofinansowaniu ze środków funduszy strukturalnych. Będzie to naturalne środowisko powstawania węzłów sieci i klastrów, ponieważ w takich miejscach gromadzi się potencjał twórczy i innowacyjny.
- Bardzo istotną kwestią jest rozważenie i **podjęcie inicjatywy utworzenia klastra**. Ta forma partnerstwa publiczno-prywatnego w wyniku współdziałania samorządów i firm, staje się podmiotem silniejszym i bardziej konkurencyjnym na rynku niż w pojedynkę byłaby firma wchodząca w jego strukturę. Dzięki powiązaniu działalności z różnych dziedzin możliwa jest kumulacja aktywności i powstawanie efektu synergii, wzajemna inspiracja, dyfuzja technologii oraz transfer wiedzy. Skupienie działalności na danym obszarze ułatwia promocję i pomaga w osiągnięciu korzyści niematerialnych (takich jak: uczestnictwo w sieciach, korzystne kontakty, wypracowanie niepowtarzalnego, indywidualnego profilu Regionu pogranicza) jak i materialnych (np. wzmacnianie turystyki kulturalnej).

Spis literatury.

W trakcie opracowywania niniejszego dokumentu wykorzystano materiały:

1. Dane statystyczne Departamentu Statystyki Republiki Litewskiej,
2. Dane statystyczne Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego Polski,
3. Dane statystyczne Eurostatu,
4. Strony internetowe gmin Kalwaria, Krasnopol, Łódzkie, Olita i Puńsk,
5. Czerkawska Alicja, Czerkawski Andrzej, Etyczny wymiar poradnictwa zawodowego, Warszawa, 2005 r.,
6. Grochowski Mirosław, Sektor kreatywny w Warszawie – potencjał i warunki rozwoju, Warszawa 2010 r.,
7. Instytut Badań Strukturalnych, Znaczenie gospodarcze sektora kultury, wstęp do analizy problemu, Raport końcowy, Warszawa 2010,
8. Mažeikis Gintautas, Mapa przemysłu kreatywnego okręgu olickiego i uciańskiego, 2005,
9. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2010-2020, Regiony, miasta, obszary wiejskie, Warszawa, 2010 r.,
10. Paszkowska-Rogacz Anna, Psychologiczne podstawy wyboru zawodu, przegląd koncepcji teoretycznych, Warszawa, 2003 r.,
11. Praca zbiorowa, Analiza potrzeb i rozwoju przemysłów kreatywnych, raport końcowy, Warszawa 2009 r.,
12. Praca zbiorowa, Doradztwo zawodowe a wyzwania międzykulturowe, Warszawa, 2006 r.,
13. Praca zbiorowa, Studium możliwości litewskiego przemysłu kreatywnego i kulturalnego, Stowarzyszenie Przemysłu Kreatywnego i Kulturalnego Litwy, 2008,
14. Praca zbiorowa, Wzory przemysłowe w działalności małych i średnich przedsiębiorstw, Warszawa 2009 r.,
15. Pyrża Andrzej, Poradnik wynalazcy, Warszawa, 2009 r.,
16. Raport na zlecenie Komisji Europejskiej, Ekonomia kultury w Europie, 2006 r.,
17. Raport na zlecenie Komisji Europejskiej, Wpływ kultury na kreatywność, 2009 r.,
18. Ščiglinšienė Algimanta, Mapa przemysłu kreatywnego Euroregionu Niemen Olita / Litwa/ oraz Suwałk, Augustowa, Sejn / Polska, 2006 r.,
19. Sieniow Tomasz, Włodarczyk Wojciech, Własność intelektualna w społeczeństwie informacyjnym, Warszawa, 2009 r.,

.....
20. Starkevičiūtė Margarita, Ocena wkładu przemysłu kreatywnego w gospodarkę Litwy,
2003 r.,

Wykaz tabel i załączników

Numer i nazwa tabeli		Strona
1	Kreatywna przedsiębiorczość – propozycja według ECORYS	7
2	Podział terytorialny obszaru	11
3	Zaludnienie obszaru	12
4	Ludność obszaru wg poszczególnych grup wiekowych	12
5	Podmioty gospodarki narodowej w 2009 r.	13
6	Liczba podmiotów gospodarczych wg wielkości w 2009 r.	14
7	Podmioty gospodarki narodowej wg rodzaju działalności w 2009 r.	14
8	Zatrudnienie i bezrobocie w 2009 r.	16
9	Placówki biblioteczne w 2009 r.	18
10	Liczba muzeów i odwiedzających 2009 r.	19
11	Działalność sceniczna i wystawiennicza w 2009 r.	19
12	Działalność domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic.	20
13	Uczestnicy imprez organizowanych przez domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice.	20
14	Zespoły artystyczne skupione w domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach.	21
15	Obiekty turystyczne i ich wykorzystanie w 2009 r.	23
16	Analiza SWOT	30
17	Cele ogólne i szczegółowe strategii	39
18	Adekwatność celów strategii z analizą SWOT.	40
19	Zestawienie zbiorcze zadań gminnych do realizacji w latach 2011-2015	46
20	Wskaźniki realizacji celów strategii i monitoring	62
Numer i nazwa załącznika		
1	Zestawienie proponowanego obszaru przemysłów kreatywnych z zawodami i specjalnościami (za Instytutem Badań Strukturalnych)	69
2	Zatrudnienie i wytwarzana wartość dodana w branżach kreatywnego przemysłu w Polsce w 2008 r.	72
3	Proponowany wykaz zawodów i specjalności Kreatywnej Przedsiębiorczości dla celów strategii na bazie rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 kwietnia 2010 r.	74
4	Liczba podmiotów gospodarczych według form prawnych w gminach objętych strategią w końcu 2009 r.	84
5	Wykaz artystów, rzemieślników i artystów ludowych	85
6	Wykaz zespołów artystycznych prowadzących działalność na terenie gmin opisanych strategią	89
7	Wykaz imprez i obrzędów na terenie gmin opisanych strategią	92
8	Wykaz zabytków na terenie gmin opisanych strategią	95
9	Wykaz kwater agroturystycznych w gminach objętych strategią	99
10	Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej z dnia 16 grudnia 2008 r.	102
11	Wykaz zadań do realizacji w gminach objętych „Wspólną Strategią...”	106

**Zestawienie proponowanego obszaru przemysłów kreatywnych
z zawodami i specjalnościami (za Instytutem Badań Strukturalnych)**

(Tabela przedstawia propozycję klasyfikacji zawodów - zgodnie z Międzynarodowym Systemem Klasyfikacji Zawodów ISCO-88)

Lp.	Przemysły kreatywne	Klasyfikacja ISCO	Zawód - specjalność
1	Działalność wydawnicza, reprodukcje zapisanych nośników informacji	245102	Edytor materiałów źródłowych
2		245103	Fotoedytor
3		245107	Redaktor wydawniczy
4		311909	Technik poligraf
5		734403	Operator skanerów formowych
6		734490	Pozostali fotografowie poligraficzni
7		734501	Introligator galanteryjny
8		734502	Introligator poligraficzny
9		734590	Pozostali introligatorzy
10		734401	Fotograf poligraficzny
11	Tworzenie, dystrybucja, wyświetlanie filmów, nagrań wideo i programów telewizyjnych	245108	Scenarzysta
12		313108	Mikser obrazu
13		313109	Montażysta dźwięku
14		313110	Montażysta obrazu
15		313111	Operator dźwięku
16		313112	Operator kamery
17		313113	Realizator dźwięku
18		313114	Realizator filmu wideo (wideofilmowiec)
19		313121	Operator sprzętu zdjęciowego (wózkarz)
20		313122	Oświetlacz filmowy
21		313190	Pozostali fotografowie i operatorzy urządzeń do rejestracji obrazu i dźwięku
22		313201	Kinooperator
23		347402	Kaskader filmowy
24		347801	Pirotechnik filmowy
25		347701	Asystent kierownika produkcji
26		347702	Kierownik planu
27		347703	Sekretarz planu filmowego
28		347790	Pozostali asystenci od spraw organizacji i produkcji filmowej
29		245206	Kostiumograf
30		245208	Scenograf
31		245508	Reżyser telewizyjny
32		245509	Producent filmowy
33		245590	Pozostali producenci, organizatorzy produkcji filmowej i pokrewni
34		245501	Aktor
35		245502	Asystent reżysera filmowego
Lp.	Przemysły kreatywne	Klasyfikacja	Zawód - specjalność

		ISCO		
36		245503	Kierownik produkcji filmowej i telewizyjnej	
37		245504	Operator obrazu	
38		245505	Realizator programu telewizyjnego	
39	Tworzenie, dystrybucja, wyświetlanie filmów, nagrań wideo i programów telewizyjnych	245506	Reżyser filmowy	
40		313116	Realizator światła	
41		313118	Technik urządzeń audiowizualnych	
42		313101	Asystent operatora obrazu	
43		313102	Asystent techniczny realizatora dźwięku	
44		313103	Asystent techniczny realizatora programu	
45		347403	Kaskader filmowy – koordynator	
46		734402	Fotograf w drukarni filmowej	
47		Nagrania dźwiękowe i muzyczne	313107	Mikser dźwięku
48			313115	Realizator rekonstrukcji dźwięku
49	313120		Imitator efektów dźwiękowych	
50	313123		Technik dźwięku	
51	347302		Muzyk	
52	347303		Organista	
53	347304		Piosenkarz	
54	245301		Artysta muzyk instrumentalista	
55	245302		Artysta muzyk wokalista	
56	245303		Dyrygent	
57	245304		Kompozytor	
58	245305		Muzyk reżyser dźwięku	
59	245390		Pozostali kompozytorzy, artyści muzyczni	
60	Nadawanie programów	313202	Operator urządzeń telewizji kablowej	
61		313205	Operator urządzeń transmisyjnych radiowych	
62		313206	Operator urządzeń transmisyjnych telewizyjnych	
63		347205	Prezenter telewizyjny	
64		245106	Redaktor programowy	
65		347206	Spiker radiowy	
66		725110	Monter elektronik – urządzenia radiowo-telewizyjne	
67	Twórczość literacka, artystyczna, działalności instytucji sztuki	245104	Krytyk artystyczny	
68		245105	Pisarz	
69		245203	Artysta malarz	
70		245204	Artysta rzeźbiarz	
71		245190	Pozostali literaci, dziennikarze	
72		245201	Artysta fotografik	
73		245202	Artysta grafik	
74		347301	Aktor scen muzycznych	
75		347305	Tancerz	
76		347390	Pozostali muzycy, piosenkarze i tancerze	
77		331104	Instruktor tańca	
78		347102	Plastyk	
79		245290	Pozostali artyści plastycy	
Lp	Przemysły kreatywne	Klasyfikacja ISCO	Zawód - specjalność	

80		245401	Choreograf
81		245402	Tancerz baletowy
82		245507	Reżyser teatralny (dramatu)
83		245601	Twórca ludowy
84	Twórczość literacka, artystyczna, działalności instytucji sztuki	724303	Elektromonter urządzeń oświetlenia teatralnego
85		733103	Rzeźbiarz w drewnie
86	Usługi architektoniczne	214101	Architekt
87		214102	Architekt krajobrazu
88	Specjalistyczne projektowanie/Inne usługi designerskie	214103	Architekt wnętrz
89		245207	Projektant wzornictwa przemysłowego
90		311917	Technik włókienniczych wyrobów dekoracyjnych
9		347103	Projektant mody
92		347104	Stylista
93		347105	Dekorator wnętrz
94	Profesjonalne usługi fotograficzne	313106	Fototechnik
95		313119	Fotosista
96		313104	Fotograf
97	Handel antykami		
98	Sprzedaż gazet, książek, muzyki i nagrań wideo		
99	Wydawanie oprogramowania	311801	Grafik komputerowy
100	Reklama	241917	Specjalista od spraw reklamy
101		245109	Autor tekstów reklamowych
102		724302	Elektromonter reklam świetlnych
103		342901	Agent reklamowy
104	Biblioteki, muzea i obiekty zabytkowe	243102	Muzealnik
105		243201	Bibliotekoznawca
106		244103	Kulturoznawca
107		348202	Bibliotekarz
108		522101	Antykwariusz
109		245205	Konserwator dzieł sztuki
110		347601	Animator kultury
111		342902	Agent usług artystycznych
112	Wypożyczanie kaset wideo		

Źródło: Znaczenie gospodarcze sektora kultury, wstęp do analizy problemu, Raport końcowy, Instytut Badań Strukturalnych, Warszawa 2010

Zatrudnienie i wytwarzana wartość dodana w branżach kreatywnego przemysłu (PK) w Polsce w 2008 r.¹⁵

Lp.	Województwo	Liczba mieszkańców ¹⁶		Zatrudnienie w przemyśle kreatywnym			Wartość dodana w tys. PLN		
		ogółem	w wieku produkcyjnym	ogółem ¹⁷	% mieszkańców	% mieszkańców w wieku produkcyjnym	ogółem ¹⁸	na 1 mieszkańca	na 1 zatrudnionego w PK
1	Mazowieckie	5 204 495	3 319 515	84 600	1,63	2,55	10 302 000	1,979	121,773
2	Śląskie	4 645 665	3 043 430	48 700	1,05	1,60	3 912 000	0,842	80,329
3	Wielkopolskie	3 397 617	2 207 039	21 500	0,63	0,97	1 736 000	0,511	80,744
4	Małopolskie	3 287 136	2 087 574	33 600	1,02	1,61	1 648 000	0,501	49,048
5	Dolnośląskie	2 877 059	1 896 611	32 300	1,12	1,70	2 612 000	0,908	80,867
6	Łódzkie	2 548 861	1 629 614	31 600	1,24	1,94	1 074 000	0,421	33,987
7	Pomorskie	2 219 512	1 433 493	23 400	1,05	1,63	1 901 000	0,856	81,239
8	Lubelskie	2 161 832	1 359 481	20 100	0,93	1,48	488 000	0,226	24,279
9	Podkarpackie	2 099 495	1 333 169	12 200	0,58	0,92	349 000	0,166	28,607

¹⁵ Opracowanie własne

¹⁶ Bank Danych Lokalnych GUS

¹⁷ Instytut Badań Strukturalnych - Znaczenie gospodarcze sektora kultury, wstęp do analizy problemu - Raport końcowy, Warszawa 2010

¹⁸ J.w.

Wspólna Strategia Rozwoju Kreatywności Przemysłowej na Pograniczu Polsko-Litewskim

10 Kujawsko-Pomorskie	2 067 918	1 336 920	11 500	0,56	0,86	752 000	0,364	65,391
11 Zachodniopomorskie	1 692 957	1 115 847	12 700	0,75	1,14	998 000	0,590	78,583
12 Warmińsko-Mazurskie	1 427 073	927 904	11 700	0,82	1,26	456 000	0,320	38,974
13 Świętokrzyskie	1 272 784	806 450	9 000	0,71	1,12	272 000	0,214	30,222
14 Podlaskie	1 191 470	751 379	8 400	0,71	1,12	290 000	0,243	34,524
15 Opolskie	1 033 040	677 617	7 200	0,70	1,06	394 000	0,381	54,722
16 Lubuskie	1 008 962	664 422	7 400	0,73	1,11	371 000	0,368	50,135

**Proponowany wykaz zawodów i specjalności Kreatywnej Przedsiębiorczości
dla celów strategii na bazie rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej
z dnia 27 kwietnia 2010 r.**

Lp.	Grupy zawodów/ działalności	Klasyfikacja	Zawód - specjalność
1	Przedstawiciele władz, wyżsi urzędnicy i kierownicy	122201	Kierownik agencji reklamowej
2		122202	Kierownik działu reklamy/promocji/public relations
3		143101	Kierownik agencji do spraw usług turystycznych/kulturalnych
4		143102	Kierownik agencji filmowej/telewizyjnej
5		143103	Kierownik archiwum
6		143104	Kierownik biblioteki
7		143105	Kierownik domu kultury
8		143106	Kierownik galerii sztuki
9		143107	Kierownik kasyna
10		143108	Kierownik kina
11		143111	Kierownik muzeum
12		143112	Kierownik parku rozrywki/cyrku
13		143113	Kierownik produkcji filmowej/telewizyjnej
14		143116	Kierownik teatru
15	Architekci, projektanci, geodeci i pokrewni	216101	Architekt
16		216102	Architekt wnętrz
17		216201	Architekt krajobrazu
18		216202	Architekt zieleni wewnątrz budynków
19		216301	Projektant biżuterii
20		216302	Kostiumograf
21		216303	Projektant mody
22		216304	Projektant wzornictwa przemysłowego
23		216508	Kartograf
24		216601	Grafik komputerowy DTP
25		216602	Grafik komputerowy multimedialny
26		216603	Ilustrator
27		216604	Projektant grafiki
28		216605	Projektant grafiki stron internetowych
29		216606	Specjalista do spraw animacji multimedialnej
30		216690	Pozostali projektanci grafiki i multimedialnych
31	Specjaliści zarządzania zasobami ludzkimi, sprzedaży marketingu i public relations	242311	Specjalista do spraw zarządzania talentami
32		242312	Specjalista wielokulturowości
33		243101	Analitik trendów rynkowych (cool hunter)
34		243102	Autor tekstów i sloganów reklamowych (copywriter)
35		243103	Menedżer produktu
36	243104	Opiekun marki (brand manager)	
37	243105	Specjalista analizy i rozwoju rynku	

38		243106	Specjalista do spraw marketingu i handlu	
39		243107	Specjalista do spraw reklamy	
40		243201	Etyk biznesu	
41		243202	Lobbysta	
42		243203	Specjalista do spraw public relations	
43	Specjaliści technologii informacyjno-komunikacyjnych	243401	Inżynier sprzedaży technologii i usług	
44		243402	Specjalista sprzedaży technologii i usług	
45		251101	Analitik systemów teleinformatycznych	
46		251102	Konsultant do spraw systemów teleinformatycznych	
47		251103	Projektant/architekt systemów teleinformatycznych	
48		251201	Specjalista do spraw rozwoju aplikacji	
49		251202	Specjalista do spraw rozwoju oprogramowania	
50		251290	Pozostali specjaliści rozwoju systemów informatycznych	
51		251301	Architekt stron internetowych	
52		251302	Projektant aplikacji multimedialnych, animacji i gier komputerowych	
53		251303	Specjalista do spraw rozwoju stron internetowych, Internetu i Intranetu	
54		251401	Programista aplikacji	
55		251901	Informatyk medyczny	
56		251902	Specjalista zastosowań informatyki	
57		251903	Tester oprogramowania komputerowego	
58		251904	Tester systemów teleinformatycznych	
59		251990	Pozostali analitycy systemowi i specjaliści do spraw rozwoju aplikacji komputerowych	
60		252101	Administrator baz danych	
61		252102	Analitik baz danych	
62		252103	Projektant baz danych	
63		252201	Administrator zintegrowanych systemów zarządzania klasy CRP	
64		252202	Administrator zintegrowanych systemów zarządzania klasy ERP	
65		252203	Administrator zintegrowanych systemów zarządzania klasy MRP	
66		252290	Pozostali administratorzy systemów komputerowych	
67		250301	Administrator sieci informatycznej	
68		252302	Inżynier systemów i sieci komputerowych	
69		252901	Specjalista bezpieczeństwa oprogramowania	
70		Specjaliści z dziedziny kultury	262101	Archiwista
71			262102	Muzealnik
72			262201	Analitik informacji i raportów medialnych
73	262202		Analitik ruchu na stronach internetowych	
74	262203		Bibliotekoznawca	
75		262204	Broker informacji (researcher)	

76		262205	Menedżer zawartości serwisów internetowych
77		262206	Specjalista informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej
78		262207	Specjalista zarządzania informacją
79		262290	Pozostali bibliotekoznawcy i specjaliści zarządzania informacją
80		263201	Archeolog
81		263202	Etnograf
80		263203	Kulturoznawca
83		263204	Socjolog
84		263290	Pozostali archeolodzy, socjolodzy i pokrewni
85	Literaci i dziennikarze	264101	Edytor materiałów źródłowych
86		264102	Pisarz
87		264103	Poeta
88		264104	Redaktor wydawniczy
89		264105	Scenarzysta
90		264190	Pozostali literaci i inni autorzy tekstów
91		264201	Dziennikarz
92		264202	Fotoedytor
93		264203	Krytyk artystyczny
94		264204	Redaktor programowy
95		264205	Reporter radiowy/telewizyjny/prasowy
96	Twórcy i artyści - plastycy	265101	Artysta fotografik
97		265102	Artysta grafik
98		265103	Artysta malarz
99		265104	Artysta rzeźbiarz
100		265105	Konserwator dzieł sztuki
101		265106	Scenograf
102		265190	Pozostali artyści plastycy
103	Twórcy i artyści - muzyka i śpiew	265201	Artysta muzyk instrumentalista
104		265202	Artysta muzyk wokalista
105		265203	Dyrygent
106		265204	Kompozytor
107		265205	Muzyk reżyser dźwięku
108		265206	Muzykolog
109		265207	Piosenkarz
110		265290	Pozostali kompozytorzy, artyści muzycy i śpiewacy
111	Twórcy i artyści - taniec	265301	Choreograf
112		265302	Tancerz baletowy
113		265390	Pozostali choreografowie i tancerze
114	Twórcy i artyści - film i teatr	265401	Asystent reżysera filmowego
115		265402	Operator obrazu
116		265403	Producent filmowy
117		265404	Producent teatralny
118		265405	Producent telewizyjny
119		265406	Realizator programu telewizyjnego

120		265407	Reżyser filmowy
121		265408	Reżyser teatralny
122		265409	Reżyser telewizyjny
123		265490	Pozostali producenci filmowi, reżyserzy i pokrewni
124		265501	Aktor
125		265502	Aktor lalkarz
126		265503	Mim
127		265601	Komentator sportowy
128		265602	Konferansjer
129		265603	Lektor dialogów filmowych i radiowych
130	Prezenterzy i inni twórcy	265604	Prezenter muzyczny (discjockey)
131		265605	Prezenter telewizyjny
132		265606	Spiker radiowy
133		265901	Twórca ludowy
134		265990	Pozostali twórcy i artyści
135	Nauki techniczne	311406	Projektant systemów alarmowych
136		311903	Korektor i stroiciel instrumentów muzycznych
137	Organizacja imprez	333201	Organizator imprez rozrywkowych
138		333202	Organizator imprez ślubnych
139		333203	Organizator imprez sportowych
140		333204	Organizator usług konferencyjnych
141		333205	Organizator widowni
142	Pośrednictwo biznesowe	333901	Agent usług artystycznych
143		333902	Licytator
144		333903	Promotor marki (trendsetter)
145		333904	Sprzedawca reklam internetowych
146		333905	Tajemniczy klient (mystery shopper)
147		333906	Technik organizacji reklamy
148		333990	Pozostali pośrednicy usług biznesowych
149	Trenerzy, instruktorzy i działacze sportowi	342203	Menedżer dyscypliny sportu
150		342204	Menedżer imprez sportowych
151		342205	Menedżer sportu
152		342206	Sędzia sportowy
153		342207	Trener klasy I
154		342208	Trener klasy II
155		342209	Trener klasy mistrzowskiej
156		342301	Instruktor fitness
157		342302	Instruktor gimnastyki korekcyjnej
158		342303	Instruktor jazdy konnej
159		342304	Instruktor odnowy biologicznej
160		342305	Instruktor rekreacji ruchowej
161		342306	Instruktor rytmiki
162		342307	Instruktor sportów siłowych
163		342308	Instruktor sportów ekstremalnych
164		342309	Instruktor sztuk walki
165		342390	Pozostali instruktorzy fitness i rekreacji

			ruchowej
166		343101	Fotograf
167		343102	Fotoreporter
168		343103	Fotosista
169		343104	Fototechnik
170		343201	Dekorator sklepów
171		343202	Dekorator wnętrz
172		343203	Florysta
173		343204	Plastyk
174		343205	Technik sztukatorstwa i kamieniarstwa artystycznego
175		343290	Pozostali plastycy, dekoratorzy i pokrewni
176		343301	Bibliotekarz
177		343302	Pracownik galerii/muzeum
178		343303	Technik informacji naukowej
179		343401	Organizator usług cateringowych
180		343402	Szef kuchni (kuchmistrz)
181		343403	Technik organizacji usług gastronomicznych
182		343501	Akrobata
183		343502	Aktor cyrkowy
184		343503	Clown
185	Średni personel w zakresie działalności artystycznej, kulturalnej i kulinarnej	343504	Iluzjonista
186		343505	Komik
187		343506	Treser zwierząt cyrkowych
188		343507	Żongler
189		343590	Pozostali aktorzy cyrkowi i pokrewni
190		343601	Aktor scen muzycznych
191		343602	Muzyk
192		343603	Organista
193		343701	Tancerz
194		343901	Animator kultury
195		343902	Asystent kierownika produkcji filmowej/telewizyjnej
196		343903	Garderobiana
197		343904	Inspicjent
198		343905	Kaskader filmowy
199	343906	Kaskader filmowy koordynator	
200	343907	Kierownik planu filmowego	
201	343908	Menedżer klubu muzycznego	
202	343909	Oświetlacz filmowy	
203	343910	Pirotechnik filmowy	
204	343911	Pirotechnik widowiskowy	
205	343912	Realizator światła	
206	343913	Rekwizytor	
207	343914	Sekretarz planu filmowego	
208	343915	Sufler	
209	343916	Technik organizacji produkcji filmowej i	

			telewizyjnej
210		343990	Pozostały średni personel w zakresie działalności artystycznej i kulturalnej
211	Technicy informatycy	351101	Operator bezprzewodowych sieci komputerowych
212		351103	Technik teleinformatyk
213		351401	Administrator stron internetowych
214		351403	Pracownik pozycjonowania stron internetowych
215		351404	Projektant stron internetowych (webmaster)
216	Operatorzy urządzeń do rejestracji i transmisji obrazu i dźwięku	352101	Asystent operatora dźwięku
217		352102	Asystent operatora obrazu
218		352103	Asystent techniczny operatora dźwięku
219		352104	Asystent techniczny operatora obrazu
220		352105	Imitator efektów dźwiękowych
221		352106	Kinooperator
222		352107	Mikser dźwięku
223		352108	Mikser obrazu
224		352109	Montażysta dźwięku
225		352110	Montażysta obrazu
226		352111	Operator dźwięku
227		352112	Operator kamery
228		352113	Operator sprzętu zdjęciowego (wózkarz)
229		352114	Operator urządzeń transmisyjnych radiowych
230		352115	Operator urządzeń transmisyjnych telewizyjnych
231		352116	Realizator dźwięku
232		352117	Realizator filmu wideo (videofilmowiec)
233		352118	Realizator rekonstrukcji dźwięku
234		352119	Technik dźwięku
235	352120	Technik realizacji dźwięku	
236	352121	Technik urządzeń audiowizualnych	
237	352190	Pozostali operatorzy urządzeń do rejestracji	
238	Operatorzy urządzeń telekomunikacyjnych	352201	Operator urządzeń nadawczych telewizji kablowej
239		352202	Operator urządzeń radiokomunikacyjnych
240		352203	Technik telekomunikacji
241		352290	Pozostali operatorzy urządzeń telekomunikacyjnych
242	Pracownicy biurowi	422101	Pracownik biura podróży
243		422102	Rezydent biura turystycznego
244		422103	Technik obsługi turystycznej
245		422502	Pracownik informacji turystycznej
246		422590	Pozostali pracownicy biur informacji
247		422701	Ankieter
248		441101	Pomocnik biblioteczny
249		441401	Archiwista dokumentów elektronicznych
250		441402	Archiwista zakładowy
251		441403	Technik archiwista
252	441490	Pozostali technicy archiwisści i pokrewni	

253		511301	Pilot wycieczek
254		511302	Przewodnik turystyczny górski
255		511303	Przewodnik turystyczny miejski
256		511304	Przewodnik turystyczny terenowy
257		514104	Perukarz
258		514201	Charakteryzator
259		514206	Tatuażysta
260	Usługi	514208	Wizażystka/stylistka
261		515202	Organizator usług domowych
262		515203	Technik turystyki wiejskiej
263		516101	Astrolog
264		516102	Wróżbita
265		516302	Organizator usług pogrzebowych
266		516304	Żałobnik
267		516901	Radiesteta
268		522101	Antykwariusz
269		523001	Kasjer biletowy (w obiektach kultury)
270		524101	Modelka/model prezentacji ubiorów
271	Sprzedawcy i pokrewni	524102	Modelka/model twórczości reklamowej i artystycznej
272		524190	Pozostałe modelki i modele
273		524201	Demonstrator wyrobów
274		524901	Bukieciarz
275		711103	Renowator zabytków architektury
276	Robotnicy budowlani i pokrewni	711901	Montażysta dekoracji
277		711902	Monter reklam
278		712302	Sztukator
279		712505	Witrażownik
280		721103	Ludwisarz
281		722102	Kowal wyrobów zdobniczych
282	Robotnicy obróbki metali	722201	Eguterzysta (zabezpieczanie papierów wartościowych)
283		722202	Płatnerz
284		722203	Rusznikarz
285		722205	Ślusarz galanterii metalowej
286		731101	Grawer
287		731103	Mechanik precyzyjny
288		731104	Optyk mechaniczny
289		731105	Ortopeda mechaniczny
290		731106	Zegarmistrz
291	Rzemiosło obróbka metalu	731207	Organomistrz
292		731301	Bursztyniarz
293		731302	Metaloplastyk
294		731303	Szlifierz kamieni szlachetnych i ozdobnych
295		731304	Szlifierz polerowacz wyrobów artystycznych
296		731305	Złotnik-jubiler
297		731390	Pozostali jubilerzy, złotnicy i pokrewni

298	Rzemiosło ceramika i szkło	731401	Ceramik wyrobów ceramiki budowlanej
299		731402	Ceramik wyrobów użytkowych i ozdobnych
300		731405	Garniarz
301		731601	Cechowacz
302		731602	Galwanizer
303		731603	Giloszer szkła
304		731604	Grawer szkła
305		731605	Lustrzacz
306		731606	Pozłotnik
307		731607	Rzeźbiarz szkła
308		731608	Szyldziarz
309		731609	Zdobnik ceramiki
310		731610	Zdobnik szkła
311		731690	Pozostali zdobnicy ceramiki, szkła i pokrewni
312	Rzemiosło obróbka drewna	731701	Fajkarz
313		731702	Koszykarz-plecionkarz
314		731703	Łubiankarz
315		731704	Modelarz wyrobów plecionkarskich
316		731705	Rzeźbiarz w drewnie
317		731706	Sitarz
318		731707	Szczotkarz
319		731708	Trzciniarz
320		731790	Inni rękodzielnicy wyrobów z drewna i pokrewni
321		Rzemiosło tkaniny, skóry i materiały podobne	731801
322	731802		Dziewiarz
323	731803		Koronkarka
324	731804		Plecionkarz
325	731805		Przędzacz
326	731806		Przygotowywacz włókna
327	731807		Renowator tkanin unikatowych
328	731808		Rękodzielnik wyrobów włókienniczych
329	731809		Tkacz
330	731890		Pozostali rękodzielnicy wyrobów z tkanin i podobni
331	Inni rzemieślnicy		731901
332		731902	Wytwórca galanterii
333		731903	Wytwórca sztucznych kwiatów
334		731904	Zabawkarz
335		731990	Pozostali rzemieślnicy
336	Poligrafia	732101	Fotograf poligraficzny
337		732102	Fotograf w drukarni filmowej
338		732103	Giloszer
339		732104	Grawer poligraficzny
340		732105	Komputerowy składacz tekstu
341		732106	Moletownik (wytłaczanie moletą)
342		732107	Montażysta reprodukcyjny

343		732108	Operator DTP (przygotowanie do druku)
344		732109	Operator fotoskładu
345		732110	Operator skanera poligraficznego
346		732111	Rysownik litograficzny
347		732112	Rytownik
348		732113	Trawiacz poligraficzny
349		732201	Drukarz
350		732202	Drukarz sitodrukowy
351		732203	Drukarz tkanin
352		732204	Maszynista maszyn fleksograficznych
353		732205	Maszynista maszyn offsetowych
354		732206	Maszynista maszyn typograficznych
355		732207	Maszynista maszyn wkłesłodrukowych
356		732208	Operator kserokopiarek
357		732290	Pozostali drukarze
358		732301	Introligator
359		732302	Introligator galanteryjny
360		732303	Introligator poligraficzny
361		732304	Operator maszyn introligatorskich
362		742111	Monter elektronik – urządzenia radiokomunikacyjne
363	Montaż urządzeń telekomunikacyjnych	742112	Monter elektronik – urządzenia radiowo-telewizyjne
364		742201	Monter instalacji i urządzeń telekomunikacyjnych
365		742202	Monter sieci i urządzeń telekomunikacyjnych
366		742203	Monter sieci telekomunikacyjnych
367		752201	Bednarz
368		752202	Gięciarz drewna
369		752203	Kołodziej
370		752204	Renowator mebli artystycznych
371	Robotnicy obróbka drewna	752205	Stolarz
372		752206	Stolarz galanterii drzewnej
373		752207	Stolarz mebli artystycznych i wzorcowych
374		752208	Stolarz meblowy
375		752209	Stolarz modelarz instrumentów muzycznych
376		752290	Pozostali stolarze meblowi i pokrewni
377		Robotnicy produkcji odzieży i pokrewni	753101
378	753102		Gorseciarka
379	753103		Kapelusznik-czapnik
380	753104		Kożusznik
381	753105		Krawiec
382	753106		Kuśnierz
383	753107		Modystka
384	753108		Rękawicznik
385	753201		Konstruktor odzieży
386	753202		Krojczy

387		753301	Hafciarka
388		753302	Parasolnik
389		753303	Szwaczka
390		753304	Wytwórca abażurów
391		753305	Żaglownik
392		753401	Bieliźniarz-kołdrzarz
393		753402	Tapicer
394		753403	Tapicer meblowy
395		753501	Garbarz skór
396		753502	Garbarz skór bez włosa
397		753505	Wyprawiacz skór futerkowych
398		753601	Cholewkarz
399		753602	Obuwnik
400		753603	Obuwnik miarowy
401		753604	Obuwnik ortopedyczny
402		753605	Obuwnik przemysłowy
403		753606	Szewc naprawiacz
404		753701	Bandyżysta ortopedyczny
405		753702	Kaletnik
406		753703	Rymarz
407	Pracownicy przy pracach prostych	951002	Dystrybutor ulotek
408		951003	Rozlepiacz afiszy
409		952001	Sprzedawca uliczny artykułów żywnościowych
410		962901	Bileter (w obiektach kultury)

Załącznik nr 4

**Liczba podmiotów gospodarczych według form prawnych
w gminach objętych strategią w końcu 2009 r.**

Lp.	Podmioty gospodarcze według prawa polskiego ¹⁹	Krasnopol	Puńsk
1	państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	8	15
2	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	148	149
3	spółki handlowe	2	15
4	spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	0	3
5	spółdzielnie	0	3
6	fundacje	0	1
7	stowarzyszenia i organizacje społeczne	8	10
8	pozostałe	10	21
9	Razem	176	217

Lp.	Podmioty gospodarcze według prawa litewskiego ²⁰	Gmina		
		Rejon Olita	Rejon Łódzkie	Kalwaria
1	Przedsiębiorstwa państwowe	0	1	0
2	Przedsiębiorstwa miejskie	1	0	0
3	Spółki jawne	1	1	0
4	Wspólnoty działkowców	14	0	0
5	Wspólnoty	2	3	0
6	Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością	107	61	44
7	Gospodarstwa rolne	4	3	3
8	Instytucje publiczne	6	8	4
9	Instytucje budżetu państwa	3	9	1
10	Stowarzyszenia	56	50	31
11	Instytucje samorządowe	22	24	18
12	Wspólnoty religijne lub wyznaniowe	0	1	0
13	Tradycyjne wspólnoty religijne lub wyznaniowe	3	1	1
14	Spółdzielnie	2	2	0
15	Inne firmy (osoby fizyczne)	121	97	42
16	Razem	342	261	144

Załącznik nr 5

¹⁹ Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

²⁰ Źródło: Departament Statystyczny przy Rządzie Republiki Litewskiej.

Wykaz artystów, rzemieślników i artystów ludowych.

Gmina Krasnopol

Malarstwo:

1. Strumiłło Andrzej – zam. Maćkowa Ruda (malarstwo i poezja)

Rzeźbiarstwo:

1. Nawart Alojzy – zam. Buda Ruska (rzeźbiarstwo i malarstwo)
2. Pietras Elżbieta – zam. Krasnopol
3. Walukiewicz Krzysztof – zam. Krasnopol

Krawiectwo, hafciarstwo, dziewiarstwo, tkactwo:

1. Ciechanowicz Jolanta – zam. Maćkowa Ruda
2. Fejfer Halina – zam. Krasnopol
3. Krzywicka Jadwiga – zam. Krasnopol
4. Rydzewska Wiesława – zam. Krasnopol
5. Ziemiacka Bogumiła – zam. Boksze Nowe

Kowalstwo:

1. Bobrowski Henryk – zam. Smolany Dąb

Fotografia:

1. Malczewski Piotr – zam. Buda Ruska

Poezja:

1. Rachwalski Zenon – zam. Krasnopol

Krycie dachów:

1. Gwiazdowski Piotr – zam. Głuszyn
2. Matusiewicz Henryk – zam. Krasnopol

Kulinaria:

1. Frydrych – zam. Głuszyn
2. Kamińska Wioletta – zam. Krasnopol
3. Nowel Jan – zam. Rosochaty Róg
4. Ślązak Renata – zam. Krasnopol
5. Terlecka Krystyna – zam. Buda Ruska
6. Zarzecka Gertruda – zam. Pawłówka
7. Żynda Maria – zam. Pawłówka

Gmina Puńsk.

Malarstwo:

1. Brilis-Januszewska Natalia – zam. Puńsk,
2. Rita Kutuło-Pacenko – zam. Puńsk,

Rzeźbiarstwo:

1. Knyza Zenon - rzeźbiarz - drewno, zam. Buda Zawidugierska
2. Makowski Jan – zam. Krejwiany

Krawiectwo, hafciarstwo, dziewiarstwo, tkactwo:

1. Jankowska-Puniszki Biruta – zam. Żwikiele
2. Radzewicz-Zalewska Aldona – zam. Przystawańce
3. Senda-Tumialis Jadwiga, zam. Krejwiany
4. Wojciechowska-Degutis Aniela – zam. Wojtokiemie
5. Wołyniec-Bancewicz Tekla – zam. Puńsk
6. Wydra-Degutis Biruta – zam. Pelele
7. Żukowska-Jankowska Wilhelmina – zam. Puńsk

Inne dziedziny (prace na drutach):

1. Senda-Tumialic Jadwiga – zam. Krejwiany

Pisankarstwo:

1. Grygutis-Makowska Natalia – zam. Rejsztokiemie
2. Kalinowska-Boćwińska Irena – zam. Widugiery
3. Kejza-Kosa Wida – zam. Szlinokiemie
4. Kierejszys-Jakubanis Jadwiga – zam. Puńsk
5. Pieczulis-Dobrowolska Aldona – zam. Wojponie
6. Radziejcz-Zalewska Aldona – zam. Przystawańce
7. Słabaszewska-Łatwis Emilia – zam. Żwikiele
8. Wolańska Wirginia – zam. Puńsk

Tkactwo:

1. Sidor-Aleksa Anastazja – zam. Puńsk
2. Wolańska-Januszanis Weronika – zam. Puńsk
3. Wyganowska-Kamińska Helena – zam. Kompocie
4. Bernecka-Łukaszewicz Eugenija – zam. Wojtokiemie

Kowalstwo:

1. Pietruszkiewicz Antoni – zam. Wojtokiemie
2. Pietruszkiewicz Waldemar – zam. Wojtokiemie

Gmina Rejon Olita

Malarstwo:

1. Rolandas Jarusevicius – zam. Simnas
2. Danutė Gražulytė-Senūtienė – zam. Butrimonys
3. Leonora Babravičienė – zam. Daugai
4. Ona Zenevičienė – zam. Salos
5. Janina – Irena Gruodienė – zam. Nemunaitis

Rzeźba w drewnie:

1. Tomas Židžiūnas – zam. Milastonių
2. Danutė Matulevičienė – zam. Gluosninkų
3. Algirdas Judickas – zam. Mickūnavos
4. Alvydas Šarkus – zam. Venciūnai
5. Jonas Vansevičius – zam. Makniūnų
6. Kęstutis Benedikas – zam. Venciūnai
7. Saulius Dzenkus – zam. Poteronių
8. Virginijus Bučius – zam. Punia
9. Vytautas Židžiūnas – zam. Milastonių

Wszywanie, dzierganie, dziewiarstwo:

1. Stasė Ramanauskienė – zam. Metelytės
2. Aldona Černauskienė – zam. Birutės
3. Alena Kochanskienė – zam. Pivašiūnų
4. Bronė Celencevičienė – zam. Lydekininkų
5. Genovaitė Šveiterienė – zam. Varanausko
6. Irena Kasparavičienė – zam. Krokininkų
7. Irena Kaškonienė – zam. Punia
8. Marytė Tankevičiūtė – zam. Junčionių
9. Ona Baranauskienė – zam. Pivašiūnų
10. Violeta Pangonienė – zam. Krokininkų

Wikliniarstwo:

1. Danutė Janukaitienė – zam. Alovė
2. Rasa Aleksandravičienė – zam. Daugai

Malowanie pisanek:

1. Evaldas Čėpanonis – zam. Simnas

Tkactwo:

1. Anelė Radvinskienė – zam. Eičiūnų

Kowalstwo:

1. Kęstutis Juonys – zma. Salos
2. Kęstutis Valentinavičius – zam. Alytus
3. Valdas Valentinavičius – zam. Venciūnai

Produkcja świecek:

1. Henrikas Janukaitis – zam. Alovė

Szewstwo:

1. Gediminas Stasys Paplauskas – zam. Krokialaukis

Florystyka:

1. Teresė Gružinskienė – zam. Makniūnų

Gmina Rejon Łódzkie

Malarstwo:

1. Danutė Jelenskienė - zam. Metele

Rzeźba w drewnie:

1. Jonas Savukynas - zam. Gudele
2. Tomas Mirijauskas – zam. Wiejsieje
3. Eugenijus Urmanavičius – zam. Krosna
4. Raimundas Oleškevičius – zam. Komenkos
5. Dainius Valenta – zam. Kopciowo
6. Vincas Simanynas – zam. Krosna

Wyszywanie, dzierganie, dziewiarstwo:

1. Ona Čėškevičienė – zam. Rudamina
2. Danutė Subačienė – zam. Rudamina
3. Veronika Balevičienė – zam. Krikštonys
4. Ona Pauliukonienė – zam. Podumble
5. Angelė Varpulienė – zam. Krikštoniai
6. Onutė Nedzinskienė – zam. Lazdijai
7. Bronislava Kubilienė – zam. Metele
8. Aldona Šukienė – zam. Tejzy
9. Ona Pauliukonienė – zam. Podumble

Wikliniarstwo:

1. Algis Dapkūnas – zam. Rudamina
2. Arvydas Rinkevičius – zam. Gegute
3. Alvydas Burneika – zam. Wiejsieje
4. Antanas Jonas Žarnauskas – zam. Wiejsieje

Malowanie pisanek:

1. Birutė Gražulienė – zam. Lazdijai
2. Lina Valutkevičienė – zam. Lazdijai
3. Irena Rinkevičienė – zam. Tejzy

Tkactwo:

1. Anelė Katkevičienė – zam. Rudamina
2. Ona Kubilienė – zam. Metele
3. Bronislava Kubilienė – zam. Metele
4. Veronika Čėsnavičienė – zam. Babry
5. Janė Krisiuvienė – zam. Sankonie
6. Monika Viselgienė – zam. Starostwo Szławanty
7. Ona Bagdziūnienė – zam. Kukle

8. Albina Lesevičienė –zam. Mikycie
9. Izabelė Malinauskaitė –zam. N.Kirsny

Kowalstwo:

1. Rolandas Sabestinas –zam. Roćki
2. Pranas Pečiukonis – zam. Kajliny
3. Anicetas Buckiūnas – zam. Veisiejai
4. Petras Urmanavičius –zam. Krosna
5. Algis Liaukevičius – zam. Lazdijai
6. Vytautas Žukauskas – zam. Szyłajnie
7. Arūnas Margelis – zam. Wiktorańce
8. Juozas Varnelis – zam. Kajliny

Produkcja świec:

1. Jonas Anicetas Buckiūnas – zam. Wiejsieje
2. Marijona Kielaitienė – zam. Wiejsieje

Wytwórstwo krzyży:

1. Mečislovas Supranavičius - zam. Wiejsieje

Florystyka:

1. Ramunė Botvičienė – zam. Metele

Gmina Kalwaria

Rzeźba w drewnie:

1. Antanas Lastauskas - zam. Kalwarija
2. Saulius Česna - zam. Sangrūda

Tkactwo:

1. Eugenija Janušonienė – zam. Kawarija
2. Dziewiarstwo:
3. Ineta Česnienė – zam. Sangrūda

Pisanki:

1. Salomėja Belevičienė – zam. Kalwarija
2. Aldona Dzedulevičienė – zam. Kalwarija

Szydelkowanie:

1. Valerija Kajokienė – zam. Kalwarija
2. Saulius Tumelis – zam. Salaperaugio

Malarstwo:

1. Vytautas Kalinauskas – zam. Kalwarija

Rzeźba:

1. Julius Narušis – zam. Šaltųjų Šaltinių
2. Zigmas Buterlevičius – zam. Kvietkinės

**Wykaz zespołów artystycznych
prowadzących działalność na terenie gmin opisanych strategią**

Gmina Krasnopol²¹

1. Zespół folklorystyczny „Ruczaj”

Gmina Puńsk.

1. Choreograficzny zespół „Jotva”
2. Chór mieszany „Dzūkija”
3. Teatr Stodolany
4. Kapela ludowa „Klumpė”
5. Grupa taneczna „Vyčiai”
6. Dziecięce studio artystyczne „Puniukai”
7. Teatr dziecięcy
8. Dziecięca grupa wokalna
9. Grupa taneczna "Šalčia"
10. Zespół folklorystyczny "Gimtinė"
11. Zespół folklorystyczny ALNA
12. Dziecięcy zespół folklorystyczny ŠALCINUKAS
13. Dziecięcy zespół VARPELIS
14. Studio taneczne DANCE-MIX
15. Zespół BILDUKAI
16. Zespół LENCŪGĖLIS
17. Zespół artystyczny DZŪKELIS w Szkole Podstawowej w Przystawańcach
18. Kwartet ŠEŠUPĖ
19. Zespół "Ai-Vic Band"
20. Studio dramy "ETIUDAS"
21. Kółko teatralne działające przy LO im. 11 Marca w Puńsku
22. Grupa skautowska
23. Kółko poetyckie uczniów Szkoły Podstawowej w Puńsku
24. Chór Pašešupiai z siedzibą w Liceum Ogólnokształcącego im. 11 Marca w Puńsku
25. Kółko dramatyczne działające przy LO im. 11 Marca w Puńsku

Gmina rejonowa Olita²²

1. Zespół folklorystyczny „Susiedukai”
2. Kapela ludowa „Savi”
3. Dziecięca grupa „Mozaika”
4. Dziewczęcy Zespół Tańca Narodowego
5. Zespół folklorystyczny „Susiedai”
6. Zespół folklorystyczny „Dėdienės”
7. Zespół folklorystyczny „Žolynas”
8. Zespół folklorystyczny „Vieversas”
9. Zespół folklorystyczny „Apsingė”
10. Zespół etnograficzny „Lizduva”
11. Zespół etnograficzny (kierownik Stasė Čižauskienė)

²¹ Źródło: informacja samorządu

²² Źródło: www.ciageragyventi.lt

12. Kapela ludowa „Klėtis”
13. Młodzieżowy zespół folklorystyczny „Levandrelė”
14. Zespół folklorystyczny „Levandra”
15. Kapela ludowa „Punelė”
16. Kapela dziecięca „Nemunėlis”
17. Kapela ludowa „Simnyčia”
18. Dziewczęca Grupa Tańca Narodowego
19. Zespół folklorystyczny „Slabadėlė”
20. Zespół taneczny (kierownik Irena Norkūnienė)
21. Kapela ludowa „Olakalnis”
22. Grupa taneczna „Narpulis”
23. Zespół folklorystyczny (kierownik Rasa Navakauskienė)
24. Zespół folklorystyczny „Rūta”
25. Kapela ludowa „Ūdra”
26. Zespół folklorystyczny (kierownik Janina Paršeliūnienė)
27. Kółko teatralne, filia w Butrimonys
28. Kółko teatralne, filia w Pivašiūnai
29. Kółko dramatyczne miłośników teatru
30. Grupa miłośników teatru (kierownik Rita Karpičienė)
31. Teatr wiejski
32. Grupa satyryczna „Sprigtas”
33. Grupa miłośników teatru (kierownik Rasa Navakauskienė)
34. Grupa satyryczna „Vankiškių mergelės”
35. Salonik Apolioniji Zizirskienė – artystki spalonego teatru
36. Grupa „Gift”
37. Zespół „Duetas”
38. Grupa piosenki i tańca współczesnego „Juventus”
39. Grupa „Savaitgalis”
40. Grupa Tańca Współczesnego
41. Zespół Dziewczęcy
42. Zespół wokalny pracowników Centrum Kultury w Simnas
43. Młodzieżowa grupa pop przy Centrum Kultury w m. Simnas
44. Młodzieżowa grupa taneczna przy filii w m. Krokialaukis
45. Dziecięca grupa tańca współczesnego
46. Srebrny kwartet
47. Grupa tańców liniowych LA-DI-DA

Gmina rejonowa Łoździeje²³

1. Kapela ludowa filii w Łoździejach "Dziedukai”
2. Kapela „Susiedai” działająca przy świetlicy w Krosna
3. Kapela „Svaja” działająca przy świetlicy w Būdvielis
4. Kapela ludowa „Metelys” działająca przy świetlicy parafii Meteliai
5. Kapela ludowa "Seirija" działająca przy Domu Kultury w Seirijai
6. Kapela ludowa działająca przy świetlicy w m. Stebuliai
7. Kapela Domu Kultury „Veisiejai” w Veisiejai
8. Kapela ludowa „Vingrė” działająca przy świetlicy w Viktorina

²³ Źródło: strona internetowa Samorządu Rejonu Łoździeje

9. Kapela Domu Kultury „Griežlė“ w Šeštokai
10. Zespół folklorystyczny "Dainuviai" Centrum Kultury w Łoździejach
11. Zespół folklorystyczny „Rieciimėlis“ przy Domu Kultury w Łoździejach
12. Zespół folklorystyczny „Packavėlė“ działający przy Domu Kultury w Veisiejai
13. Zespół folklorystyczny „Stadulėlė“ działający przy świetlicy w Krikštonys
14. Zespół folklorystyczny "Serbenta" działający przy świetlicy w Krosna
15. Dziecięcy zespół folklorystyczny "Serbentėlė", działający przy świetlicy w Krosna
16. Zespół folklorystyczny działający przy świetlicy Kučiūnai
17. Zespół folklorystyczny działający przy świetlicy Viktorina
18. Zespół folklorystyczny „Radastėlė“ działający przy świetlicy Būdvietai
19. Zespół folklorystyczny "Diemedis" działający przy świetlicy Žemaitkiemis
20. Zespół folklorystyczny działający przy Domu Kultury w Šeštokai
21. Zespół tańca narodowego „Lazdija“ w Lazdijai
22. Zespół tańca narodowego „Pušynas“ w Veisiejai
23. Młodzieżowy zespół tańca narodowego "Smilga" w Łoździejach
24. Dziewczęca grupa taneczna "Vėjūnė" przy Centrum Kultury w Łoździejach
25. Młodzieżowa grupa tańca narodowego przy Domu Kultury w Seirijai
26. Młodzieżowy zespół tańca narodowego w Šeštokai
27. Studium sztuki "MACINGA" przy Centrum Kultury w Łoździejach
28. Grupa miłośników teatru „Seklyčia“ w Žemaitkiemis
29. Dziecięce kółko dramatyczne „Spragtukas“ w Rudamina
30. Dziecięce kółko dramatyczne w Naujoji Kirsna
31. Dziecięce kółko dramatyczne w Barčiai
32. Młodzieżowa grupa dramatyczna w Šeštokai
33. Chór kameralny „GAUSTAS“
34. Zespół estradowy "Kryžkelė"
35. Dziewczęca grupa "M"
36. Zespół wokalny "Tremtinys" przy Centrum Kultury w Łoździejach
37. Wokalny zespół przy świetlicy Parafii w Meteliai

Gmina Kalwaria²⁴

1. Zespół folklorystyczny "DIEMEDIS"
2. Kapela ludowa "GIMINĖS"
3. Zespół folklorystyczny "BRUKNYČIA" w Brukai
4. Kapela ludowa w Sangruda
5. Kapela ludowa "SAVI" w Trakiškiai
6. Dziecięcy zespół folklorystyczny "RADASTĖLĖ"
7. Chór pieśni zesłańców
8. Orkiestra dęta
9. Zespół kobiet i dziewcząt "GIJA"
10. Dziewczęcy zespół taneczny
11. Teatr najmłodszych
12. Teatr "TITNAGAS"

²⁴ Źródło: www.kalvarijoskc.lt

Wykaz imprez i obrzędów na terenie gmin opisanych strategią

Gmina Krasnopol

1. Noc świętojańska w Budzie Ruskiej (czerwiec)
2. Dni Krasnopola (sierpień)
3. Święto ziemniaka w Maćkowej Rudzie (październik)
4. Spotkanie wigilijne (grudzień)

Gmina Puńsk

1. Obchody tragicznych wydarzeń w Wilnie (styczeń)
2. Obchody Święta Niepodległości Litwy (luty)
3. Zapusty (pochód przebierańców) (luty/marzec)
4. Festiwal Teatrów Dziecięcych (luty – marzec)
5. Święto Chórów (kwiecień – maj)
6. Święto tańca dziecięcego "Aguonèlè" (kwiecień)
7. Wiosna Poezji – Jegliniec, Puńsk (maj)
8. Koncert z okazji Dnia Matki (maj)
9. Otwarcie sezonu turystycznego – Ośrodek Rekreacji i Wypoczynku "Silaine" (maj/czerwiec)
10. Koncert zespołów DKL (czerwiec)
11. Konkurs Litewskiej Piosenki Dziecięcej „Dainorėlis” (czerwiec)
12. Noc świętojańska - Ośrodek Rekreacji i Wypoczynku "Silaine" (czerwiec)
13. Festiwal Teatrów Stodolanych – DKL Puńsk (lipiec/sierpień)
14. Na Anny - Ośrodek Rekreacji i Wypoczynku "Silaine" (lipiec)
15. Młodzieżowy Festiwal litewskich zespołów estradowych (sierpień)
16. Jarmark folklorystyczny – Zielna, Dni Puńska (15 sierpień)
17. Zamknięcie sezonu turystycznego - Ośrodek Rekreacji i Wypoczynku "Silaine" (sierpień/wrzesień)
18. Święto Rodzin Muzykujących (październik)
19. Koncert Zaduszkowy z uroczystym orszakiem na cmentarz (październik/listopad)
20. Spotkania Mniejszości Narodowych i Etnicznych w Polsce (listopad)

Gmina rejonowa Olita

- Zabawa Sylwestrowa
- Dzień Pracowników Kultury Rejonu Olickiego
- Święta z okazji zapalenia choinki bożonarodzeniowej
- Święta Jesieni w starostwach
- Festyn Muzyków Weselnych
- Tradycyjna Święto Harmonijki Ustnej w Machniunach
- Dzień Rozrywki „Oj, smaczne, te dzukijskie grzyby“ w Ryliszkach“
- Podwieczorki seniorów w starostwach „Zapraszam na filiżankę herbaty“
- Impreza z okazji obchodów Dnia Państwowości
- Obchody dnia Anny
- Noc Świętojańska w Piwoszunach
- Noc Świętojańska w Niemonajciach
- Noc Świętojańska w Simnie

-   1 czerwca – Międzynarodowy Dzień Dziecka w rejonie olickim
-   Festiwal Dzieci i Młodzieży „Dainų ir šokio sūkury“
-   Zielone Świątki w Butrymańcach
-   Festiwal Teatrów Wiejskich Rejonu Olickiego „Wiejski Kaganek –2011“
-   Konferencja Rodzin Wielodzietnych Rejonu Olickiego
-   38 Międzynarodowe Święto Muzyków Wiejskich Dzukii
-   Dzień Sąsiadów
-   „Jurgi, Jurgeli !“ w Oławie
-   Krajowy Konkurs Kabaretów „Sprigtas – 2011“ w Łuksnianach
-   Kaziukowy Jarmark
-   16 Lutego - Dzień Odzyskania Niepodległości Litwy

Gmina rejonowa Łódzkieje

1. Noc Sylwestrowa „TAJEMNICA JASKRAWEJ NOCY“
2. Wieczór dziękczynny mecenatom kultury
3. Święto Zapalenia Choinki Bożonarodzeniowej „BAJKA DLA MIEJSKIEJ KSIĘŻNICZKI“
4. Wieczór muzyki i poezji „SZEPTY JESIENNEGO WIATRU...“
5. Tradycyjne Festiwal Kapel Ludowych Rejonu Łódzkiego „Wieczorynki“
6. Obchody Tysiąclecia Nazwy Litwy „Fala tysiąclecia“
7. 500-lecie Meteli
8. Festiwal Piosenki Estradowej „FALA METELI” 2009
9. Międzynarodowy młodzieżowy festiwal muzyki organowej w Łódziejach
10. Dzień państwowości (dzień koronacji króla Mendoga)
11. Dzień Anny
12. Wieczór gitary
13. Święto „LITWIE – 1000”
14. Noc Świętojańska pod niebem Łódziej
15. Festyn Tysiąclecia Pogranicza
16. Święto Teatrów Dziecięcych „BILDUKAI“
17. Obchody rocznicy bitwy w Kalniskach
18. „ZAZIELENIŁY SIĘ BRZÓZKI“ – impreza mająca na celu popularyzację tradycji związanych z obchodami Zielonych Świątek
19. Dzień Muzyki Ulicznej w Łódziejach
20. Z okazji Święta Europy muzykanci i aktorzy na zaproszenie aktora A. Mamontovasa
21. Spotkanie zespołów teatralnych „GONKELÈS”
22. Święto rodzinne „RODZINA JAK KWITNĄCY SAD“
23. Dzień kultury
24. urodziny kapeli „SVAJA”
25. Koncert Veroniki Povilionienė i przyjaciół
26. Podwieczorek Edukacyjny „W oczekiwaniu na Wielkanoc“
27. Wieczór kapel weselnych i humoru dzukijskiego
28. „Masz Ci i weselisko!“
29. Konkurs Kapel Wiejskich Regionu Dzukijskiego „Graj, Jureczku“.
30. Festiwal muzyki młodzieżowej „ŚPIEWAM LITWIE!“
31. Ostatkowe zabawy w Łódziejach
32. Ostatki w Sejrejach

- 33. Stylizowane Zapusty
- 34. Dzień Odbudowania Państwa Litewskiego
- 35. Bijąc w dzwon milenijny
- 36. Wieczorynka z okazji Dnia Św. Walentego
 - 37. Dzień obrońców ojczyzny

Gmina Kalwaria²⁵

- 1. Dzień Miasta – sierpień
- 2. Dzień Państwowości
- 3. Święto Teatrów Amatorskich Miasteczek Pogranicza – październik
- 4. Spotkanie Twórców Ludowych Kraju Kalwaryjskiego
- 5. Zapusty
- 6. Noc świętojańska
- 7. Święto Krajanów
- 8. Premiera inscenizacji teatru amatorskiego „Titnagas”
- 9. Święta państwowe

²⁵ Źródło: Kalvarijos savivaldybė

Wykaz zabytków na terenie gmin opisanych strategią

Gmina Krasnopol²⁶		
L.p.	Miejscowość	Zabytek
1	Aleksandrowo	zagroda nr 26, początek XX w.: - dom, drewniany, - budynek inwentarski, - stodoła, drewniany, - piwnica.
2	Kopiec	- cmentarz wojenny z I wojny światowej
3	Krasne	zagroda nr 23: - dom, - chlew, - stodoła, - spichrz.
4	Krasnopol	układ urbanistyczny (część), XVIII/XIX w.
5		kościół parafialny p.w. Przemienienia Pańskiego
6		kaplica p.w. św. Agaty, drewniany, XIX/XX w.,
7		cmentarz rzymsko-katolicki „stary”
8		cmentarz rzymsko-katolicki „nowy”
9		zadaszenie studni, Rynek, drewniany, 1941 r.
10	Nowa Żubrówka	zagroda nr 2: - dom, drewniany, połowa XIX w., - chlew, drewniany, 1879 r., - stodoła, drewniany, 1871 r., - spichrz, drewniany, 1920 r., - piwnica, 2 poł. XIX w., - kurnik, gliniano-drewniany, 1920 r.
11	Pawłówka	cmentarz wojenny z I wojny światowej
12	Remieńkiń	dom nr 22, drewniany, 1922 r.
13		dom nr 29, drewniany, 1929 r.
14		- dom nr 31, drewniany, 1921 r.
15		- spichrz w zagrodzie nr 32, drewniany, 2 poł. XIX w.
16	Szejpiszki	- zespół dworski, 3 ćw. XIX w.: - dwór - park - spichrz, drewniany - kuźnia, drewniany
Gmina Puńsk		
1	Buda Zawidugierska	zagroda nr 1: - spichrz, drewniany, 2 poł. XIX w. - szopa maneżowa, drewniany, pocz. XX w.

²⁶ Źródło: Narodowy instytut dziedzictwa, Wykaz zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków - stan na 31 grudnia 2010 r.

2		zagroda nr 2: - dom, drewniany - spichrz, drewniany
3	Buraki	zagroda nr 1: - dom, drewniany, 1860 r. - spichlerz, drewniany, 1870 r. - stodoła, drewniany, 1918 r.
4	Dowiaciszki	park dworski, 2 poł. XIX w.
5	Krejwiany	spichrz w zagrodzie nr 3, drewniany, 1822 r.
6		spichrz w zagrodzie nr 16, drewniany, 1844 r.
7		zagroda nr 20: - dom, drewniany - obora, gliniana - spichrz, drewniany
8	Przystawańce	zagroda nr 15, 1930-1934 r.: - spichrz, drewniany - chlew, drewniany - piwnica
9	Puńsk	kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia NMP, 1877-1881 r.
10		plebania rzymsko-katolicka, obiekt muzeum, drewniany, 1873 r.
11		spichrz plebański, drewniana, 2 poł. XIX w.
12		synagoga ze szkołą talmudyczną, drewniany, XIX/XX w.
13		cmentarz rzymsko-katolicka, nad jeziorem Puńsk, początek XIX w.
14		kaplica cmentarna, 1820 r.
15		cmentarz parafialny rzymsko-katolicki, XIX w.
16		kaplica cmentarna, koniec XIX w.
17		cmentarz żydowski, XIX w.
18	Sejwy	dwór, obok dom nr 12, XIX/XX w.
19	Smolany	zespół klasztorny reformatów: - kościół, obiekt par. p.w. św. Izydora, 1839 r. - klasztor, obiekt misjonarzy oblatów, 1840 r. - kaplica grobowa rodziny Habermanów, 1846 r. - ogrodzenie, murowany, XIX w.
20		cmentarz parafialny rzymsko-katolicki, XIX w.
21		dom nr 7, drewniany, 2 ćw. XIX w.
22	Taurosyzszki	cmentarz wojenny z I wojny światowej
23	Trakiszkki	dworzec kolejowy, drewniany, 1896 r.
24	Trompole	zagroda nr 1, 1931-1939 r.: - dom, drewniany, - spichlerz, drewniany, - stodoła, drewniany, - chlew, - piwnica, glin.
25	Widugiery	spichrz, drewniany, w zagrodzie nr 1, 2 połowa XIX w.

26		dom nr 14, drewniany, 2 poł. XIX w.
27		zagroda nr 15, k. XIX w.: - dom, drewniany, - spichrz, drewniany.
28		zagroda nr 16, koniec XIX w.: - dom, drewniany, - stodoła, drewniany
29		dom nr 24, drewniany, 1909 r.
30	Wojtokiemie	zagroda nr 3, 3 ćw. XIX w.: - dom, drewniany, - chlew, drewniany, - spichrz, drewniany.
31		dom nr 8, drewniany, 2 połowa XIX w.
32	Wołyńce	- zagroda nr 6, 2 połowa XIX w.: - dom, drewniany, - chlew, gliniany, - piwnica.
33		dom nr 23, drewniany, 2 połowa XIX w.
Gmina Olita		
1	Simno	Plac rynkowy
2		Kościół
3	Daugi	Plac rynkowy
4		Dom mieszkalny (zwany domem Taico)
5	Butrymańce	Plac rynkowy
6	Punia	Grodzisko
7	Rumbowicze	Kościół pw. św. Trójcy
8	Piwoszuny	kaplica pw. Wniebowstąpienia Najświętszej Marii Panny będąca częścią zespołu kościoła w Piwoszunach
9	Bukauciszki	Kaplica-mauzoleum
10	Balkasodis	Kaplica
11	Ažuolinių	Wiatrak z przełomu Xix i XX wieku
12		osada pamiątkowa artysty A. Žmuidzinavičiaus,
Gmina Łódzkieje		
1	Łódzkieje	Dworzec kolejowy z 1898 r.
2		Dom poety Motiejusa Gustaitisa z 1920 r. od 1990 r. muzeum Motiejusa Gustaitisa.
3	Wiejsieje	Część historyczna miasta Wiejsieje założone na początku XVI w. Na początku XIX w. centrum miasteczka przebudowane zgodnie z zasadami barokowo-klasycystycznymi
4		Park pałacowy z XVIII w.
5	Kirsna Ostrów	Pałac połowa XIX w.. późny klasycyzm
6		Zespół pałacowy z XIX w.
7		Park z drugiej połowy XIX w.
8	Budwiecie	Kaplica-mauzoleum z XIX w.
9		Spichlerz z 1803 r.
10	Urdomino	Fragmenty dworu z XVI – XIX w.
11		fragmenty parku pałacowego z XVIII w.

12	Bulociszki	Były dwór majątku Bułhaków
13	Vidzgailai	Zachowany żelazny most z lat 1893-1895 jest jednym z najstarszych i najbardziej typowych przykładów dziedzictwa inżynierskiego
Gmina Kalwaria		
1	Kalwaria	Synagoga letnia
2		Synagoga zimowa
3		Szkoła Talmudu
4		Kompleks budynków Kościoła pod wezwaniem Najświętszej Marii Panny
5		Brama podwórza kościelnego
6	Nemunaičiai	Most
7	Sangrūda	Kościół pw. św. Teresy od Dzieciątka Jezus w Sangrūda
8	Navininkai	Góra zamkowa w Navininkai
9	Berezninkai	stary cmentarz w Berezninkai
10		Góra zamkowa Piesčiakalnio, jezioro Liulencios i oaza Mergutrakio – pomniki przyrody.

Wykaz kwater agroturystycznych w gminach objętych strategią

Gmina Krasnopol²⁷

1. Miłosz Cichocki, Maćkowa Ruda
2. Alicja Grochowska, Głuszyn
3. Jan Nowe, Rosochaty Róg
4. „Ju-Relax” Jerzy Ciepielewski, Krasnopol
5. Zbigniew Terlecki, Buda Ruska
6. Anna Maria Fries, Czarna Buda
7. Józef Krajewski, Ryzówka
8. Jerzy Milewski, Jeziorki
9. Elżbieta Giedrojć, Rosochaty Róg
10. Krystyna i Mieczysław Malinowscy, Smolany Dąb
11. Jadwiga Tylman, Buda Ruska
12. Renata Moroz, Mikołajewo
13. Małgorzata Moroz, Żubrówka Stara
14. Danuta Warakomska, Maćkowa Ruda
15. Gertruda Zarzecka, Krasnopol
16. Krystyna Chilińska, Mikołajewo
17. Justyna i Marcin Giedrojć, Rosochaty Róg
18. Jarosław Ołowniuk, Krasne
19. Mieczysław Gołębiewski, Jeziorki
20. Marian Rakowski, Buda Ruska
21. Katarzyna Hołubowicz, Żubrówka Nowa
22. Aleksandra Aniela Jegorow, Smolany Dąb
23. Sabina Ćwiklińska, Krasne
24. Krzysztof Giedrojć, Rosochaty Róg

gmina Puńsk²⁸

1. Józef Pieczulis, Kompocie
2. Szuszczewicz Irena Albin, Oszkinie
3. “Silas”, Krakowscy Aniela i Waldemar, Kwatera agroturystyczna, Puńsk
4. "U Wili", Wilhelmina i Walenty Żukowscy, Puńsk
5. Makowska Jolanta, Sankury
6. Krakowski Piotr Trakiszki, Puńsk
7. Danuta i Algiment Szlauzys, Oszkinie
8. Aksinowicz Teresa, Sejwy
9. Edwin Krajewski, Puńsk
10. Honorata Sadowska, Puńsk

Gmina rejonowa Olita²⁹

1. Jolanta Bružienė, Nemunaičio k.
2. Gintas Pavolas, Volungės k.
3. Gintaro Kvedaravičiaus Šilo sodyba Gintaras Kvedaravičius, Stražiškių k.
4. Gintaro Šurkaus sodyba Gintaras Šurkus, Nemunaičio k.
5. Vilmanto Biesevičiaus kaimo turizmo sodyba, Radžiūnų k.

²⁷ Źródło: Gminna ewidencja gospodarstw agroturystycznych

²⁸ Źródło: www.cit.ugpunska.pl

6. Butrimiškių Ranča, Butrimiškių k.
7. Sodyba "Genutės ranča" Aldona Urbonienė, Meškasio k.
8. Elena Marija Remeikienė, Daugų k.
9. Dvarčėnų dvaras Egidijus Blažauskas, Dvarčėnų k.
10. Sodyba "Daug gėlių" Virginija Daugėlienė, Dvarčėnų k.
11. Gedas Lukša, Dapkiškių k.
12. Sodyba "Tarp kalvų" Kristina Šoblickaitė, Einoronių k.
13. Viktorijos sodyba Jolita Slavinskienė, Skraičionių k.
14. Kupinų sodyba, Mikalavo k.
15. Sodyba "Burlingė" Nijolė Šertvyčienė, Metelytės k.
16. Sodyba "Kubilinė" Tautvydas Raičinskis, Atestininkų I k.
17. Juozo Račkausko kaimo turizmo sodyba Juozas Račkauskas, Simno m.
18. Metelytės sodyba Žaneta Bagdžiūnienė, Metelytės k.
19. Sodyba "Giluitis" Albina Žukauskienė, Giluičių k.
20. Viliaus Vaicekausko sodyba Vilius Vaicekauskas, Galintėnų k.
21. Gediminas Radzevičius Radzevičių sodyba, Galintėnų k.
22. "Pas Algirdą" Algirdas Ciūnys, Piliakalnio k.
23. Artūras Miškinis, Valėniškių k.
24. "Pas Robertą" Jūratė Mitrulevičienė, Piliakalnio k.
25. Stasio Slavinsko sodyba Stasys Slavinskas, Piliakalnio k.
26. Vytautas Rolandas Prušinskas, Meškasio k.
27. Sodyba "Po uosiu" Ona Rimašauskienė, Kalnėnų k.

Gmina rejonowa Łódzkie

1. A. Sandienės sodyba, Łódzkie r. sav.
2. Sauliaus Čeponio sodyba, Zebrėnų k.
3. E. Stučkienės sodyba, Teizininkų k.
4. G. Anulio „Vilija“, Akmenių k.
5. Sodyba „AKMENĖLIS“, Akmenių k.
6. Pas Vyta, Miškinių k.
7. Rimo Vaškevičiaus sodyba, Saločių k.
8. V. Sujetienės sodyba „Vitrūna“, Seirijų Seniūnija
9. Obelijos sodyba, Mockonių k.
10. S. Baliukonio sodyba, Vaickūniškės k.
11. Užvėja, Barauciškės k.
12. V. Akromo sodyba, Vaickūniškės k.
13. R. Paužuolio sodyba, Šilaičių k.
14. S. Čivinskienės sodyba, Vaickūniškės k.
15. Bertašiūnų vienkiemis, Bertašiūnų k.
16. Silvesto sodyba, Taikūnų k.
17. Likimo ratas, Salučių k.
18. A. Pruskienės sodyba „Kotrynos sala“, Paveisiejų k.
19. A. ir J. Juodžių „Tėviškė“, Kailinių k.
20. Emilijos sodyba, Šadžiūnų k.
21. R. Mackevičienės sodyba „Šilas“, Paveisiejų k.
22. V. Stankevičiaus sodyba „JOGINTA“, Kalvelių k.
23. A. Z. Lapinskienės sodyba, Kalvelių k.
24. J. Liaukonio sodyba, Paterų k.
25. D. Janulevičienės sodyba, Taikūnų k.
26. E. Ptakausko sodyba, Sankonių k.
27. Veisiejų technologijos ir verslo mokykla, Kailinių k.

28. V. S. Bagdanavičiaus sodyba, Varnėnų k.
29. D. Kaknevičienės sodyba, Dvarciškės k.
30. Dovo sodyba, Senkonių km.
31. Laimos Vila, Šadžiūnų k.
32. Nieda, Kapčiamiesčio Seniūnija
33. Penktas Sezonas, Padumblių km.,
34. V. Tomkevičiaus sodyba, Gegutės km.
35. V. Pečiulienės sodyba, Bielėnų k.
36. A. Kliučinsko sodyba „Žališkė“, Žališkės k.
37. Jonų sodyba, Ramanavo k.

Gmina Kalwaria

1. [Algirdo Košubos Sodyba](#), Gulbiniškių k.
2. „Kvietkinė“, Kalvarijos sav.
3. Gazdų Vandens Malūnas Romutės Ir Kęstučio Sinkevičių Kaimo Turizmo Sodyba, Gazdų Kaimas
4. Kaimo Turizmo Sodyba „Suvalkijos Dvaras“, Trakiškių k.

DECYZJA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY UNII EUROPEJSKIEJ
z dnia 16 grudnia 2008 r.

- ❖ uwzględniając Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską, w szczególności jego art. 149 i 150,
- ❖ uwzględniając wniosek Komisji,
- ❖ uwzględniając opinię Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego,
- ❖ uwzględniając opinię Komitetu Regionów,
- ❖ stanowiąc zgodnie z procedurą określoną w art. 251 Traktatu,
- ❖ a także mając na uwadze, co następuje:

(1) Ze względów społecznych i ekonomicznych Europie potrzebne jest rozwinięcie zdolności kreatywnych i innowacyjnych w celu skutecznego reagowania na rozwój społeczeństwa opartego na wiedzy: innowacyjność wiąże się ściśle z kreatywnością rozumianą jako cecha indywidualna i aby w pełni ją wykorzystać, musi być ona szeroko rozpowszechniana wśród ludzi. Wymaga to podejścia opartego na uczeniu się przez całe życie.

(2) Systemy kształcenia i szkoleń powinny w wystarczającym stopniu i na wszystkich właściwych poziomach skupiać się na rozwijaniu kluczowych kompetencji stanowiących podstawę kreatywności i innowacyjności, służącej wypracowywaniu innowacyjnych i oryginalnych rozwiązań w życiu osobistym, zawodowym i społecznym.

(3) Na posiedzeniu Rady Europejskiej w Lizbonie w dniach 23 i 24 marca 2000 r. ustalono, że „konieczne jest sformułowanie europejskich ram określających nowe umiejętności podstawowe, rozwijane w toku uczenia się przez całe życie”, które powinny być głównym elementem działania Europy w obliczu „globalizacji oraz przejścia do modelu gospodarki opartej na wiedzy”; podkreślono również, że „ludzie są głównym zasobem Europy”.

(4) W komunikacie Komisji z dnia 21 listopada 2001 r., zatytułowanym „Urzeczywistnianie europejskiego obszaru uczenia się przez całe życie” oraz w przyjętej następnie rezolucji Rady z 27 czerwca 2002 r. w sprawie uczenia się przez całe życie (4) uznano kształcenie „nowych umiejętności podstawowych” za priorytet oraz podkreślono, że uczenie się przez całe życie musi obejmować okres od wieku przedszkolnego do wieku emerytalnego.

(5) W zaleceniu Parlamentu Europejskiego i Rady 2006/962/WE z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (5) wskazano różne kompetencje kluczowe, w szczególności „kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne”, „umiejętność uczenia się”, „kompetencje informatyczne”, „inicjatywność i przedsiębiorczość”, „świadomość i ekspresję kulturalną” oraz „kompetencje społeczne i obywatelskie”.

(6) Rada Europejska w Brukseli stwierdziła podczas posiedzenia w dniach 8 i 9 marca 2007 r., że kształcenie i szkolenie są niezbędnymi warunkami wstępnymi dobrego funkcjonowania trójkąta wiedzy (edukacja, badania, innowacja) i odgrywają kluczową rolę w pobudzaniu wzrostu gospodarczego i tworzeniu miejsc pracy. Wezwała ona również do zwrócenia szczególnej uwagi na stymulowanie potencjału małych i średnich przedsiębiorstw, w tym działających w sektorach kultury i kreatywności, zważywszy na ich rolę w pobudzaniu wzrostu gospodarczego, tworzenia miejsc pracy i innowacji.

(7) Ogłoszenie Europejskiego Roku Kreatywności i Innowacji może skutecznie pomóc w sprostaniu wyzwaniom stojącym przed Europą poprzez zwiększenie świadomości

obywateli, rozpowszechnianie informacji o dobrych praktycznych wzorcach oraz stymulowanie badań i dyskusji na temat polityki. Stworzenie środowiska sprzyjającego jednoczesnemu dążeniu do tych celów na szczeblach europejskim, krajowym, regionalnym

i lokalnym może przynieść w efekcie większą synergię i masę krytyczną niż działania podejmowane osobno na poszczególnych poziomach.

(8) Ponieważ propagowanie kreatywności i innowacyjności w drodze uczenia się przez całe życie pokrywa się z celami istniejących programów wspólnotowych, cele takiego Europejskiego Roku Kreatywności i Innowacji mogą być realizowane w ramach tych programów i ustalonych przez nie marginesów dotyczących określania priorytetów finansowania w ujęciu rocznym i wieloletnim; programy i polityka w innych dziedzinach, takich jak kultura, komunikacja, przedsiębiorczość, spójność, rozwój obszarów wiejskich, badania naukowe i społeczeństwo informacyjne, również przyczyniają się do promowania kreatywności i innowacyjności i mogą stanowić wsparcie dla tej inicjatywy w odpowiadających im ramach prawnych.

(9) W związku z tym, że cel niniejszej decyzji, mianowicie wspieranie działań państw członkowskich zmierzających do propagowania rozwoju twórczości, w drodze uczenia się przez całe życie, jako siły napędowej innowacji i jako głównego czynnika rozwoju kompetencji osobistych, zawodowych, społecznych i związanych z przedsiębiorczością, a także pomyślności wszystkich członków społeczeństwa, nie może być w stopniu wystarczającym osiągnięty przez państwa członkowskie i w związku z tym może być w lepszym stopniu osiągnięty na poziomie Wspólnoty, Wspólnota może przyjąć środki zgodnie z zasadą pomocniczości określoną w art. 5 Traktatu. Zgodnie z zasadą proporcjonalności, określoną w tym artykule, niniejsza decyzja nie wykracza poza to, co jest konieczne do osiągnięcia tego celu,

PRZYJMUJĄ NINIEJSZĄ DECYZJĘ:

Artykuł 1

Przedmiot

Rok 2009 ogłasza się „Europejskim Rokiem Kreatywności i Innowacji”.

Artykuł 2

Cele

1. Ogólnym celem Europejskiego Roku Kreatywności i Innowacji jest wspieranie działań państw członkowskich zmierzających do propagowania rozwoju kreatywności, w drodze uczenia się przez całe życie, jako siły napędowej innowacji i jako głównego czynnika rozwoju kompetencji osobistych, zawodowych, społecznych i związanych z przedsiębiorczością, a także pomyślności wszystkich członków społeczeństwa.

2. Konkretnym celem Europejskiego Roku Kreatywności i Innowacji jest zaakcentowanie m.in. następujących czynników, mogących przyczynić się do promowania kreatywności i innowacyjności:

a) stworzenie warunków sprzyjających innowacji i łatwości dostosowywania się w świecie ulegającym szybkim zmianom; uwzględniane są przy tym wszystkie formy innowacji, również w wymiarze społecznym i związanym z przedsiębiorczością;

b) uwydatnianie otwartości na różnorodność kulturową jako środka sprzyjającego komunikacji międzykulturowej i propagowanie bliższych związków między różnymi gałęziami sztuki, jak również ze szkołami i uniwersytetami;

c) pobudzanie wrażliwości estetycznej, rozwoju emocjonalnego, kreatywnego myślenia i intuicji u wszystkich dzieci od najmłodszych faz rozwoju, w tym w ramach opieki przedszkolnej;

- d)** zwiększanie świadomości tego, jak istotna jest kreatywność, innowacyjność i przedsiębiorczość dla rozwoju osobistego, a także dla wzrostu gospodarczego i zatrudnienia; sprzyjanie nastawieniu na przedsiębiorczość, szczególnie u młodych ludzi, poprzez współpracę ze światem biznesu;
- e)** promowanie kształcenia podstawowych i zaawansowanych zdolności matematycznych, technicznych i w zakresie nauk ścisłych, które sprzyjają innowacjom technologicznym;
- f)** kształtowanie otwartości na zmiany, kreatywności i umiejętności rozwiązywania problemów jako kompetencji, które sprzyjają innowacji i znajdują zastosowanie w różnych kontekstach zawodowych i społecznych;
- g)** upowszechnianie dostępności rozmaitych kreatywnych form autoekspresji zarówno poprzez edukację formalną, jak i poprzez pozaformalne i nieformalne zajęcia dla młodzieży;
- h)** upowszechnianie wśród ludzi, zarówno wewnątrz, jak i na zewnątrz rynku pracy, świadomości faktu, że w okresie gwałtownych zmian technologicznych i globalnej integracji kreatywność, wiedza i elastyczność są istotne dla dostatniego i satysfakcjonującego życia, jak również kształtowanie w ludziach umiejętności zwiększających ich szanse zawodowe we wszystkich dziedzinach, w których znaczącą rolę odgrywa kreatywność i innowacyjność;
- i)** promowanie projektowania jako działalności kreatywnej przyczyniającej się znacznie do innowacji, a także rozwijanie umiejętności w zakresie zarządzania innowacją i kierowania pracami projektowymi, w tym upowszechnianie podstawowych pojęć dotyczących ochrony własności intelektualnej;
- j)** rozwijanie kreatywności i innowacyjności w organizacjach prywatnych i publicznych poprzez szkolenia oraz motywowanie ich do lepszego wykorzystywania potencjału twórczego zarówno pracowników, jak i klientów.

Artykuł 3

Środki

Środki, jakie należy podjąć dla realizacji celów wymienionych w art. 2, obejmują następujące działania na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym lub lokalnym, powiązane z celami Europejskiego Roku Kreatywności i Innowacji:

- a)** konferencje, imprezy i inicjatywy promujące debaty i zwiększające świadomość istotnej wagi kreatywności i innowacyjności;
- b)** kampanie informacyjne i promocyjne upowszechniające główne przesłania Europejskiego Roku Kreatywności i Innowacji;
- c)** określanie praktycznych wzorców i rozpowszechnianie informacji na temat promowania kreatywności i innowacyjności;
- d)** badania i sondaże w skali Wspólnoty lub w skali krajowej.

W uzupełnieniu działań współfinansowanych przez Wspólnotę zgodnie z art. 6 Komisja lub państwa członkowskie mogą określić inne działania przyczyniające się do realizacji celów Europejskiego Roku Kreatywności i Innowacji i zezwolić na stosowanie nazwy Europejskiego Roku Kreatywności i Innowacji w ich promowaniu, o ile przyczyniają się one do realizacji celów wymienionych w art. 2.

Artykuł 4

Koordinacja na poziomie krajowym

Każde państwo członkowskie powołuje krajowego koordynatora odpowiedzialnego za uczestnictwo danego państwa członkowskiego w Europejskim Roku Kreatywności i Innowacji. Koordynator zapewnia koordynację działań związanych z Europejskim Rokiem Kreatywności i Innowacji na poziomie krajowym.

Artykuł 5

Koordinacja na poziomie europejskim

Komisja zwołuje spotkania koordynatorów krajowych w celu koordynacji realizacji Europejskiego Roku Kreatywności i Innowacji na poziomie europejskim oraz w celu wymiany informacji na temat jego realizacji na poziomie krajowym.

Artykuł 6

Finansowanie

Współfinansowanie na poziomie europejskim działań w ramach Europejskiego Roku Kreatywności i Innowacji odbywa się zgodnie z rocznymi lub wieloletnimi priorytetami

i zasadami mającymi zastosowanie do prowadzonych już programów, w szczególności w dziedzinie kształcenia i szkoleń. W stosownych przypadkach programy i polityka w innych dziedzinach, takich jak kultura, komunikacja, przedsiębiorczość, spójność, rozwój obszarów wiejskich, badania naukowe i społeczeństwo informacyjne, mogą stanowić wsparcie dla Europejskiego Roku Kreatywności i Innowacji.

Artykuł 7

Wejście w życie

Niniejsza decyzja wchodzi w życie następnego dnia po jej opublikowaniu w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej.

Artykuł 8

Adresaci

Niniejsza decyzja skierowana jest do państw członkowskich.
Sporządzono w Strasburgu dnia 16 grudnia 2008 r.

W imieniu Parlamentu
Europejskiego

H.-G. PÖTTERING

Przewodniczący
Przewodniczący

W imieniu Rady

B. LE MAIRE

Wykaz zadań do realizacji w gminach objętych „Wspólną Strategią..”

Gmina Krasnopol

Zadania ogólne:

1. Rozwój bazy gastronomicznej i noclegowej,
2. Rozwój mikro i (makro) przedsiębiorczości,
3. Rozwój kwater agroturystycznych,
4. Promocja miejscowości (foldery, mapy, broszury, itp.),
5. Promocja kwater agroturystycznych,
6. Promocja produktu regionalnego.

Zadania inwestycyjne:

1. Przebudowa placu zabaw w Krasnopolu,
2. Budowa kompleksu ścieżek rowerowych oraz ciągów pieszych z oznakowaniem,
3. Naprawa studni zabytkowej,
4. Wykonanie tabliczek informacyjnych z mapą i opisem zabytków Krasnopola,
5. Założenie iluminacji oświetleniowych przy ulicach miejscowości związanych ze Świętem Bożego Narodzenia,
6. Utworzenie świetlicy w Maćkowej Rudzie.

Zadania nieinwestycyjne:

1. Organizowanie konkursów na estetyczne, bezpieczne gospodarstwa domowe, zagrody, piękne ogrody,
2. Motywowanie do tworzenia stowarzyszeń działających na rzecz rozwoju miejscowości,
3. Prowadzenie różnych form edukacji środowiskowej (spotkania, szkolenia, warsztaty),
4. Kształcenie liderów środowiskowych,
5. Stworzenie oferty zajęć muzyczno-artystycznych, oraz sportowych wspomagających rozwijanie talentów dzieci i młodzieży,
6. Rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży szkolnej rozwijających zainteresowania i zdolności naukowe,
7. Organizacja aktywnych form wypoczynku (wycieczki, rajdy, itp.),
8. Organizacja spotkań wielopokoleniowych w ramach dorocznych świąt ludowych i kościelnych, obrzędów, tradycji i gminnych imprez integracyjno – kulturalnych,
9. Organizowanie imprez integracyjnych z udziałem osób niepełnosprawnych,
10. Propagowanie wartości i dobrych wzorców rodzinnych m.in. poprzez organizację imprez rodzinnych,(spotkania, pikniki rodzinne, itp., działalność liderów lokalnych)

Gmina Puńsk

Zadania ogólne:

1. Drogi pogranicza – rozwój sieci współpracy samorządów Puńsk, Alytus, Krasnopol, Suwałki i Powiatu Sejneńskiego,
2. Rozwój aktywnego sportu w regionach polsko – litewskiego pogranicza,
3. Muzyka – przestrzeń dla kultury i przyjaźni

Zadania inwestycyjne:

1. Przebudowa drogi gminnej Nr 101720B Boksze Osada – Boksze Stare,
2. Przebudowa drogi gminnej Nr 101711B Wiłkopedzie – Skarkiszki,
3. Przebudowa drogi gminnej Nr 101710B Wiłkopedzie – Widugiery I,
4. Przebudowa drogi gminnej Nr 101687B Poluńce – Granica Państwa,
5. Przebudowa drogi gminnej Pelele – Przystawańce Nr 101702B,
6. Przebudowa drogi gminnej Pelele – Tauroszyzki Nr 101703B,
7. Przebudowa drogi gminnej Rejsztokiemie – Żwikiele – Nowinniki Nr 101718B,
8. Przebudowa drogi gminnej Nr 101700B Wojtokiemie II,
9. Przebudowa drogi gminnej Nr 101674 Puńsk wieś – Szolány przez wieś,
10. Przebudowa drogi gminnej Kompocie – Buraki Nr 101685B,
11. Przebudowa drogi gminnej Puńsk – Wołyńce Nr 101675B
12. Budowa oczyszczalni przyzagrodowych,
13. Budowa odnawialnych źródeł energii,
14. Rozbudowa skansenu w Puńsku,
15. Remont Gminnego Ośrodka Zdrowia w Puńsku.

Zadania nieinwestycyjne:

1. Organizacja koncertów, imprez kulturalnych, plenerów, warsztatów i wystaw,
2. Zakup strojów ludowych oraz instrumentów dla zespołów działających w gminie.

Gmina Olita

Zadania ogólne:

1. Uporządkowanie terenów zabytkowych, grodzisk i otoczenia,
2. Przygotowanie i wdrożenie programu restauracji kościołów i ruchomości w celu dostosowania do potrzeb turystyki powszechnej,
3. Rozwój infrastruktury szlaku pielgrzymkowego Jana Pawła II w Piwoszunach,
4. Dostosowanie obiektów turystycznych do działalności kulturalnej i kreatywnej,
5. Tworzenie szlaków turystycznych.

Zadania inwestycyjne:

1. Uporządkowanie grodzisk w Puni, Papėčiai, Rumbowiczach, Geruliai,
2. Rekonstrukcja pomieszczeń Centrum Pielgrzymy w Piwoszunach,
3. Prace restauracyjne w kościołach w Piwoszunach i Simnie,
4. Doposażenie muzeum A. Žmuizdinavičiausa - restauracja wnętrz i umeblowania,
5. Restauracja kaplicy w Bukaučiškiai,
6. Oznaczenie granic cmentarza tatarskiego w Puni,
7. Odnowienie krzyży we wsiach Niemunajcie i Waluny,
8. Uporządkowanie infrastruktury Szkoły Podstawowej im. Laurynasa Radziukynasa we wsi Kurnėnai,
9. Utworzenie szlaku rowerowego Olita-Orany,
10. Utworzone Centrum Rzemiosł w Piwoszunach.

Zadania nieinwestycyjne:

1. Poszukiwanie płaszczyzn łączących sztukę zawodową i amatorską, wymiana kulturowa i współpraca międzynarodowa poprzez organizację imprez,
2. Organizacja wystaw, plenerów, seminariów rzemieślników, twórców ludowych, artystów, zapraszanie ich do udziału w różnych targach i imprezach,
3. Prowadzenie i systematyzacja rejestru wartości kultury etnicznej, upublicznianie rejestru.

Gmina Łódzienie

Zadania ogólne:

1. Współpraca Polski i Litwy w zakresie ochrony środowiska – zmniejszenie zanieczyszczenia wody w dorzeczu Niemna,
2. Drogi pogranicza – rozwój sieci współpracy samorządów Puńsk, Suwałki, Krasnopol i Rejonu Łazdijai,
3. Rozwój przedsiębiorczości na pograniczu polsko-litewskim,
4. Rozwój kreatywności przemysłowej na pograniczu,
5. Rozwój ekoturystyki na pograniczu, rozwój szlaków wodnych pogranicza,
6. Rozwój działań połączonych służb ratownictwa i ochrony przeciwpożarowej na pograniczu polsko – litewskim.

Zadania inwestycyjne:

1. Budowa instalacji oczyszczania wody w Kopciowie,
2. Budowa nowej sceny z 4 szatniami w Parku Miejskim w Łódziejach,
3. Remont sieci wodociągowych i kanalizacyjnych oraz dojazdów do Parku Miejskiego w Łódziejach,
4. Budowa zadaszonych scen dla chórzystów i tancerzy wraz z oświetleniem i nagłośnieniem,
5. Budowa zespołu boisk i lodowiska,
6. Budowa placu zabaw w Parku miejskim,
7. Budowa rekreacyjnego zbiornika wodnego,
8. Budowa ścieżek rowerowych, ciągów pieszych i placów wypoczynkowych.

Gmina Kalwaria

Zadania ogólne:

1. Zachowanie wyjątkowości okolic Kalwarii poprzez propagowanie tradycji, przekazywania tradycji z pokolenia na pokolenie,
2. Zwiększenie konkurencyjności pogranicza polsko-litewskiego, wdrożenie modelu przemysłu kreatywnego w takich sferach jak kultura oraz turystyka,
3. Kompleksowe dostosowanie do celów turystycznych obiektów dziedzictwa kulturowego w Kalwarii.

Zadania inwestycyjne:

1. Renowacja budynku oraz otoczenia Domu Kultury w Jungėnai,
2. Budowa Parku Wypoczynku,
3. Zagospodarowanie turystyczne jezior, budowa infrastruktury 3 kąpielisk,
4. Odnowienie obiektu dziedzictwa kulturowego (kościół pw. NMP w Kalwarii), rekonstrukcja oraz dostosowanie do potrzeb turystyki obiektów dziedzictwa kulturowego,
5. Dostosowanie starego budynku poczty w mieście Kalwaria do celów turystycznych - powstanie Muzeum Kraju, gdzie będzie gromadzona i prezentowana kompleksowa informacja o kulturze i dziedzictwie kulturowym, architekturze, pomnikach historii i sztuki, dziedzictwie niematerialnym, o targach, świątkach religijnych oraz różnorodnych festiwalach.

Zadania nieinwestycyjne:

1. Zapewnienie zespołowi folklorystycznemu ze wsi Brukai instrumentów oraz strojów ludowych, przygotowanie i prezentacja nowego programu artystycznego,
2. Propagowanie oraz rozpowszechnianie kultury oraz historii Kalwarii i okolic, organizacja wycieczki, imprez kulturalnych oraz publikacja wydawnictw,
3. Organizacja międzynarodowych obozów młodzieżowych „Aktywna młodzież odradza dawne tradycje“.